

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Mukana-ohjelma ja Me-koulukehittäminen syrjäytymisen ehkäisemiseksi peruskouluissa

johtava tuloksellisuustarkastaja Liisa Kähkönen ja
kaupunkitarkastaja Kalle Puttonen

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Sisällys

1	Arvioinnin taustatiedot.....	4
1.1	Arvioinnin tavoite ja laajuus.....	4
1.2	Arvioinnin kohde ja taustatiedot.....	4
1.2.1	Mukana-ohjelman tavoitteet.....	4
1.2.2	Me-koulukehittäminen.....	5
1.3	Arviointikysymykset ja -kriteerit	6
1.4	Arvioinnin aineistot ja menetelmät	7
2	Mukana-ohjelman toimenpiteet	8
2.1	Kaikille sopiva varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus.....	8
2.2	Minun silmin, Sinun silmin -koulutus.....	11
2.3	Koulupoissaoloihin puuttuminen ja koulukeskeytysten ennaltaehkäisy	13
2.4	Lukemisen lisääminen	15
3	Me-koulujen tavoitteiden toteutuminen.....	18
3.1	Me-koulukehittämisen yhteiset tavoitteet.....	18
3.1.1	Me-koulujen yhteiset tavoitteet	18
3.1.2	Me-koulukehittäjien tehtävät	19
3.2	Laakavuoren ala-aste.....	20
3.2.1	Lähtötilanne ja toiminnan tavoitteet	20
3.2.2	Toimenpiteet ja tavoitteiden toteutuminen	21
3.3	Kannelmäen peruskoulu.....	27
3.3.1	Lähtötilanne ja toiminnan tavoitteet	27
3.3.2	Toimenpiteet ja tavoitteiden toteutuminen	27
3.4	Malmin peruskoulu	32
3.4.1	Lähtötilanne ja toiminnan tavoitteet	32
3.4.2	Toimenpiteet ja tavoitteiden toteutuminen	33
3.5	Me-kouluille yhteisten tavoitteiden toteutuminen	36
3.5.1	Lasten, nuorten ja perheiden tukeminen.....	37
3.5.2	Tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen.....	40
3.5.3	Ammattilaisten työskentelyn vahvistaminen ja moniammatillisuus	42
3.6	Sektorirajat ylittävä yhteistyö nuorisopalvelujen kanssa.....	46
3.7	Oppilaiden hyvinvoinnin kehitys Me-kouluissa	48
4	Kokoavat havainnot.....	52
5	Johtopäätökset.....	55
	Lähteet	56

Liitteet..... 57

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

1 ARVIOINNIN TAUSTATIEDOT

1.1 Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tavoitteena oli arvioida kaupunkistrategian 2017–2021 mukaisen Mukana-ohjelman eräiden peruskouluja koskevien toimenpiteiden toteutumista. Mukana-ohjelma on eriarvoisuuden vähentämiseen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäävä kaupunkistrategiahanke. Erityisen huomion kohteena olivat Me-koulut, joissa on kehitetty kokonaisvaltaisen huolenpidon mallia.

1.2 Arvioinnin kohde ja taustatiedot

Helsingin kaupunkistrategiassa 2017–2021 todetaan, että Helsinki käynnistää laajan ja kokonaisvaltaisen hankkeen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Eriarvoisuuden vähentäminen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy on yksi kaupunkistrategian kärkihankkeista. Kaupunkistrategiassa todetaan huomiota kiinnitettävän erityisesti ylisukupolvisen syrjäytymiseen ja selvitetään keinoja syrjäytymisen katkaisemiseen.¹

Kaupunkistrategian tavoitteisiin pyritään vastamaan Mukana-ohjelman avulla, joka on eriarvoisuuden vähentämisen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn kaupunkistrategiahanke vuosien 2017–2021 välisellä ajanjaksolla. Ohjelman toimenpiteitä kohdennetaan erityisesti alueille, joille huono-osaisuutta ennakoivia tekijöitä kasaantuu.²

1.2.1 Mukana-ohjelman tavoitteet

Mukana-ohjelmaa valmisteltiin työpajoissa vuonna 2018 ja sen projektisuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 11.2.2019. Hankkeen toimenpidesuunnitelma on päivittyvä, ja alussa kirjatut 32 tavoitetta yhdistettiin vuoden 2019 aikana viiteen osa-alueeseen seuraavasti:

1. Varhaisen vaiheen tukea perheille
2. Harrastamisen ja mielekkään vapaa-ajan edistäminen
3. Kasvatus ja koulutus, jotka pitävät kaikki mukana
4. Toisen asteen koulutuksen suorittaminen ja työelämään siirtyminen
5. Rakenteelliset ratkaisut ja henkilöstö.³

Ohjelman vaikuttavuutta seurataan nuorten syrjäytymistä kuvaavilla koko kaupungin yhteisillä strategiamittareilla. Lisäksi lyhyen aikavälin muutoksia mitataan valtuustokauden lopuksi toimenpidekohtaisten toiminta- ja vaikutusmittareiden avulla. Ohjelmasta on tarkoitus tehdä loppuraportti keväällä 2021.⁴

¹ Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021.

² Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

³ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

⁴ Kasvatus- ja koulutuslautakunta 14.4.2020 § 86.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Tämä arviointi rajattiin pääosin koskemaan tiettyjä toimenpiteitä Mukana-ohjelman osa-alueelta 3, ”Kasvatus ja koulutus, jotka pitävät kaikki mukana”. Valittuja toimenpiteitä olivat:

- Inklusiivisen varhaiskasvatuksen ja koulun kehittäminen,
- Minun silmin, Sinun silmin -koulutukset,
- Koulupoissaoloihin puuttuminen ja koulukeskeytysten ennaltaehkäisy,
- Me-koulu -kehittäminen ja
- Lukemisen lisääminen.⁵

Hankkeessa on tarkoitus mallintaa inklusiivinen koulu. Tätä kehitetään yhdeksässä peruskoulussa ja niiden alueilla olevissa päiväkodeissa nimellä Kaikille sopiva varhaiskasvatus ja perusopetus. Minun silmin, Sinun silmin on koulutus, jonka avulla nuorille on tarkoitus luoda ymmärrys moniulotteisen maailmankuvan rakentamiseen ja kehittää vuorovaikutustaitoja. Koulutus on tarkoitus ulottaa kaikkiin kouluihin sekä peruskouluissa että toisella asteella. Toimenpidesuunnitelman mukaan kouluihin ollaan kehittämässä poissaoloihin puuttumisen prosessia, jonka myötä ennaltaehkäistään koulukeskeytyksiä. Lukemisen lisäämisen tavoite kohdistuu erityisesti poikiin sekä maahanmuuttajataustaisiin lapsiin ja nuoriin.⁶

Me-koulut on hanke, jossa edistetään tavoitteita 1–3 yhteistyössä eri toimialojen välillä Kannelmäen ja Malmin peruskouluissa sekä Mellunmäessä toimivassa Laakavuoren alakoulussa. Hankkeessa tavoitellaan toimintakulttuurin muutosta, johon liittyy rauhallisen työympäristön luominen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistuminen sekä ammattilaisten työotteen kehittyminen moniammatilliseksi ja ylisektoriaaliseksi. Kullekin koululle on lisäksi asetettu omat tavoitteensa ja niiden mukaiset mitarit.⁷

Muita keskeisiä Mukana-ohjelman kolmannen osa-alueen tavoitteita ovat oppimisen tuki toisella asteella, maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelman edistäminen, kiusaamisen vastainen ohjelma sekä mielen hyvinvoinnin tukeminen. Niitä ei kuitenkaan arvioitu, koska tarkastuslautakunta arvioi maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelmaa vuonna 2019 ja kiusaamisen vastainen ohjelma sisältyi tarkastuslautakunnan arviointiin oppilashuollosta vuonna 2020. Toimenpidettä liittyen yksilölliseen tukeen ja mielen hyvinvointiin käsiteltiin lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin pääsyyn liittyvien suositusten vaikuttavuuden arvioinnissa vuonna 2020. Oppimisen tukea arvioitiin vuonna 2018 toisella asteella lukioissa, joten tähän arviointiin valittiin peruskoulut.⁸

1.2.2 Me-koulukehittäminen

Me-koulukonseptin kehitti alun perin Me-säätiö⁹, jolta kaupunki haki rahoitusta ja teki sopimuksen Me-koulutoiminnan käynnistämisestä. Me-kouluissa on tarkoitus tuottaa kokonaisvaltaisen huolenpidon malli, jossa oppilas, hänen vanhempansa, lähipiiri ja koko kouluyhteisö ovat mukana. Me-koulut ovat osa Helsingin kaupunkistrategian

⁵ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

⁶ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

⁷ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

⁸ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

⁹ Me-säätiön perustivat Supercell-yrittäjät lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

kokonaisvaltaista Mukana-ohjelman hanketta systeemisten ratkaisujen löytämiseksi nuorten syrjäytymishaasteeseen. Me-koulujen yhteisenä tavoitteena on luoda kouluihin rauhallinen työympäristö, parantaa tunne- ja vuorovaikutustaitoja, vahvistaa ammattilaisten työtettä, jaksamista ja dialogisuutta sekä kehittää toimintakulttuuria ylisektoriaaliseksi ja moniammatilliseksi.¹⁰

Me-kouluhankkeen tarkoituksena oli luoda yhdessä Me-säätiön, kouluyhteisön, ammattilaisten, oppilaiden ja vanhempien kanssa pysyvä syrjäytymistä ja sen aiheuttamia kustannuksia vähentävä toimintamalli. Hanke käynnistyi vuonna 2019 ja sen on tarkoitus kestää vuoden 2021 kevääseen. Hanke kohdistuu Kannelmäen, Malmin ja Laakavuoren peruskouluja. Kannelmäessä ja Malmilla hanke koskee kouluissa 1.–9. vuosiluokkia ja Laakavuoressa alakoulua. Kullekin ohjelmaan osallistuvalla koululla palkattiin niin sanottu Me-työntekijä eli Me-koulukehittäjä.¹¹

Me-kouluhankkeen tavoitteena on, että syrjäytymisvaarassa olevat nuoret pystyttäisiin tunnistamaan ja kohdentamaan toimenpiteitä erityisesti heihin sekä heidän perheisiinsä ohjelman aikana. Hankkeen avulla arvioitiin hankehakemuksessa tavoitettavan noin 145 nuorta, jotka ovat vaarassa syrjäytyä tulevaisuudessa. Kaiken kaikkiaan Me-kouluhankkeessa tavoitetaan vuosittain noin 1 820 nuorta.¹²

1.3 Arviointikysymykset ja -kriteerit

I pääkysymys:

Onko Mukana-ohjelman toimenpiteitä toteutettu peruskouluissa?

Pääkysymyksen I osakysymykset:

1. Onko perusopetuksessa laadittu inklusiivisen koulun malli?
2. Onko Minun silmin, Sinun silmin -koulutus muodostunut osaksi koulujen vuosittaista toimintaa?
3. Onko kouluihin kehitetty poissaoloihin puuttumisen prosessi?
4. Onko kehitetty toimintatapoja erityisesti poikien ja maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten lukemisen lisäämiselle?

Osakysymyksiin vastataan tulkitsemalla arviointiaineistoa.

II pääkysymys:

Onko Me-kouluissa toteutettu hankkeen tavoitteiden mukaisia toimenpiteitä?

Pääkysymyksen II osakysymykset:

1. Onko Me-koulujen työympäristöä kehitetty tavoitteiden mukaisesti?
2. Onko Me-koulujen ammattilaisten työskentelyä kehitetty tavoitteiden mukaisesti?
3. Ovatko kullekin Me-koululle asetetut tavoitteet toteutuneet?

¹⁰ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018; Kaupunkistrategia 2017–2021.

¹¹ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

¹² Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

4. Onko Me-koulujen oppilaiden hyvinvointi lisääntynyt?

Ensimmäisen osakysymyksen kriteerinä oli, että Me-kouluissa on mittareiden, haastatteluaineiston ja Me-koulujen henkilökunnalle suunnatun kyselyn perusteella luotu rauhallinen työympäristö ja tunne- ja vuorovaikutustaitoja on vahvistettu. Toisen osakysymyksen kriteerinä oli se, että aineiston perusteella ammattilaisten työtettä on vahvistettu ja toimintakulttuuria kehitetty sektorirajat ylittäväksi ja aiempaa moniammatillisemmaksi.

Kolmannen osakysymyksen kriteerinä olivat seurantatietojen, haastattelujen ja kyselyn osoittamat tulokset siitä, että perheet ovat saaneet koulun kautta tarvitsemaansa tukea, oppilaat ovat saaneet koulunkäyntiin tukea siten, että oppimistulokset paranevat, oppilaat ovat saaneet koulun kautta turvallisen aikuisen tuen (heille on nimetty vastuuikäinen) ja oppilaat ovat saaneet koulun kautta harrastuksen. Kullakin koululla tavoitteet painottuvat hieman eri tavoin ja koskevat vaihtelevaa määrää perheitä/oppilaita.

Neljännän osakysymyksen kriteerinä oli se, että oppilaiden hyvinvointia kuvaavat seurantamittarit osoittavat kehittymistä parempaan. Osakysymykseen vastaamisessa käytettiin apuna haastatteluaineistosta tehtäviä tulkintoja.

1.4 Arvioinnin aineistot ja menetelmät

Arviointiaineistona oli Mukana-ohjelmasta vastaavien ja Me-koulukehittäjien haastattelut, tietopyynnot kunkin toimenpiteen valmistelusta vastaaville sekä Me-koulujen työntekijöille suunnattu kysely. Aineistoa kerättiin myös tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan käynneillä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle. Muuna materiaalina käytettiin hankkeista tehtyä seurantaa, kuten toimialan hankkeen seurantakyselyn tuloksia sekä projektin ja koulujen omia seurantatietoja. Me-kouluista saatiin täsmällistä tietoa Me-koulukehittäjien syksyllä 2020 laatimista koulukohtaisista hankekuvauksista.

Mukana-ohjelmassa on seurattu alueellisten toimenpiteiden vaikutuksia Mukana-kyselyllä, joka toteutettiin kaksi kertaa ohjelman kohdealueiden 3., 4. ja 8.-luokkalaisille. Useiden toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan kyselytutkimuksilla (esim. Minun silmin, Sinun silmin-koulutus, Me-koulu kehittäminen).¹³ Arvioinnissa hyödynnettiin hankkeessa tehtyä seurantaa ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan muita arviointiraportteja. Osa seurantaraporteista oli vasta valmistumassa myöhemmin keväällä 2021.

Valtakunnallinen kouluterveyskysely antaa laajasti tietoa oppilaiden hyvinvoinnin kehityksestä, mutta koska Me-koulukehittämisen toimenpiteitä on toteutettu vasta vuoden 2018 jälkeen, tulokset eivät todennäköisesti ole ehtineet näkyä vielä kevään 2019 kyselyssä. Tämän vuoksi tässä arvioinnissa hyödynnettiin pääasiassa toimialan ja Mukana-ohjelman omaa seurantaa.

¹³ Kasvatus- ja koulutuslautakunta 14.4.2020 § 86.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2 MUKANA-OHJELMAN TOIMENPITEET

Kaikki peruskouluihin kohdentuvat Mukana -ohjelman 2017–2021 toimenpiteet olivat:

- Me-koulukehittäminen
- Minun silmin, Sinun silmin -koulutukset
- Kaikille sopiva, inklusiivinen perusopetus
- Poissaoloihin puuttuminen
- Lukemisen lisääminen
- Kiusaaminen nollaan
- Opetuksen ja ohjauksen kehittäminen
- Maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelma.¹⁴

Lisäksi perusopetus ja lapsiperheiden sosiaaliohjaus ovat yhteistyössä toteuttaneet Koulunkäynnin jalkautuvan tuen pilottia, tehneet lasten ja nuorten mielenterveysongelmien palveluketjumallinnusta ja rakentaneet alueellisilla kokeiluilla harrastusten nivomista osaksi koulupäivää.¹⁵

Kaupunki arvioi Mukana-ohjelman toteutumista lukuvuosien 2020–2021 aikana. Tärkeänä tavoitteena oli tunnistaa tärkeimmät jatkotoimenpiteet sekä ehdotukset tulevalle strategiakaudelle. Viimeisenä lukuvuonna oli tarkoitus keskittyä toimenpiteiden juurruttamiseen ja levittämiseen. Ohjelman alustavia tuloksia ja ehdotuksia esiteltiin kaupungin johtoryhmän seminaarissa 26.–27.11.2020 ja kaupunginvaltuuston strategiaseminaarissa 4.–5.2.2021.¹⁶

2.1 Kaikille sopiva varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus

Mukana-ohjelman toimenpidesuunnitelman mukaan kaupungin yhdeksässä peruskoulussa ja niiden oppilaaksiottoalueella olevassa 18 päiväkodissa kokeillaan inklusiivisia toimintamalleja varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa. Perusopetuksessa tavoitteena oli mallintaa inklusiivinen koulu. Tarkoitus oli laatia Mukana-ohjelman mukaisesti vähintään seitsemän kaupunkitasolle skaalattavissa olevaa toimintamallia, jotka edistävät ja varmistavat tavoitteen toteutumista yksikön, ryhmän ja oppijan tasolla.¹⁷ Tämä tavoite on toteutunut.

Inklusiivisilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan opetusta ja kasvatusta, johon otetaan mukaan yhteisön kaikki lapset, ja lapsen tarvitsema tuki tuodaan omaan luokkaan tai oppimistilanteisiin. Inklusiivisissa ryhmissä on lapsia kaikilta tuen tasoilta: yleisestä, tehostetusta ja erityisestä tuesta. Lapsia ryhmitellään joustavasti. Aikuiset toimivat yhdessä, lapset toimivat yhdessä ja tekevät yhteistyötä.¹⁸

¹⁴ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹⁵ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹⁶ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot ja <https://hel.fi/static/helsinki/valtuustoseminaari-2021/Strategiamittarit-visualisointi.pdf> (luettu 8.2.2021).

¹⁷ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

¹⁸ Pedagogisen asiantuntijan sähköpostivastaus 17.8.2020 ja 2.3.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Inklusio on tavoitteena myös kansallisessa perusopetuksen laadun ja tasa-arvon Oikeus oppia- kehittämisohjelmassa 2020–2022. Hallitusohjelman mukaan erityisopetuslainsäädännön ja inklusion toimeenpanoon liittyviä hyviä toimintamalleja, näiden toimivuutta ja resurssien riittävyyttä tarkastellaan muun muassa oppilaiden yhdenvertaisuuden ja opettajien jaksamisen, opetustyön riittävän resursoinnin ja ryhmäkokojen näkökulmista ja valmistellaan uusia toimenpiteitä inklusiivisen perusopetuksen varmistamiseksi.¹⁹ Inklusion tavoite perustuu tasa-arvoon²⁰ ja lasten oikeuksia edistäviin kansainvälisiin sopimuksiin, joihin Suomi on sitoutunut.²¹ Se on myös osa perusopetuksen arvopohjaa ja kaupungin opetussuunnitelmaa.²²

Helsingin kouluissa on jo vuosina 2015–2017 kehitetty inklusiivista toimintakulttuuria ja -tapoja sekä opetusjärjestelyitä Kohti yhteistä koulua -hankkeessa. Hanke tarjosi kouluille valittavaksi vaihtoehtoisesti kaksi kehittämismahdollisuutta, joihin koulu sai ohjausta, koulutusta, tukea ja suunnittelu-aikaa. Vaihtoehdot olivat ryhmäintegraatio ja inklusio omaan lähikouluun. Ryhmäintegraation tavoitteena on ollut kehittää erityisluokkamuotoista opetusta niin, että erityisluokalla on yhteistyöluokka. Tämä voi tarkoittaa koko-aikaista toimintaa yhdessä, yhteistoimintaa muutamana päivänä viikossa ja/tai joustavien ryhmittelyjen ja opetusjärjestelyiden kehittämistä. Inklusion tavoitteena oli, että erityisen tuen oppilaat tulevat opiskelemaan lähikoulussaan lähitulevaisuudessa.²³

Mukana-ohjelman myötä perusopetukselle määriteltiin vuoden 2019 lopussa seuraavat tavoitteet:

- mahdollisimman moni oppilas opiskelee lähikoulussaan
- oppilas saa itselleen sopivan tuen inklusiivisessa koulussa
- inklusiivisen koulun toimintatapojen mallinnusten kehittäminen
- inklusiivisen koulun toimintatapojen mallinnusten siirtäminen muihin kouluihin.²⁴

Kehittämistyö koostuu kolmesta kokonaisuudesta: 1) varhaiskasvatus, 2) perusopetus ja 3) siirtymävaiheet esikoulun ja alkuopetuksen välillä. Mallinnuksia työstettiin vuonna 2020. Mallinnuksia skaalataan Oikeus Oppia kehittämisohjelman oppimisen tuen kehittäminen ja inklusion edistäminen -hankkeessa, joka käynnistymässä keväällä 2021. Kehittämistoiminta tulee laajenemaan kaikkiin esiopetusyksiköihin ja kouluihin. Kaikilla toiminnan tasoilla pyritään systeemisten ratkaisujen tekemiseen. Erityiset kehittämiskohteet ovat joustava koulu, yhdessä tekeminen, perheiden osallisuus ja osaamisen kehittäminen.²⁵ Kaupunginhallitus kohdisti 19.3.2018 miljoonan euron erillismäärärahan inklusiivisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittämiseen sekä erityisopetuksen kehittämiseen.²⁶

¹⁹ <https://minedu.fi/perusopetuksen-kehittamisohjelma> (luettu 5.8.2020).

²⁰ Perustuslaki 731/1999 § 6§.

²¹ Salamancan julistus 1994, EU julkilausuma ja suositukset, Lasten oikeuksien sopimus, Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus.

²² Pedagogisen asiantuntijan sähköpostivastaus 17.8.2020 ja 2.3.2021.

²³ Pedagogisen asiantuntijan sähköpostivastaus 17.8.2020, 21.8.2020 ja 2.3.2021.

²⁴ Pedagogisen asiantuntijan sähköpostivastaus 17.8.2020 ja 2.3.2021.

²⁵ Pedagogisen asiantuntijan (varhaiskasvatus) sähköpostivastaus 24.6.2020 ja pedagogisen asiantuntijan sähköpostivastaus 21.8.2020.

²⁶ Kasvatus- ja koulutuslautakunta 16.6.2020 § 148.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kaikille sopivan esi- ja perusopetuksen mittareiksi määriteltiin seuraavat:

- vähintään 70 prosenttia pilottikoulun erityisen tuen oppilaista opiskelee omassa lähikoulussa
- vähintään 10 prosenttia pilottikoulun erityisluokan oppilaista siirtyy pois luokkamuotoisesta erityisopetuksesta
- pilottikouluissa on kehitetty systemaattinen tuen vaikuttavuuden arvioinnin toteuttamistapa
- kehittämishankkeessa on kehitetty vähintään seitsemän siirrettävää toimintatapaa
- koulu ja alueen päiväkodit ovat laatineet yhdessä oppimisen suunnitelman
- pilottien esi- ja alkuopetuksen oppilaat työskentelevät viikoittain säännöllisesti yhdessä
- koulutulokkaan tehostetun ja erityisen tuen tarpeen arviointi valmistellaan yhdessä (yhteisvalmistelun toteutuminen)
- yhteisvalmistelun toteuttamiseksi on luotu rakenteita koulun ja päiväkodin välille.²⁷

Varhaiskasvatukselle, esi- ja perusopetukselle ja asetettiin myös yhteisiä mittareita. Näitä olivat ”syksystä 2020 kaikki helsinkiläiset päiväkodit ja koulut toteuttavat jotain inklusiivista toimintamallia” ja ”syksystä 2020 vähintään 20 prosentissa kaupungin päiväkodeista ja kouluista pilottipäiväkotien ja -koulujen lisäksi toteutetaan systemaattisesti vähintään kahta inklusiivista toimintatapaa”. Koronapandemian vuoksi näitä mittareiden mukaisia toimenpiteitä ei ole voitu edistää täysipainoisesti.²⁸

Mallinnusten jakaminen muille kouluille on toteutunut perusopetuksen alueellisilla oppimisen tuen päivillä loka–marraskuussa 2020. Tähän saatiin myös erillistä rahoitusta. Toimialalla on tehty pedagogisten ratkaisujen mallinnukset ja tukimateriaalit aiheista 1) Opetuksessa toteutetaan samanaikaisopettajuutta ja yhteisopettajuutta, 2) Huoltajien osallisuus huomioidaan tuen suunnittelussa ja arvioinnissa, 3) Oppilaan yksilöllisten oppimispolkujen toteuttaminen ja 4) Opetuksessa käytetään monipuolisia opetusmenetelmiä. Lisäksi on tehty muita tukimateriaaleja muun muassa osamisen kehittämisestä. Toimialan mukaan kehittämistoiminnalle asetettuihin tavoitteisiin päästään suurilta osin. Kaikille sopiva koulu ei ole tietty saavutettu tila, vaan se on jatkuvaa oppimisen ja osallistumisen esteiden poistamista edelleen myös pilottikouluissa. Henkilöstön ajattelutavan muutos vie useampia vuosia aikaa, mutta kehittämistoiminnassa ollaan päästy hyvin alkuun. Arviointi kehittämistoiminnan tuloksista tehdään kevään 2021 aikana. Toimialan mukaan perheiden osallisuutta olisi kehitettävä jatkossa vahvemmin. Erityisen tuen oppilaiden lähikouluaste on kasvanut vuodesta 2017 vuoteen 2020 66 prosentista 75 prosenttiin, joten siltä osin tavoitteeseen ollaan pääsemässä, osittain inklusiivisen mallin soveltamisen ansiosta.²⁹

²⁷ Pedagogisen asiantuntijan sähköpostivastaus 17.8.2020 ja 2.3.2021.

²⁸ Pedagogisen asiantuntijan sähköpostivastaus 17.8.2020, 21.8.2020 ja 2.3.2021.

²⁹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2.2 Minun silmin, Sinun silmin -koulutus

Nuorille suunnataan Minun silmin, Sinun silmin (MiSi) -koulutusta, joka antaa ymmärrystä erilaisiin näkökulmiin ja kehittää vuorovaikutustaitoja. Toimenpidesuunnitelman mukaan ”Nuoret saavat työkaluja moniulotteisen maailmankuvan rakentamiseen ja radikalisoitumisen maaperänä toimivan mustavalkoisen ääriajattelun välttämiseen.” Koulutuksen oli tarkoitus tulla osaksi kaikkien Helsingin kaupungin yhtenäisten peruskoulujen, yläasteiden ja toisen asteen jatkuvaa vuosittaista toimintaa.³⁰

Alun perin koulutus kehitettiin Cambridgen yliopistossa avuksi ihmisille, joilla oli taipumusta ääriajatteluun. Tavoite oli lisätä väkivallattomien ratkaisujen todennäköisyyttä sekä vähentää radikalisoitumista ja ääriajattelua. Nykyisin se on myös kouluissa välineenä konfliktien ratkaisussa ja vahvistamassa kriittistä, rakentavaa ajattelua ja toisen näkökulman ymmärtämistä. Ohjelma on räätälöity Suomen oloihin ja sopii yhteiskuntaopin luontevaksi osaksi.³¹ MiSi -ohjelma sisältää aineksia myös lukion oppiaineista, esimerkiksi psykologiasta, yhteiskuntaopista ja äidinkielestä sekä harjoittaa mm. yhteiskunnalliseen osaamiseen liittyviä laaja-alaisia taitoja.³²

Toimiala on kehittänyt mallia eteenpäin ja kouluttanut ohjaajia, jotka kouluilla toimivat. Koulutus sisältää kahdeksan tapaamista koulutettujen ohjaajien johdolla. Koulutuksessa aiheena on omien ja toisten tunteiden tunnistaminen, aktiivinen kuuntelu, empatia, puhuttujen sanojen vaikutus (provosoiva ja neutraali puhe), omien ja toisten arvojen tunnistaminen, neuvottelutaitojen alkeet ja medialukutaito. Tarkoitus on muuttaa ajattelun rakennetta, antaa uusia käytösmalleja ja laajentaa arvomaailmaa.³³

Lokakuuhun 2020 mennessä valtakunnallisesti koulutuksen on käynyt 770 oppilasta 18 oppilaitoksessa. Pääosin oppilaitokset sijaitsevat pääkaupunkiseudulla. Helsingistä mukana on ollut kahdeksan yläastetta, viisi lukiota ja ammattioppilaitos.³⁴

Koulutuksen vaikuttavuutta on mitattu eri luokka-asteilla ennen ja jälkeen koulutuksen tehtävällä kyselyllä ja haastattelulla. Helsingin yliopistossa on analysoitu lukuvuoden 2017–2018 kansallisia tuloksia. Tutkimuslomake on ollut käytössä vuodesta 2018 alkaen. Tutkimuksen piirissä on ollut noin 500 nuorta ja vastanneita oppilaita oli vuoden 2019 lopulla 260. Tulosten mukaan koulutuksella on vaikutuksia, jotka ovat tilastollisesti merkitseviä.³⁵ Perspektiivin ottamista asioihin tiedusteltiin kysymyksellä asettumisesta toisen henkilön asemaan. Koulutuksen jälkeen väittämän saama pistemäärä oli suurempi kuin ennen koulutusta, kuten kuviosta 1 havaitaan.

³⁰ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

³¹ Minun silmin, Sinun silmin -esitysmateriaali, tulokset 25.5.2018.

³² Minun silmin, Sinun silmin kouluttajan sähköpostivastaus 11.8.2020.

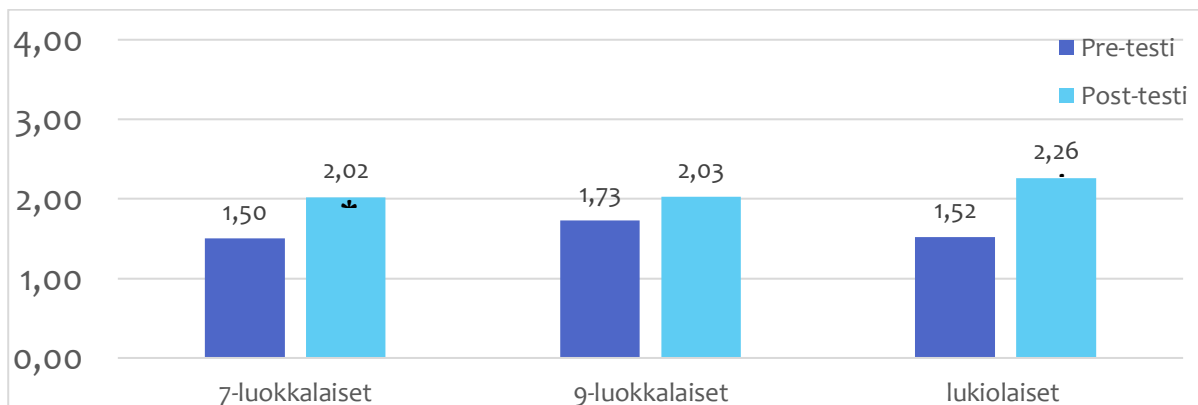
³³ Minun silmin, Sinun silmin -esitysmateriaali, tulokset 25.5.2018.

³⁴ Minun silmin, Sinun silmin kouluissa 2018–2019 -esitysmateriaali ja Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot, <https://www.hel.fi/uutiset/fi/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/minun-silmin-sinun-silmin-koulutus-opettaa-nuoret-irti-mustavalkoisesta-ajattelusta> (luettu 8.2.2021).

³⁵ Minun silmin, Sinun silmin kouluttajan sähköpostivastaus 11.8.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

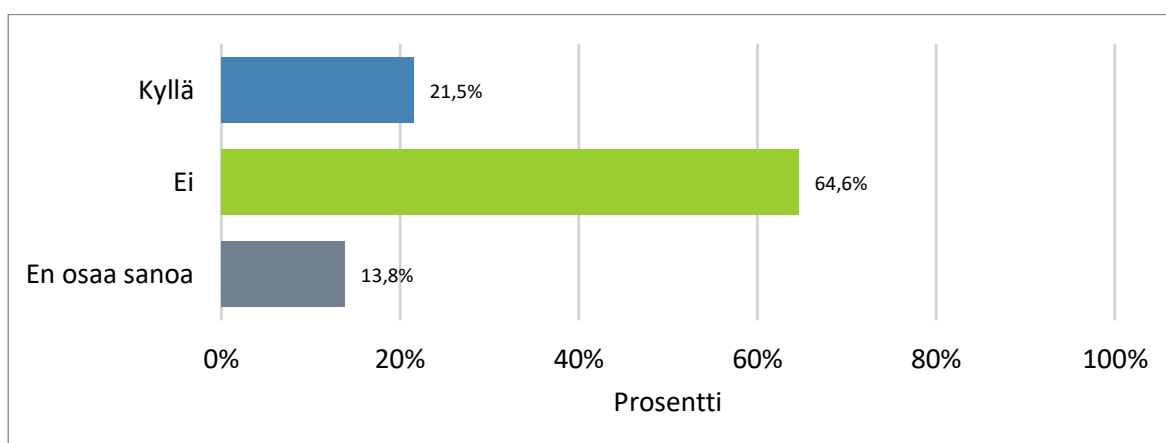
Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)



Kuvio 1 ”Kun joku hermostuttaa minua, yritän yleensä hetkeksi asettua hänen saappaisiinsa.” Väittämän saama pistemäärä (asteikolla 0–4) ennen ja jälkeen koulutuksen³⁶

Niin sanottua resilienssiä tiedusteltiin kysymyksillä ”Yritän nähdä myös kohtaamieni ongelmien huvittavan puolen” ja ”Stressin kokeminen voi vahvistaa minua”. Empatiaa osoittivat kysymykset ”Kun joku ihminen hermostuttaa minua yritän yleensä hetkeksi asettua hänen saappaisiinsa” ja ”Uskon, että jokaisessa kysymyksessä on kaksi puolta ja yritän ottaa ne huomioon”. Ennen ja jälkeenpäin toteutettujen kyselyjen tulokset osoittivat nousevaa suuntausta kaikkien kysymysten osalta. Nuorten kognitiivista empatiaa mitattaessa MiSi -kurssin jälkeisen mittauksen tulokset osoittavat empatian kasvaneen hieman. Helsingin yliopiston tutkimuksessa on vielä tarkoitus haastatella kurssin käyneitä nuoria ja opettajia myös lukuvuonna 2020–2021. Joitakin haastatteluja on tehty myös aiempina vuosina.³⁷

Perusopetuksen rehtoreille tammikuussa 2021 tehdyn kyselyn perusteella MiSi-ohjelmaa käytetään vain 22 prosentissa vastanneista kouluista (kuvio 2). Kyselyn vastausprosentti oli 50.



Kuvio 2 Käytetäänkö koulussanne Minun silmin, Sinun silmin -ohjelmaa? Peruskoulujen rehtoreiden vastaukset (N=65)³⁸

³⁶ Minun silmin, Sinun silmin -esitysmateriaali, tulokset 25.5.2018.

³⁷ Minun silmin. Sinun silmin kouluissa 2018–2019 -esitysmateriaali ja kouluttajan sähköpostivastaus 11.8.2020.

³⁸ Tarkastusviraston kysely peruskoulujen rehtoreille keväällä 2021 arvioinnissa Oppilas- ja opiskeluhoitolain ennaltaehkäisevä yhteisöllinen toiminta.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Minun silmin, Sinun silmin -kurssi oli tarkoitus viedä kaikille yläkouluille kouluttamalla jokaisesta oppilaitoksesta vastuopettajat ohjaamaan kurssia koulullaan. Toimialan mukaan tavoitetta saada ohjelma kaikkiin kouluihin pysyväksi toiminnoksi ei saavuteta ilman merkittäviä toimenpiteitä. Päätös MiSi-koulutusten jalkauttamisesta kaikkiin kaupungin kouluihin on toimialan johdossa tehty, mutta käytännön tason rakenteellisten ja resurssien haasteiden vuoksi tässä ei ole edistytty halutulla ja odotetulla tavalla. Ohjelman kaikkiin kouluihin jalkauttamisen esteenä on myös aiemmin koronapandemian aiheuttama erityinen kuormittavuus, jota kouluissa ja oppilaitoksissa arviointiajankohtana koettiin.³⁹

2.3 Koulupoissaoloihin puuttuminen ja koulukeskeytysten ennaltaehkäisy

Mukana-ohjelman toimenpidesuunnitelman mukaan kouluihin on tarkoitus kehittää poissaoloihin puuttumisen prosessia, jonka myötä ennaltaehkäistään keskeytyksiä. Kouluissa on tarkoitus myös seurata muusta ryhmästä poikkeavaa käytöstä, kuten syrjään vetäytymistä tai alakuloisuutta.⁴⁰

Pääkaupunkiseudulla laadittiin yhtenäinen malli koululaisten poissaoloihin puuttumiseen vuosina 2017 ja 2018 osana kansallisen tason lapsi- ja perhepalveluiden muutoshjelmaa (LAPE). Poissaoloihin kouluissa on puututtu jo pitkään, mutta menettelyt ovat saattaneet poiketa kaupunkien sisälläkin. LAPE-toimenpiteeksi muodostui opiskeluhuollon kanssa yhteistyössä laadittu koulupoissaoloihin puuttumisen portaattaisen mallin luominen. Mallissa korostuvat moniammatillinen yhteistyö ja ennaltaehkäisevät toimet. Lisäksi suomennettiin kansainvälinen koulupoissaolokysely (SRAS-R) ja kokeiltiin sitä.⁴¹

Pääkaupunkiseudulla koulupoissaolomallin pilotointiin osallistui 11 perusopetuksen yksikköä. Seurannassa ja puuttumisessa tärkeäksi havaittiin systemaattisuus ja jatkuvuus, perusteellinen kartoitus poissaolojen syistä ja lapsen/nuoren tilanteesta sekä monialainen yhteistyö eri toimijoiden välillä. Mallissa vahvistetaan koulunkäyntiä ja lisäämällä oppilaiden ja huoltajien osallisuutta arjessa, parantamalla yhteisöllisyyden tunnetta ja positiivista ilmapiiriä.⁴²

Koulupoissaoloihin suunnitellun kyselyn kokeilu pääkaupunkiseudulla osoittautui hyödylliseksi ja sen käyttöönottoa toivottiin vakituiseksi työkaluksi. Opiskeluhuollon poissaoloihin puuttumisen malliin liitettiin suositus koulupoissaolokyselyn käytöstä yhtenä arviointityökaluna tilanteessa, jossa oppilaalla on 30 poissaolotuntia. Poissaolot luokiteltiin sairauspoissaoloihin, muihin luvallisiin poissaoloihin ja luvattomiin poissaoloihin. Kun poissaoloja alkaa kertyä, selvitetään taustatekijöitä ja oppilaan kokonaistilannetta muun muassa oppilasta ja vanhempia haastatellen ja koulupoissaolokyselyn avulla. Kyselyn ohella kartoitetaan oppimisvaikeudet, kiusaaminen ja mahdolliset somaattiset sairaudet. Kartoitus käydään läpi huoltajan ja oppilaan kanssa, keskustellaan pulmakohdista ja pohditaan, miten oppilaan koulunkäyntiä

³⁹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

⁴⁰ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

⁴¹ http://www.socca.fi/kehittaminen/lapsen_paras_-_yhdedssa_enemman_-_hanke/ajankohtaista/koululais-ten_poissaoloihin_puuttumiseen_yhtenainen_malli.8024.news. (luettu 23.6.2020).

⁴² Pääkaupunkiseudun poissaoloihin puuttumisen malli.

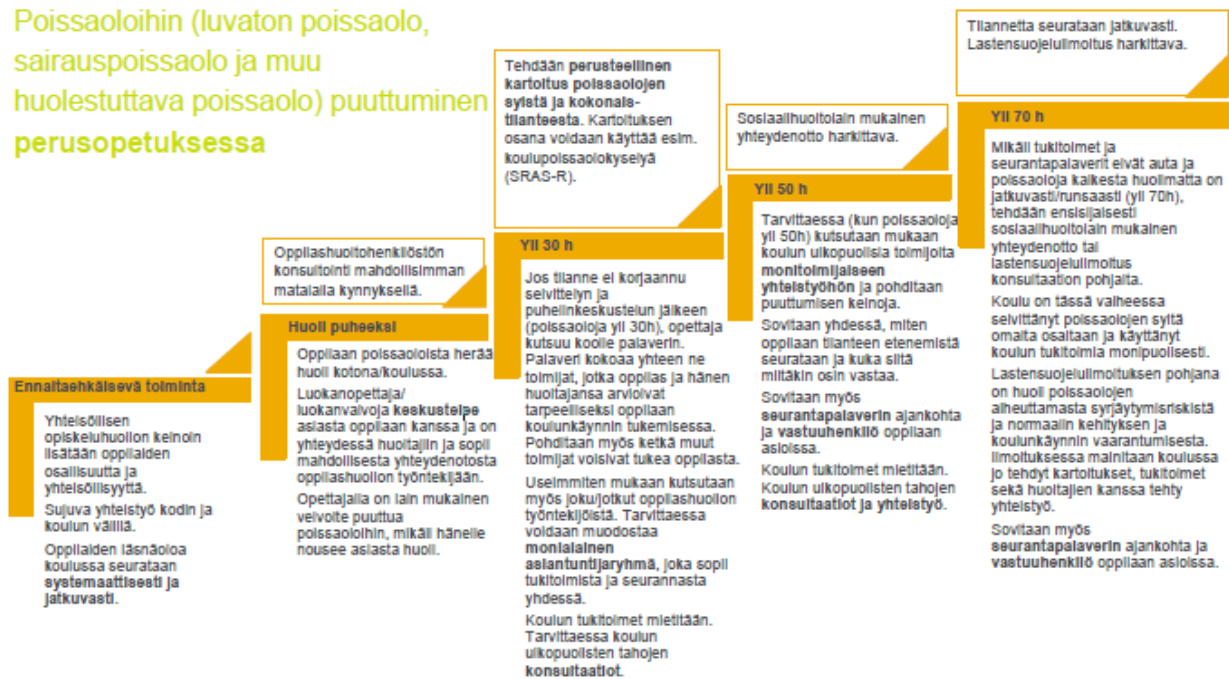
ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

voidaan tukea.⁴³ Lomake ei kuitenkaan vielä ole vakiintunut käyttöön. Vuonna 2020 kokeiltiin suomennettua opetushenkilökunnalle suunnattua kyselyä koulupoissaoloista.⁴⁴

Portaittainen poissaoloihin puuttumisen malli luotiin sekä esiopetukselle että perusopetukselle. Perusopetuksen malli on seuraava:

Poissaoloihin (luvaton poissaolo, sairauspoissaolo ja muu huolestuttava poissaolo) puuttuminen perusopetuksessa



Kuvio 3 Poissaoloihin puuttuminen perusopetuksessa. LAPE-hankkeessa kehitetty malli⁴⁵

Helsingissä on ohjeet poissaoloihin puuttumiseksi. Esiopetuksessa tämä on yksisi-vuinen "Tuen portaat". Poissaoloihin puuttumisen malli jalkautettiin esiopetukseen vuonna 2019. Peruskouluissa on ollut "Ohje poissaoloihin puuttumiseen koulussa" jonka korvasi 1.8.2020 alkaen uusi ohje "Toimintatapa oppilaan poissaoloihin puuttumiseksi. Oppilaan säännöllisen koulunkäynnin turvaaminen ja tukeminen". Konsultaatiokäytänteitä on tarkennettu uudistetussa toimintaohjeessa. Mielenterveyspalveluiden integraatioryhmässä kehitetään konsultaatiokäytänteitä eri toimialojen ja HUSin kesken.⁴⁶

Lukuvuonna 2019–2020 Koillisessa Helsingissä oli pilotti, jossa sosiaaliohjaajista ja erityisopettajista koostuva jalkautuva tiimi tuki oppilaita ja perheitä alkavien koulunkäynnin haasteiden kanssa. Suurin osa oppilastapauksista on liittynyt poissaoloihin. Toimialalla on kehitetty sähköistä pedagogisen tietojohtamisen työkalua oppilaitosten johdolle seurata muun muassa poissaoloja koulu- ja luokkatasoisesti siten, että siinä näkyvät myös toimenpiteet poissaoloihin puuttumisen portaiden mukaisesti.⁴⁷

⁴³ Pääkaupunkiseudun poissaoloihin puuttumisen malli.

⁴⁴ Mukana-ohjelman projektipäällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 20.8.2020.

⁴⁵ Pääkaupunkiseudun poissaoloihin puuttumisen malli.

⁴⁶ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

⁴⁷ Mukana-ohjelman projektipäällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 29.6.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Mukana-ohjelman toimenpide on toteutunut. Helsingissä koulujen käyttöön luotiin alkusyksystä 2020 käyttöliittymä, jonka avulla esimerkiksi rehtori voi verrata poissaolotietoja kaupungin ja toisten koulujen tilanteeseen sekä seurata kehitystä omassa koulussa. Alustaan on tehty myös välilehti, johon kirjataan toimenpiteet, joita poissaoloihin puuttumiseksi on tehty.⁴⁸ Helsingissä on valittu kolme pilottikoulua testaamaan tätä ja kehittämään opetushenkilökunnalle konkreettisempia ohjeita poissaolojen varhaiseen puuttumiseen. Kehitetyt toimintamallit on tarkoitus viedä kaikkiin kaupungin kouluihin. Wilma-lomakkeen ja käyttöliittymän avulla pystytään seuraamaan ja pitämään kirjaa toteutetuista tukitoimenpiteistä.⁴⁹ Poissaoloihin puuttumiseen on perustettu työryhmä, jonka tehtävänä on tuottaa tarkempi kuvaus konkreettisista tukitoimista, joita opettajat ja oppilashuolto voivat toteuttaa selvittääkseen poissaolojen taustasyitä ja reagoidakseen niiden kertymiseen ajoissa.⁵⁰

2.4 Lukemisen lisääminen

Mukana-ohjelman päivittyvän toimenpidesuunnitelman mukaan ”kehitetään toimintatapoja, joilla erityisesti poikia ja maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria saadaan innostettua lukemaan, käymään kirjastossa ja lisäämään lukemistaan.”⁵¹ Lukutaidon edistäminen on osa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa kaksivuotista hanketta ”Lukemaan innostaminen ja lukutaidon vahvistaminen”, jossa kasvatuksen ja opetustoimen toimijat tekevät yhteistyötä erilaisten kirjastopalvelujen kanssa. Tällä tavoitellaan laajamittaista toimintakulttuurin muutosta.⁵²

Lukutaidon nähdään sisältävän monenlaisia taitoja, siinä ei ole kyse vain yksin suoritettavasta kognitiivisesta prosessista. Lukutaidon edistämiseksi tehtävä työ on kielitietoista, eli se ottaa huomioon oppijoiden monenlaisten kielivariantojen hyödyntämisen. Täten lukutaitotyö palvelee tarkoituksenmukaisesti aina myös maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria eikä vain äidinkielenään suomea puhuvia. Lukutaito voi innostaa lukemaan runsaammin monenlaisia tekstejä ja se lisää osallisuutta.⁵³

Mukana-ohjelman tavoite on saada erityisesti maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret ja varsinkin pojat innostettua lukemaan ja käymään kirjastossa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on tehty yhteistyötä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalvelujen kanssa lukemisen edistämiseen liittyen. Suurin osa yhteistyöstä on hankeluonteista, ja osasta on sittemmin tullut pysyvää käytäntöä. Keskeisimmät vaikiinnutetut yhteistyömuodot ovat kirjavinkkausmenettely sekä ekaluokkalaistartti.⁵⁴

Koulujen toimintasuunnitelmiin on kirjattu, että kaikki kaupungin 1., 3. ja 7. -luokkaiset käyvät kirjastossa niin sanotussa kirjavinkkauksessa. Kirjavinkkauksessa oppilaat tutustuvat kiinnostaviin ja inspiroiviin kirjoihin kirjaston henkilökunnan opastuksella. Kirjavinkkauksia on tarkoitus kehittää keväällä 2021 entistä selkokielisemmäksi, jotta ne

⁴⁸ Oppilashuollon päällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 13.8.2020.

⁴⁹ Mukana-ohjelman projektipäällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 20.8.2020.

⁵⁰ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

⁵¹ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

⁵² Pedagogisen asiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 29.6.2020.

⁵³ Pedagogisen asiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 29.6.2020.

⁵⁴ Pedagogisen asiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 29.6.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

innostavat sekä mahdollistavat oppilaita valitsemaan luettavaa myös omalla äidinkiellään. Syksyn 2020 alkuun asti ekaluokkalaisten vinkkauskäyntejä oli yhteensä 248 kirjaston tilastojen mukaan. Jos luokalla on keskimäärin 20 oppilasta, järjestettiin vinkkaukset liki viidelle tuannelle oppilaalle. Seiskojen vinkkaukset järjestettiin Oodissa, mutta ne keskeytyivät koronapandemian vuoksi. Keväällä 2020 vinkkauksissa ehti käydä kuitenkin 1876, ilmoittautuneita oli yli 3000.⁵⁵

Kevään 2020 aikana kirjasto kehitti myös etäopetuspalveluja toukokuuksi 1.–9.luokille. Etäopetuksessa kirjaston työntekijä keskustelee luokan kanssa kirjastoon ja lukemiseen liittyvistä aiheista ja antaa kirjavinkkejä etäyhteyden välityksellä.⁵⁶

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kirjastopalvelut on käynnistänyt vuonna 2019 kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa syksyisin pidettävän ekaluokkalaistarttin, jossa jokainen Helsingin kaupungin ykkösluokkalainen saa luokan kirjastokäynnin yhteydessä vaihtuvan lastenkirjan omakseen. Syksyllä 2020 starttiin sisältyi opettajalle suunnattu pedagoginen materiaali, joka ohjaa kirjan käsittelyssä osallistaviin, yhteisöllisiin ja taidelähtöisiin opetusmenetelmiin, jolloin myös maahanmuuttajataustaisten oppilaiden on mahdollista olla mukana luokan yhteisten tekstien käsittelyssä. Opettajan on mahdollista hankkia luokalle yhteinen kirjastokortti.⁵⁷ Syksyllä 2020 ekaluokkalaistarttin piiriin kuului yli 5 000 lasta.⁵⁸

Ekaluokkalaiskampanja sai alun perin alkunsa jo vuonna 2003 koteihin lähetettävän postikortin myötä. Tämän jälkeen jaettiin kampanjaan liittyvää materiaalia, ja lopulta kirja. Vasta kahden viime vuoden aikana on tavoitteellisesti keskitytty kirjallisuuskasvatustyöhön.⁵⁹

Neuvolan, varhaiskasvatuksen sekä esi- ja alkuopetuksen henkilöstölle on laadittu käsikirja ja sivusto ”Ota koppi” jo vuonna 2012. Siinä tuetaan eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kielen kehityksen ja osallisuuden vahvistamista. Materiaali pohjautuu Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmaan sekä esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelmiin. Materiaalia on päivitetty hankkeen myötä alkukeväällä 2020 ja siihen on lisätty lukemiseen innostavaa materiaalia.⁶⁰

Syksyllä 2020 käynnistyi myös kansallisen Lukukeskuksen Monikielinen lukutaito -projekti, johon kaupungin Lukemaan innostaminen ja lukutaidon vahvistaminen -hanke liittyy. Monikielisiä lukijoita on tuettu myös ottamalla käyttöön 50 kielellä palveleva digitaalinen teksti-, ääni- ja kuvakirjapalvelu Lukulumo, jonka koko suomen- ja ruotsinkielinen esiopetus, noin 5 000 lasta, saa käyttöönsä.⁶¹ Palvelu on ollut osittain varhaiskasvatuksen käytössä keväällä 2020, ja siitä saatu palaute opettajilta on ollut positiivista. Pedagogisen asiantuntijan mukaan kaikki varhaiskasvatuksen suomi toisena kielenä -opettajat sekä varhaiskasvatuksen kiertävät erityisopettajat

⁵⁵ Pedagogisen asiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 29.6.2020 ja 7.8.2020.

⁵⁶ [https://www.helmet.fi/fi-FI/Lapset/Helsingin_kirjastojen_palvelut_kouluille\(138355\)](https://www.helmet.fi/fi-FI/Lapset/Helsingin_kirjastojen_palvelut_kouluille(138355)) (luettu 30.6.2020).

⁵⁷ <http://helmi.hel.fi/kasko/uutiset/Sivut/Ekaluokkalaistartti-tekee-kirjaston-tutuksi-pienille-koululaisille.aspx> (luettu 25.9.2020).

⁵⁸ Pedagogisen asiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 29.6.2020.

⁵⁹ Pedagogisen asiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 7.8.2020.

⁶⁰ Pedagogisen asiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 29.6.2020 ja <https://www.otakoppi-ohjelma.fi> (luettu 30.6.2020).

⁶¹ Pedagogisen asiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 7.8.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

koulutetaan syksyn 2020 alussa käyttämään palvelua esiopetuksessa. Lisäksi palvelu tulee kokeiluun 10 monikieliseen peruskouluun. Hanke kytkeytyy kokeiluun 6Aika: Tulevaisuuden älykkäät oppimisympäristöt.⁶²

Keinutien ala-asteella ja Vuoniityn peruskoulussa käynnistyi syksyllä 2020 Lukuliike-pilottihanke, jota hallinnoi Opetushallitus. Tavoite on luoda kouluun lukemiseen innostava toimintakulttuuri. Lisäksi kouluissa ja oppilaitoksissa on meneillään muita omia toimenpiteitä, jotka kehittävät toimintatapoja liittyen eritoten poikien ja maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten lukemisen lisäämiseen. Toimenpiteiden arvioitiin oli suunnitteilla seurantatyökaluja syksyllä 2020.⁶³

Työväenopisto laati projektisuunnitelman nuorten ja aikuisten lukutaidon kehittämiseksi vuodeksi 2021. Tarkoitus on kokeilla nuorille suunnattuja uudenlaisia verkotekstilukupiirejä. Ammatillisessa koulutuksessa kannustetaan monilukutaitoon myös pelaamalla. Helsingin kaupunki on liittymässä Kansallisen audiovisuaalisen instituutin ja Opetushallituksen Uudet lukutaidot -ohjelmaan lasten medialukutaidon vahvistamiseksi.⁶⁴

⁶² Pedagogisen asiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 29.6.2020.

⁶³ Pedagogisen asiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 29.6.2020.

⁶⁴ Pedagogisen asiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 29.6.2020 ja <https://www.otakoppi-ohjelma.fi> (luettu 30.6.2020).

3 ME-KOULUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

3.1 Me-koulukehittämisen yhteiset tavoitteet

3.1.1 Me-koulujen yhteiset tavoitteet

Hankehakemuksessa Me-kouluille määriteltiin tavoitteeksi kehittää yhdessä kouluyhteisön ammattilaisten, oppilaiden ja vanhempien kanssa pysyvä, kokonaisvaltainen syrjäytymistä ehkäisevä huolenpidon malli. Me-koulujen yhteisenä tavoitteena oli lisäksi luoda kouluihin rauhallinen työympäristö, parantaa tunne- ja vuorovaikutustaitoja, vahvistaa ammattilaisten työtettä, jaksamista ja dialogisuutta sekä kehittää toimintakulttuuria ylisektoriaaliseksi ja moniammatilliseksi.⁶⁵ Ammattilaisten jaksaminen ja dialogisuus eivät olleet teemoina enää mukana säätiön kanssa tehdyssä sopimuksessa.⁶⁶

Me-kouluhankeen toimenpiteitä toteutetaan Laakavuoren ala-asteella (250 oppilasta) sekä Kannelmäen peruskoulussa (880 oppilasta) ja Malmin peruskoulussa (690 oppilasta). Me-koulujen kehittämistoiminnan tarkoituksena on ollut tunnistaa jokaisesta koulusta erityisen toimivat toimenpidemallit syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja mallintaa ne toimenpiteet, joita voidaan hyödyntää myös muiden alueiden ja koulujen toiminnassa.⁶⁷

Kehittämistoimenpiteiden tavoitteena on luoda sekä jalkauttaa koulujen arkeen toimenpiteitä, jotka auttavat jokapäiväisinä suojaavina tekijöinä syrjäytymistä vastaan. Me-säätiölle tehdyssä Me-koulujen hankesuunnitelmassa jokaiselle Me-koululle määriteltiin omat koulukohtaiset tavoitteet ja mittarit. Me-kouluhankeen pilottikoulujen omat toimenpiteet ovat syntyneet Me-koulualueiden puhutuimmista ilmiöistä ja toimenpiteet ovat nousseet esille koulujen henkilökunnan tunnistamista ilmiöistä.⁶⁸

Kehittämistoiminnan lähtökohtana on, että toimenpiteitä tehdään koulujen omien tarpeiden pohjalta. Samalla toimivia toimenpidemalleja räätälöidään uusien alueiden tarpeita vastaaviksi. Me-kouluhankeen tavoitteena on ollut, että jokaisella pilottikoululla on vastuu yhden ison kokonaisuuden kehittämisestä ja mallintamisesta, joka levitettäisiin myös muihin alueen kouluihin. Suunnitelmissa oli myös, että muita hyväksi havaittuja toimenpidemalleja levitettäisiin kaikkiin Helsingin kaupungin peruskouluihin.⁶⁹

Me-koulujen pääyhteistyökumppanin Me-säätiön toiminnassa on tapahtunut toimintastrategian muutos kesken Helsingin kaupungin Me-kouluhankeen. Toiminnasta vastaavien asiantuntijoiden mukaan Me-säätiön toiminta on siirtynyt hankkeen ai-

⁶⁵ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018; Kaupunkistrategia 2017–2021.

⁶⁶ Projektikoordinaattorin sähköpostivastaus 2.2.2021.

⁶⁷ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018 ja Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

⁶⁸ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

⁶⁹ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018; Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019. Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

kana rahoittavasta toiminnasta enemmän kohti toiminnallista säätiötä. Me-säätiön toimintastrategian muutos on samalla muuttanut Me-koulujen raportoinnin luonnetta hankkeen aikana.⁷⁰

Toimintastrategian muutoksen seurauksena numeeristen tavoitteiden raportointia Me-säätiölle ei ole tarvinnut tehdä enää Me-kouluhankkeen alkuvaiheen jälkeen. Mukana-ohjelman ja Me-kouluhankkeen projektipäällikön mukaan Me-säätiön edustaja osallistuu kuitenkin jatkossakin Me-koulujen ohjausryhmän kokouksiin, mutta Me-säätiö ei ole enää aktiivisesti mukana toiminnan ohjaamisessa tai suunnittelussa.⁷¹

Helsingin kaupungin ja Me-säätiön välisestä yhteistyöstä oli tehty sopimus ennen hankkeen aloittamista. Me-säätiön strategiamuutos ei ole vaikuttanut Me-koulujen ja Me-säätiön väliseen sopimukseen tai sovittuun rahoitukseen. Osapuolien välinen sopimus on voimassa toukokuuhun 2021 asti.⁷²

3.1.2 Me-koulukehittäjien tehtävät

Kannelmäen, Laakavuoren ja Malmin kouluille palkattiin oma Me-koulukehittäjä. Me-koulukehittäjän tehtäviksi määriteltiin:

- koulun sisäinen kehittäminen
- Me-kouluhankkeen muutosjohtaminen
- yhteistoiminta lähiyhteisöissä ja
- hankkeeseen kuuluvat hallinnolliset tehtävät.⁷³

Me-koulukehittäjien tehtäviin kuului luoda oppimiselle suotuisa ilmapiiri niin luokakuin ryhmätoiminnassa. Samalla heidän tehtäviinsä kuului mentorointi, yhteistyö erikoistuneiden asiantuntijapalveluiden kanssa, oppilaiden osallistaminen, välituntitoiminta, kiusaamisen ja muun muassa yksinäisyyden vähentäminen koulussa.⁷⁴

Me-kouluhankkeen aikana syksyllä 2018 käynnistettiin Mukana-ohjelmasta ja Me-kouluhankkeesta erillään oleva kouluvalmentajakokeilu, jossa peruskouluille tarjottiin mahdollisuutta palkata kouluunsa kouluvalmentaja. Kokeilun tavoitteena on syrjäytymisen ehkäisy, oppilaan ohjautuminen tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin, kodin ja koulun yhteistyön edistäminen, oppilaan tunnetaitojen, sosiaalisten taitojen, vuorovaikutustaitojen ja itseilmaisun kehittyminen sekä oppimaan oppimisen ja osallisuuden taitojen kehittyminen. Kouluvalmentajat palkattiin koulujen omalla päätöksellä ja rahoituksella. Kaikissa kolmessa arvioinnin kohteena olevassa Me-koulussa on toiminut kouluvalmentaja.⁷⁵

⁷⁰ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020; Projektipäällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 17.11.2020.

⁷¹ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020; Projektipäällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 17.11.2020.

⁷² Projektipäällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 17.11.2020.

⁷³ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

⁷⁴ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

⁷⁵ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020 ja Rehti 24.9.2018. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan perusopetuksen rehtoreille suunnattu kirje.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Me-kouluhankkeen muutosjohtaminen on tarkoittanut Helsingin kaupungin, kouluyhteisöjen sekä Me-säätiön ja sidosryhmien kanssa tehtävää yhteistyötä. Me-koulukehittäjien tehtäviin kuuluu myös arvioida kouluyhteisöjen nykytilaa ja tehdä toiminnan kehityksen kuvaus. Lisäksi muutosjohtamisen toimenpiteisiin on kuulunut arviointi osana Helsingin kaupungin toiminnan ja talouden suunnittelua sekä raportointia.⁷⁶

Me-koulukehittäjien hallinnollisiin tehtäviin on kuulunut Me-kouluhankkeen kokonaisuuden koordinointi, toimintojen jalkauttaminen ja juurruttaminen. Lisäksi tehtäviin on kuulunut Me-kouluhankkeen arviointi ja raportointi. Hankesuunnitelmassa mainittiin myös, että tarvittaessa edellä mainitusta vastuunjaosta voidaan poiketa tilanteen niin vaatiessa.⁷⁷

Hankesuunnitelman mukaan Me-koulukehittäjät toteuttavat yhteistoimintaa lähiyhteisöissä. Toimintaan kuuluu koulu toimintakeskuksena, harrastustoiminta, vanhempien osallistaminen, perhepalaverien kehittäminen, perhetyö sekä nuorisotyön vahvistaminen kouluyhteisöissä.⁷⁸

Me-kouluhankkeen alussa ajateltiin, että toimintamalleista poimitaan vain yksi onnistunut malli levitettäväksi muille kouluille. Myöhemmin havaittiin, että hyviä käytäntöjä voi olla useampiakin. Rehtorit ovat nostaneet hyväksi koettuja toimintamalleja esiteltäväksi muiden koulujen rehtoreille. Me-koulukehittäjät ovat itsekin olleet aktiivisia kokemusten levittäjiä.⁷⁹

3.2 Laakavuoren ala-aste

3.2.1 Lähtötilanne ja toiminnan tavoitteet

Me-säätiölle osoitetun hankehakemuksen mukaan Laakavuoren koulun alueella esiintyviä piirteitä ovat olleet oppilaiden näköalattomuus, tunne- ja vuorovaikutustaitojen puutteellisuus, kodin heikko tuki lasten koulunkäyntiin ja yhteisöllisyyden puute. Kodin heikko tuki on näkynyt alueella heikkoina vanhemmuuden taitoina sekä vanhempien vähäisenä kiinnostuksena lasten arkeen. Alueella on korkea työttömyysaste ja paljon lastensuojelutapauksia.⁸⁰

Koulun tavoitteena on ollut tehdä tiivistä yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa alueella esiintyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Synergiaetuja tavoitteiden toteuttamiseen oli tarkoitus saada koulun yhteydessä toimivasta Me-talo Meltsistä. Meltsi on yhteisötila 0–12-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen Mellunmäen, Rajakylän, Länsimäen ja Vesalan alueilla. Me-talo Meltsi tarjoaa kouluikäisille lapsille avointa iltapäivätoimintaa, harrastekerhoja sekä päivittäisen välipalan. Perheille Meltsissä on muun muassa avointa toimintaa ja perheklubeja.⁸¹

⁷⁶ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

⁷⁷ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

⁷⁸ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

⁷⁹ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018; Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019. Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

⁸⁰ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

⁸¹ <https://www.metaloi.fi/> (luettu 10.2.2021).

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Me-koulukehittäjän mukaan alueen kehittämistoiminnan kärkinä ovat toimineet seuraavat:

- vanhemmuuden tuki
- mielekäs vapaa-aika ja
- tunne- ja vuorovaikutustaidot.⁸²

Tavoitteena on toimintakulttuurin muuttaminen vahvistamalla näitä kaikkia suojaavia tekijöitä koulumaailmassa. Laakavuoren ala-asteen keskeisinä määrällisinä tavoitteina oli alkuperäisen Me-säätiölle tehdyn hankesuunnitelman mukaan:⁸³

- kehittää vanhemmuuden tukea ja kasvatusvalmennusta 70 perheelle
- edistää harrastusmahdollisuuksia 50 oppilaalle ja
- taata turvallinen aikuinen 50 oppilaalle.

3.2.2 Toimenpiteet ja tavoitteiden toteutuminen

Taulukko 1 havainnollistaa määrällisten tavoitteiden toteutumista Laakavuoren Me-kouluhankkeessa. Liitteessä 2 on esitetty Me-koulujen kehittämisen määrällisiä tuloksia.⁸⁴

Taulukko 1. Laakavuoren ala-asteen tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteet	Toteutuminen	Tarkennus
1. Edistää harrastusmahdollisuuksia 50 oppilaalle	1. Toteutunut	1. Harrastusmahdollisuuksia on pystytty tarjoamaan kaikille koulun oppilaille
2. Varmistaa turvallinen aikuinen 50 koulun oppilaalle	2. Toteutunut	2. Turvallisen aikuisen läsnäolo on pystytty tarjoamaan kaikille koulun oppilaille
3. Kehittää vanhemmuuden tukea ja kasvatusvalmennusta 70 perheelle	3. Toteutunut	3. Kohtaamisilla ja vuorovaikutuksella on pystytty tarjoamaan tukea 70 perheelle

Määrälliset tavoitteet on saavutettu varsin hyvin Laakavuoren koulussa. Harrastusmahdollisuuksia on onnistuttu tarjoamaan kaikille koulun oppilaille. Harrastusmahdollisuuksien tarjoamisen ansiosta yli 50 oppilasta on aloittanut pitkäkestoisen harrastuksen esimerkiksi taide- tai jalkapallokerhossa.⁸⁵

Me-koulukehittäjän mukaan Laakavuoressa on onnistuttu tarjoamaan turvallisen aikuisen läsnäolo kaikille koulun oppilaille. Ratkaisevassa asemassa on läsnä oleva

⁸² Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018. ja Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

⁸³ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

⁸⁴ Me-koulujen itsearviointitilaisuus 1.12.2020; Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 7.1.2021.

⁸⁵ Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 8.1.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

työ, jota Me-koulukehittäjä ja kouluvalmentaja ovat toteuttaneet. Lisäksi suuressa roolissa on tunne- ja vuorovaikutustuntien järjestäminen, mikä on mahdollistanut oppilaiden tulemisen nähdyksi ja kuulluksi.⁸⁶

Vanhemmuuden tukea ja kasvatusvalmennusta on kehitetty yli 70 perheelle. Tavoitteeseen on päästy kehittämällä yhteisöllistä toimintakulttuuria. Toimenpiteisiin ovat kuuluneet muun muassa kodin ja koulun illat, yhteisöllinen aamiainen ja äitien- ja isänpäivätapahtumat. Me-koulukehittäjän mukaan avainasemassa on avoimen ja luottamusta kasvattavan kasvatusyhteistyön lisääminen.⁸⁷

Alueella esiintyviin haasteisiin on pyritty vastaamaan vanhemmuuden tuen, mielekkään vapaa-ajan, tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittämällä sekä toimintakulttuurin muutokseen tähtäävillä erilaisilla toimenpiteillä. Alueen haasteiden pohjalta on kehitetty toimintamalleja oppilaiden vanhemmille, perheyhteisöille sekä kodin ja koulu-yhteistyön luomiseksi.

Vanhemmuuden tuen toimintamallit ovat olleet merkittäviä

Laakavuoren koulussa vanhemmuutta tukeviksi toimintamalleiksi ovat muun muassa vakiintuneet:

- Kodin ja koulun yhteiset illat (syksyllä ja keväällä)
- Yhteisöllinen aamiainen perheille
- Aamukahvit koululla vanhemmille ja vanhemman sekä läheisen osallistumisen oppitunneille
- Äitien- ja isänpäivätapahtumat
- Vanhempi-lapsi harrastusryhmä (1 krt/viikko)
- Tunnetaidot kotona.⁸⁸

Laakavuoressa on alettu järjestää kodin ja koulun yhteisiä iltoja ja eräänlaisia vaihtoehtoisia vanhempainiltoja luokka-asteittain. Toimintamalleissa koolle on kutsuttu koko perhe, ja koululla on ollut tarjolla kahvia, mehua, syötävää ja pienemmille lapsille aktiviteetteja. Lisäksi jokainen perhe on otettu vastaan heidän saapuessaan. Tavoitteena on luoda perheisiin kontakti sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja rakentaa osapuolien välistä keskinäistä luottamusta. Kodin ja koulun illoissa on ollut mukana fasilitaattori, jonka tehtävänä on ollut ohjata dialogia niin, että kohtaamiset lisääntyvät.⁸⁹

Toimintamallien tavoitteena on ollut lisätä kommunikointia ja avoimuuden kulttuuria. Samalla toiminnassa on tavoiteltu alueen yhteisöllisyyden kasvattamista. Toiminnassa on tavoiteltu sitä, että perheet tutustuisivat toisiinsa sekä koulun henkilökuntaan ja mahdollisesti myös sidosryhmien toimijoihin. Koronapandemiatilanteen rajoi-

⁸⁶ Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 8.1.2021.

⁸⁷ Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 8.1.2021.

⁸⁸ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

⁸⁹ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

tuksien johdosta kodin ja koulun yhteisiä iltoja on jatkettu ulko-olosuhteissa. Me-koulukehittäjän mukaan ulko-olosuhteista huolimatta perheitä on saatu tavoitettua hyvin.⁹⁰

Eräänä vanhemmuuden tukea lisäävänä toimenpidemallina on ollut yhteisöllinen aamiaisinen perheille. Yhteisöllistä aamupalahetkeä on toteutettu koululla kerran viikossa. Aamupalalle on kutsuttu kaikki koulun oppilaat perheenjäseniensä kanssa. Myös sisarukset ovat olleet tervetulleita tapahtumaan, mikä on mahdollistanut myös niiden vanhempien osallistumisen, joilla on pieniä lapsia kotona. Toimintamuoto on havaittu todella tärkeäksi yhteisöllisyyden näkökulmasta ja sen on todettu helpottavan myös lapsiperheiden arkea. Yhteisöllistä toimintaa ei ole voitu järjestää koronapandemian rajoitusten aikana.⁹¹

Aamukahvit koululla -toiminnan tarkoituksena on ollut luoda matalan kynnyksen tilaisuus, johon vanhempi tai muu läheinen on voinut saapua. Koulun aulassa perheitä on oltu vastassa koulun henkilökunnan puolesta henkilö ja tapahtumassa on keskusteltu kuulumisista sekä tarjottu aamukahvit. Vanhemmat ja läheiset ovat samalla voineet halutessaan osallistua lapsensa ensimmäiselle oppitunnille.

Aamukahvien toteuttamisesta ovat vastanneet Me-koulukehittäjät. Toimintamallia on tarkoitus kehittää kuukausittaiseksi niin, että paikalla olisi myös koulun rehtori. Tavoitteena on, että vanhemmat ja muut läheiset voisivat vaihtaa kuulumisia myös rehtorin kanssa. Koululla on järjestetty erillistä ohjelmaa myös äitien- ja isänpäivänä. Äitien- ja isänpäivien yhteydessä on järjestetty muun muassa yhteistä liikuntaa, luovaa toimintaa ja kahvittelua koulun tiloissa.⁹²

Lisäksi alueella on toteutettu vanhempien ja oppilaiden yhteistä harrastustoimintaa. Toimintamallin tarkoituksena on lisätä yhteisöllisyyttä sekä madaltaa vanhempien kynnystä lähestyä koulua. Lisäksi alueella on järjestetty tunnetaidot kotona -toimintamallia, jota käsitellään tarkemmin jäljempänä.⁹³

Yhteisöllisyyttä on lisätty harrastemahdollisuuksilla

Mielekkään vapaa-ajan toimintamalleihin on kuulunut lisätä oppilaiden harrastemahdollisuuksia. Koulussa on toteutettu viittä eri toimintamallia: luovaa viikkoa, taidekerhoja, oppilaiden ohjaamia kerhoja ja kohdennettua kesätoimintaa sekä muuta vapaa-ajan toimintaa yhdessä Me-talo Meltsin kanssa.⁹⁴

Luovaa viikkoa on toteutettu koulussa syksyllä heti kesäloman jälkeen. Koululla on viikon ajan järjestetty luovia workshoppeja, joissa jokainen koulun oppilas on päässyt

⁹⁰ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti; Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 5.1.2021.

⁹¹ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti; Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 5.1.2021.

⁹² Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

⁹³ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

⁹⁴ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti; Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 5.1.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

osallistumaan taideteoksien luomisen prosessiin. Taideteoksista on kehitetty taidenäyttely, joka on ollut esillä vanhempainillassa. Toiminnan tavoitteena on ollut rakentaa oppilaille yhteistä tarinaa heti lukukauden aloittamisesta lähtien.⁹⁵

Luovan viikon workshopeja on toteutettu kahden vuoden ajan. Ensimmäisellä kerralla ongelmana oli sovittaa aikatauluja yhteen, mutta toisena vuonna toiminta oli jo sujuvampaa. Luovan viikon toteuttaminen edellyttää kokemuksen mukaan sitä, että joku kykenee koordinoimaan työpajoja, sillä workshopit ovat kestäneet 1–3 tuntia. Me-koulukehittäjä on ollut yhteydessä myös koulun ulkopuolisiin yhteistyötahoihin ja verkostoihin, joista on saatu lisää järjestäjiä mukaan koululle toteuttamaan toimintaa. Olennaista on kuitenkin ollut se, että koulun johto ja henkilökunta sitoutuvat toiminnan toteuttamiseen.⁹⁶

Luovan viikon tuloksena koululle on syntynyt kaksi taidekerhoa, joihin on osallistunut yhteensä noin 30 oppilasta. Kerhon opettajaksi on palkattu taiteilija tuntityöntekijäksi. Me-koulukehittäjä on ohjannut oppilaita harrastuksen pariin. Me-koulukehittäjän mukaan monella toimintaan osallistuneella oppilaalla ei ole ollut aikaisempaa kokemusta harrastustoiminnasta ennen taidekerhoon osallistumista.⁹⁷

Laakavuorella on alettu järjestää myös kohdennettua kesätoimintaa kesäkuun ajaksi sellaisille oppilaille, joista kouluhenkilökunnalle on noussut huoli lukukauden aikana. Ohjaajiksi on palkattu alueen nuoria nuorisotalon kautta, minkä ansiosta alueen nuorille on pystytty tarjoamaan kesätöitä. Kesäpäivien ohjelma on suunniteltu yhdessä nuorten kanssa.⁹⁸

Laakavuorella on lisäksi syntynyt myös oppilaiden itsensä ohjaamana Cheerleading-kerho 1.–2. luokan oppilaille. Toimintaa ovat toteuttaneet vanhemmat oppilaat nuoremmille. Me-koulukehittäjän mukaan oppilaiden välinen yhteisöllisyys on kasvanut harrastustoiminnan myötä. Se, että oppilaiden osaamista ja toiveita arvioidaan, on parantanut myös merkityksellisuuden tunnetta.⁹⁹

Muuta mielekästä vapaa-ajan toimintaa on järjestetty yhteistyössä Me-talo Meltsin kanssa. Toimintaan on kuulunut muun muassa kerhotoiminta ja läksykerho. Me-koulukehittäjät ovat aktiivisesti ohjanneet oppilaita mukaan Me-talon toimintaan hankkeen aikana. Näiden toimenpiteiden lisäksi kouluvalmentaja on käynnistänyt koululla omaa kerhotoimintaa. Kerhotoimintaa on ollut viikoittain marraskuusta 2020 lähtien.¹⁰⁰

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetuksella ollut merkittäviä vaikutuksia

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen toimintamalleihin on kuulunut kolme erilaista toimenpidettä: viikoittainen tunne- ja vuorovaikutustaitotunti, kohdennettu pienryhmätoiminta ja hiljaiset välitunnit.¹⁰¹

⁹⁵ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

⁹⁶ Me-koulujen itsearviointitilaisuus 1.12.2020.

⁹⁷ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

⁹⁸ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

⁹⁹ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁰⁰ Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 5.1.2021.

¹⁰¹ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Jokaisella koulun oppilaalla on ollut mahdollisuus osallistua viikoittaiselle tunne- ja vuorovaikutustaitotunnille. Tunne- ja vuorovaikutustaitotunneilla oppilaat ovat harjoitelleet muun muassa kaveritaitoja, empatiataitoja, omien ja muiden tunteiden tunnistamista, erilaisuuden hyväksymistä, itsesääätelyä, ristiriitojen ratkaisemista sekä kunnioittavan ja arvostavan vuorovaikutuksen taitoja. Tuntien tarkoituksena on ollut kehittää ja harjoitella oppilaiden ihmissuhdetaitoja turvallisen aikuisen seurassa. Taitojen kehittämisen avulla pyritään ennaltaehkäisemään kiusaamista, rasismia, konflikteja, yksin jäämistä ja syrjäytymistä. Tunne- ja vuorovaikutustunti on sisällytetty ympäristöoppiaineen alle. Lisäksi ulkopuolisilla sidosryhmillä on ollut mahdollisuus tulla järjestämään aiheeseen liittyviä tunteja tai tietoiskuja.¹⁰²

Tunne- ja vuorovaikutustunteja alettiin järjestää vuonna 2019. Tunnit ovat antaneet opettajille samalla mahdollisuuden tutustua oppilaisiin paremmin. Samalla opettajat ovat voineet tehdä tunneilla havaintoja yleisestä ilmapiiiristä. Lisäksi opettajat ovat pystyneet kehittämään yhteistoimintaa sekä kuuntelemaan oppilaiden elämässä tapahtuvia ajankohtaisia asioita.¹⁰³

Koululla on toteutettu myös 5-luokkalaisille suunnattua Salatut elämäntaidot -ohjelmaa tunne- ja vuorovaikutustunneilla.¹⁰⁴ Alun perin Vuosaarella kokeiltu Salatut elämäntaidot on oppituntien kokonaisuus, jossa vuoden mittaan noin kahdeksalla tunnilla harjoitellaan erilaisten tunteiden nimeämistä ja tunnistamista. Yhdessä tehdyt harjoitukset tähtäävät parempaan itsetuntemukseen, pärjäämiseen ryhmässä ja kykyyn ratkoa ristiriitatilanteita. Tunteja pitävät tiimit, joissa on alueella lasten ja nuorten parissa toimivia aikuisia, esimerkiksi sosiaaliohjaajia, nuorisotyöntekijöitä ja koulukuraattoreita.¹⁰⁵

Lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitoja on pyritty kehittämään kohdennettuna pienryhmätoimintana. Toimintaa on tarjottu ja suunnattu erityisesti oppilaille, joilla on koettu olevan erityinen tarve näiden taitojen kehittämiseen. Toiminnan avulla on pyritty muun muassa vaikuttamaan huolta herättäneiden oppilaiden käytökseen. Toimintaa on järjestetty yhteistyössä Loisto Settlementin Poikien Talon kanssa.¹⁰⁶

Me-koulujen palaveriryhmän haastattelun mukaan Laakavuoren tunne- ja vuorovaikutustaitotunnit ovat olleet yksi merkittävimmistä toimenpiteistä ohjelman aikana. Koulun henkilökunnan näkemyksen mukaan tuntien vaikutus koulujen työympäristöön tulee olemaan positiivinen tulevaisuudessa.¹⁰⁷

Koulussa on otettu käyttöön myös hiljainen välitunti, jota toteutetaan koulun salissa rauhaa kaipaaville oppilaille. Älylaitteiden käyttäminen on ollut välitunnilla kiellettyä ja

¹⁰² Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti ja Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 5.1.2021.

¹⁰³ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁰⁴ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁰⁵ <https://www.newsbox.fi/featured/salatut-elamantaidot-pyorii-mellunkylan-kouluissa/> (luettu 29.12.2020).

¹⁰⁶ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti ja Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 5.1.2021.

¹⁰⁷ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

sen aikana on voinut muun muassa ottaa päiväunet tai lukea kirjaa. Välitunnilla on aina paikalla myös joku oppilashuoltoryhmän jäsenistä.¹⁰⁸

Koululla on myös järjestetty oppilaiden ja vanhempien yhteisharjoituksia tunne- ja vuorovaikutustaidoista. Tunnetaidot kotona oli tapahtuma, johon kutsuttiin 1–2. luokkalaisten vanhemmat. Vanhemmat käsittelivät tunteisiin ja lasten kasvuun liittyviä aiheita fasilitaattoreiden avulla.¹⁰⁹

Toimintamallit ovat tähdänneet toimintakulttuurin muutokseen

Kaikki edellä mainitut toimintamallit ovat tähdänneet koulun toimintakulttuurin kehittämiseen. Laakavuorella on lisäksi luotu myös erilaisia yksittäisiä toimintamalleja, kuten taidepajat, mutta tärkeimpänä tavoitteena on ollut luoda syvempi yhteys kodin ja koulun välille.¹¹⁰

Laakavuoren rehtorin mukaan koko koulun sitoutuminen uuden toimintatavan toteuttamiseen vaatii merkittävää panostusta henkilökunnalta. Muutokseen tulisi saada mukaan koko henkilöstö, sillä muutoin toiminta ei jalkaudu koulun toimintaan pysyvästi. Rehtorin mukaan toiminnan toteuttamiseen tarvitaan koulun henkilöstön lisäksi myös muita ammattilaisia. Tehdyn seurannan mukaan Laakavuoren koululla on saatu näkyviä tuloksia, joten toimenpiteiden voidaan sanoa olleen positiivisia jo tässä vaiheessa.¹¹¹

Käytännön kehittämistyössä on toteutettu oppilaiden vanhempien, koulun henkilökunnan ja opettajien epävirallisia kohtaamisia kouluympäristössä. Tavoitteena on ollut rakentaa osapuolien välistä luottamusta, mikä mahdollistaa aidon kasvatuskumppanuuden. Perimmäisenä tavoitteena kasvatuskumppanuudessa on ollut rakentaa huolenpidon malli, jossa jokainen toimija tuntee itsensä osaksi yhteisöä.¹¹²

Me-koulukehittäjä tiivisti Laakavuoren Me-koulutoiminnan toimintakulttuurin kehittämisen seuraaviin kohtiin:¹¹³

1. Rakennetaan yhteistyössä kaikkien osapuolien kanssa sellainen huolenpidon malli, jossa jokainen lapsi tuntee itsensä arvostetuksi, kuulluksi, nähdyksi sekä kokee itsensä osaksi yhteisöä.
2. Luodaan yhteisöllisyyttä tukeva toimintakulttuuri. Toimintakulttuurin avulla tuetaan avoimia kohtaamisia ja yhdessä tekemistä, jonka kautta vanhemmat saavat matalan kynnyksen vertaistukea arjen kasvatuksellisiin haasteisiin.
3. Jatketaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittämistä, koska näiden merkitys tiedostetaan syrjäytymisen ehkäisyssä. Nämä taidot ovat rakenteissa osana koulussa tehtävää kasvatustyötä.
4. Tuotetaan oppilaille kohdennettua ja avointa matalan kynnyksen harrastetoimintaa.

¹⁰⁸ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁰⁹ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹¹⁰ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹¹¹ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

¹¹² Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹¹³ Laakavuoren Me-koulukehittäminen 12.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Laakavuoren ala-asteella Me-koulukehittämisen toimenpiteitä jatketaan keväällä 2021 koronapandemiatilanteen aiheuttamien rajoitusten rajoissa. Tavoitteena on vielä kehittää olemassa olevia toimenpiteitä ja vahvistaa näitä osana koulun arkea. Me-koulukehittäjän mukaan keväällä merkittävässä roolissa on myös toimenpiteiden jalkauttaminen muihin kouluihin.¹¹⁴

3.3 Kannelmäen peruskoulu

3.3.1 Lähtötilanne ja toiminnan tavoitteet

Hankehakemuksessa todettiin, että Kannelmäen alue on jakautunut kahtia perheiden sosioekonomisen tilanteen mukaan: oppilaita on sekä vauraista että pienituloisista perheistä. Tämän vuoksi esimerkiksi oppilaiden harrastemahdollisuudet ovat poikenneet toisistaan. Alueella ei ole ollut maksuttomia liikuntamahdollisuuksia tai koulun jälkeistä toimintaa. Lasten harrastamattomuus on näkynyt muun muassa levottomuutena koulun päättymisen jälkeen.¹¹⁵

Alueen muina ilmiöinä on ollut joidenkin vanhempien vähäinen kiinnostus esimerkiksi lasten hygieniaan. Lapset ovat saattaneet tulla kouluun muun muassa likaisissa vaatteissa. Kouluhenkilökunta on joutunut satunnaisesti huolehtimaan lapsista, jotka eivät ole saaneet kotona tarpeeksi tukea. Alueella on havaittavissa myös ala-asteikäisten tyttöjen psyykkistä oireilua, joka on saattanut näkyä esimerkiksi viiltelynä. Esiintyvänä ongelmana on ollut myös peruskoulun päätösvaiheessa olevien Suomeen muuttaneiden lasten heikko kielitaito. Lisäksi huolta on herättänyt vanhempien oppilaiden suuri koulupoissaolojen määrä.¹¹⁶

Alueen vahvuudeksi on tunnistettu moniammatillisen verkostoyhteistyön toimivuus. Kannelmäen Me-koulukehittämisessä on tavoiteltu, että lasten ja perheiden elinolot tukisivat lasten omatahtista kehittymistä. Lisäksi tavoitteena on ollut, että ammatillinen tuki ja yleiset palvelut täydentäisivät tarvittaessa lasten kehittymistä. Kannelmäen peruskoulun keskeisinä määrällisinä tavoitteina oli alkuperäisen Me-koulu hankehakemuksen mukaan:

- kehittää oikea-aikaista tukea 80 oppilaalle
- edistää harrastusmahdollisuuksia 30 oppilaalle
- varmistaa turvallinen aikuinen jokaiselle koulun oppilaalle ja
- kehittää vanhemmuuden tukea ja kasvatustalustusta kymmenelle perheelle.¹¹⁷

3.3.2 Toimenpiteet ja tavoitteiden toteutuminen

Hankehakemuksen määrällisten tavoitteiden toteutumista havainnollistaa taulukko 2. Liitteessä 2 on esitetty tarkemmin kehittämisen määrällisiä tuloksia.¹¹⁸

¹¹⁴ Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 5.1.2021.

¹¹⁵ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

¹¹⁶ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

¹¹⁷ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

¹¹⁸ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti; Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 7.1.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 2. Kannelmäen peruskoulun tavoitteiden toteutuminen

Tavoitteet	Toteutuminen	Tarkennus
1. Edistää harrastusmahdollisuuksia 30 oppilaalle	1. Toteutunut	1. Harrastusmahdollisuuksia on pystytty tarjoamaan noin 280 oppilaalle
2. Varmistaa turvallinen aikuinen jokaiselle koulun oppilaalle	2. Toteutunut	2. Kouluvalmentajien läsnäololla on tulevaisuudessa suuri rooli ja toiminnan vaikutuksia on nähty jo lyhyellä ajanjaksolla
3. Kehittää oikea-aikaista tukea 80 oppilaalle	3. Toteutunut	3. Oikea-aikaista tukea on pyritty tarjoamaan kaikille koulun oppilaille
4. Kehittää vanhemmuuden tukea ja kasvatusvalmennusta kymmenelle perheelle	4. Toteutunut	4. Vanhemmuuden tukea on kehitetty harrastamisen, vertaisvalmentamisen ja pienryhmäharrastusten avulla

Vaikka hankehakemuksessa tavoitteet ilmaistiin määrällisenä, keskeisimmäksi tavoitteeksi otettiin kuitenkin perheiden osallistaminen toimintaan ja oppilaslähtöisyys. Me-koulukehittämisen tavoitteena on ollut lisätä tietoisuutta siitä, että oppilas on kokonaisuus. Oppilaiden koulunkäyntiin ja koulumenestykseen heijastuvat niin perheiden tilanteet kuin vapaa-ajan tekeminen.¹¹⁹ Kuten taulukosta havaitaan, myös määrälliset tavoitteet saavutettiin.

Oppilaslähtöisyyttä ja mielekkään vapaa-ajan mahdollisuuksia on lisätty tarjoamalla harrastusmahdollisuuksia oppilaille. Toimenpiteisiin on kuulunut muun muassa vertaisvalmennusta, kohdennettua harrasteryhmätoimintaa ja muuta Me-koulukehittäjien sekä kouluvalmentajien koordinoimaa toimintaa. Tässä hyödynnettiin yhteistyötä alueen toimijoiden kanssa. Harrastusmahdollisuuksia on pystytty tarjoamaan hankkeen aikana noin 280 oppilaalle.¹²⁰

Me-koulukehittäjän mukaan koulumaailmassa on erittäin suuri tarve turvallisille aikuisille. Tämän vuoksi koulussa on vahvistettu turvallisen aikuisen läsnäoloa ja lisätty kohtaavaa työtä, jossa tehdään jatkuvaa ruohonjuuritason työtä oppilaiden kanssa. Tätä on toteutettu Kannelmäessä muun muassa perjantaiamupuuron yhteydessä. Me-kouluhankkeen alkaessa Me-koulukehittäjä oli käyttänyt omasta työajastaan noin 70 prosenttia oppilaita kohtaavaan työhön ja toimintamallien mallintamiseen käytännössä. Toiminnassa on tavoiteltu toimintamallin juurtumista siten, että toiminta jat-

¹¹⁹ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti; Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

¹²⁰ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti; Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018 ja Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 7.1.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

kuisi myös Me-kouluhankkeen jälkeen. Me-koulukehittäjän mukaan kouluvalmentajien pysyvyys ja koulujen muuttuminen entistä enemmän moniammatillisiksi on eräs tärkeimmistä keinoista puuttua syrjäytymiseen ennaltaehkäisevästi ja tehokkaasti.¹²¹

Me-koulukehittäjän mukaan oikea-aikaista tukea on kehitetty kaikille koulun oppilaille hankkeen aikana. Hänen mukaansa oikea-aikaisen tuen tarjoaminen on perustunut jatkuvaan läsnäoloon ja kouluhenkilöstön tiiviiseen yhteistyöhön. Kohtaavassa työotteessa on ollut ratkaisevaa työkuvaan joustavuus. Koulussa toimintaa ovat toteuttaneet Me-koulukehittäjä ja kouluvalmentaja, mikä on tarjonnut mahdollisuuden puuttua muun muassa riitojen selvittelyyn heti niiden tapahtuessa.¹²²

Neljäntenä tavoitteena oli kehittää vanhemmuuden tukea ja kasvatustoimintaa kymmenelle perheelle. Me-koulukehittäjän mukaan toimintamallin onnistuminen on perustunut osapuolien väliseen luottamukseen. Tukea on tarjottu muun muassa harrastustoimintaan osallistuneiden oppilaiden välityksellä, mikä on tarjonnut samalla luonnollisen mahdollisuuden yhteydenpitoon perheisiin.¹²³

Harrastemahdollisuuksien tarjoamisesta keskeinen toimintamalli

Harrastemahdollisuuksien tarjoamisesta oppilaille tuli Me-koulukehittämisen keskeisin toimintamalli Kannelmäessä. Oppilaille suoritettiin aluksi harrastekysely, jossa tiedusteltiin, mitä lapset haluaisivat harrastaa. Tuolloin todettiin, että toiminnan käynnistämiseen tarvitaan ylimääräinen henkilö, kuten Me-koulukehittäjä tai kouluvalmentaja, sillä opettajilla ei ollut riittävää aikaa tähän.¹²⁴

Harrastekyselyn tulosten pohjalta alettiin kehittää oppilaiden harrastustoimintaa niin sanottuna vertaisvalmennuksena. Koululta etsittiin vanhempia oppilaita, jotka olisivat kiinnostuneita ohjaamaan harrasteryhmää nuoremmille oppilaille. Vertaisvalmentajille opetettiin, että heidän valmentamisensa tulee olla lapsilähtöistä. Toiminta on perustunut lasten omaan kiinnostukseen ja siihen, että kaikki tulee pitää mukana ryhmässä. Mikäli lapsi ei osannut toimia ryhmän mukana, häntä autettiin sopeutumaan ryhmän toimintaan. Toiminnan alkuvaiheessa toteuttamisessa on ollut mukana aikuisen auttamassa vertaisvalmentajia, mutta toiminnan kehittyessä aikuisen tehtäväksi on jäänyt lähinnä seurata ryhmän toimintaa sivusta.¹²⁵

Vertaisvalmennuksen lisäksi koulussa on toteutettu vertaisleikittämistä, harrasteverkostoa ja harrastuskarusellitoimintaa. Lisäksi alueella on toteutettu kesäajan toimintaa lapsille, jotka ovat olleet alueella myös kesäloman aikana. Näitä kuvataan seuraavassa.¹²⁶

¹²¹ Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 7.1.2021.

¹²² Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 7.1.2021.

¹²³ Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 7.1.2021.

¹²⁴ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti ja Me-koulujen itsearviointitilaisuus 1.12.2020.

¹²⁵ Me-koulujen itsearviointitilaisuus 1.12.2020.

¹²⁶ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Alueella on käynnistynyt laaja harrasteverkosto vuosina 2019–2020. Me-koulukehittäjä on toiminut yhteistyössä Enemmän yhdessä -hankkeen¹²⁷ tekijöiden kanssa. Verkostossa toimii yhteensä noin 30 eri harrastuksen tarjoajaa ja toiminnan uutiskirje kattaa noin 120 toimijaa. Verkoston tarkoituksena on ollut mahdollistaa ideoiden vaihtaminen ja tarjota foorumi yhteistyölle. Harrastuksien tarjoajat ovat kokoontuneet vähintään kaksi kertaa lukukaudessa. Harrasteverkosto on tarjonnut mahdollisuuden kehittää toimenpiteitä, joilla harrastamattomat lapset saadaan aktivoitua harrastusten pariin. Harrasteverkoston toiminnan ansiosta alueelle on luotu harrastuslukujärjestys, jossa on lueteltu harrastemahdollisuudet kullekin viikonpäivälle.¹²⁸

Harrastuskarusellitoiminnassa tavoitteena on ollut tarjota oppilaille mahdollisuus tutustua mahdollisimman moneen harrastukseen lukukauden aikana. Me-koulukehittäjän mukaan toimintaa toteutettiin ensimmäisenä yläkoulun oppilaille, mutta osallistujamäärät jäivät pieniksi. Toimintamalli siirrettiin tämän jälkeen alakoulun puolelle, jossa osallistujia oli runsaasti. Yläkoulun puolella toimintamallia jatkettiin pienryhmätoimintana.¹²⁹

Kesäajan toiminnan tarkoituksena on ollut tarjota aktiviteetteja myös sellaisille lapsille, jotka viettävät kesän alueella. Lapsille on haluttu turvata turvallisen aikuisen läsnäolo myös kesäaikana ja järjestää ohjattua turvallista tekemistä. Kouluvalmentajat ovat koordinoineet toimintaa. Me-koulukehittäjän mukaan kesätoiminnasta on erittäin hyviä kokemuksia. Kokemukset ovat vahvistaneet näkemystä siitä, että koulun ja nuorisotoimen tulee tehdä tiivistä yhteistyötä myös jatkossa kesätoiminnon mahdollistamiseksi. Kesäajan toiminnassa lapsilla on ollut myös mahdollisuus tutustua nuorisotoimen ohjaajiin ja heidän kauttaan muihin nuorisopalveluihin.¹³⁰

Kannelmäen alueella havaittiin, että harrastamattomat nuoret eivät lähde harrastuksiin mukaan pelkästään julisteen tai sähköpostin perusteella, vaan luottamuksen rakentaminen lapsen ja harrastuksen ohjaajan välillä on avainasemassa. Harrastemahdollisuuksien tarjoajille on pyritty tarjoamaan pääsy koululle, jotta he pystyvät ”antamaan kasvot” omalle harrastusvaihtoehdolle. Haastattelujen mukaan kouluvalmentajien rooli lasten aktivoimisessa on ollut erittäin tärkeä. Lisäksi tehtiin havainto, että kaikkia harrastamattomia ei ole mielekästä laittaa yhteen ryhmään, vaan heidät kannattaa ryhmitellä kiinnostuksen ja kokemuksen mukaan.¹³¹

Siirtymävaiheen tuki nähdään tärkeänä

Siirtymävaiheen tuki -mallissa 8. luokan oppilaat koulutettiin tukioppilaiksi yläasteelle siirtyville oppilaille. Toiminnan tavoitteena on tukea alakoulusta yläkouluun siirtyviä oppilaita. Toimintamallissa neljännen luokan opettajat ovat käyneet aluksi keskustelun oppilaiden kanssa siitä, mikä yläkouluun siirtymisessä jännittää. Keskustelun

¹²⁷ Enemmän yhdessä -hanketta pilotoidaan vuosina 2019–2021 Kannelmäen-Malminkartanon alueella. Hankkeessa pyritään luomaan matalan kynnyksen harrastustoimintaa erityisesti niille, jotka eivät harrasta mitään.

¹²⁸ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

¹²⁹ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹³⁰ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹³¹ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020; Me-koulujen itsearviointitilaisuus 1.12.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

pohjalta Me-koulukehittäjä on suunnitellut yläkoululaisten koulutuksen. Tukioppilaaksi saivat hakeutua kaikki halukkaat 8. luokan oppilaista.¹³²

Tuloksena syntyi hyvin monimuotoinen ryhmä, jossa on ollut mukana niin sanottuja kymppin oppilaita, mutta myös niitä, joilla on ollut vaikeuksia suoriutua kouluarjesta. Siirtymävaiheen tuen toimintamallin alussa ryhmätettiin tukioppilaaksi aikovat itse, jotta he pystyisivät kokeilemaan samoja menetelmiä kuin mitä neljäsluokkalaisille tehdään. Yläkoulun tukioppilaat saivat itse suunnitella pidettävät tunnit. Siirtymävaiheen tuki -tapaamiset alkoivat huhtikuussa ja niitä jatkettiin alkusyksyllä uusien 5. luokkalaisten kanssa. Kokemukset olivat hyviä ja yhteys säilyi muun muassa siten, että osa tukioppilaista jäi vielä pitämään välituntia 5. luokan oppilaille.

Kannelmäen peruskoulussa on edellisten lisäksi toteutettu tunne- ja vuorovaikutustunteja, joita ovat pitäneet kouluvalmentaja ja resurssiopettaja. Myös hiljaiset välitunnit 7–9. luokkalaisille käynnistettiin keväällä 2019. Alkuun kävijöitä oli vähän, mutta kun tietoisuus välitunnista levisi ja hiljaisten välituntien aikuinen tuli tutuksi, kävijämäärä moninkertaistui.¹³³

Kouluvalmentajien rooli toimintakulttuurin muutoksessa

Kannelmäen Me-koulun väliraportissa korostettiin kohtaavan työn ammattilaisen tuomista koulumaailmaan, mikä olisi askel kohti syrjimätöntä koulua. Me-koulukehittäjien havaintojen mukaan koulumaailma tarvitsee jokapäiväiseen toimintaan ammattilaisia, joiden luo ei ole kynnystä mennä ja joilla on aidosti aikaa lapsille. Tavoitteena on, että kohtaava työ olisi tarpeeksi joustavaa, jotta muuan muassa riitojen selvittelylle jää aidosti aikaa. Me-koulukehittäjän mukaan kouluvalmentajien työnkuva pitäisi saada pysyväksi, että toimintamallien kehittäminen jatkuisi myös tulevaisuudessa. Me-koulukehittäjät pelkäävät, että rakennettujen toimintamallien toteuttaminen päättyy, jos kuorma jää ainoastaan opettajien vastuulle tulevaisuudessa.¹³⁴

Me-kouluhankkeen aloittamisen jälkeen Helsingin kaupungin peruskouluissa on aloitettu kouluvalmentajan tehtäväkuvan pilotointi. Kannelmäessä aloitti myös pilotoinnin yhteydessä kouluvalmentaja, jonka työn on nähty tukevan Me-koulukehittämistä.¹³⁵

Turvallisen aikuisen läsnäolo oppilaiden arjessa haluttiin varmistaa myös koronapandemian aikana, vaikka oppilaat joutuivat siirtymään etäopetukseen. Me-koulukehittäjän mukaan erityisesti etäopetuksen aikana huoli syrjäytymisvaarassa elävistä oppilaita ja perheistä on korostunut. Me-koulukehittäjät ja kouluvalmentajat löysivät uuden väylän kohtaavalle työlle koronapandemian aikana: he ovat siirtyneet kohtamaan oppilaita sosiaaliseen mediaan. Oppilaiden tavoittamiseen he ovat käyttäneet muun muassa Snapchat-, Instagram-, ja Tiktok-sovelluksia.¹³⁶

Koronapandemian aikana Me-koulukehittäjät ja kouluvalmentajat ovat toimineet oppilaiden apuna etäyhteyksillä koulutehtävissä sekä kuunnelleet perheiden huolia ja

¹³² Me-koulujen itsearviointitilaisuus 1.12.2020.

¹³³ Me-koulujen itsearviointitilaisuus 1.12.2020; Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹³⁴ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹³⁵ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹³⁶ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

rytmittäneet oppilaiden etäopiskelua. Lisäksi he ovat tehneet videoita ja toteuttaneet kilpailuita sekä olleet yleisesti tavoitettavissa, jos oppilaat ovat tarvinneet apua. Me-koulukehittäjät ja kouluvalmentajat ovat olleet päivittäin yhteydessä etäopetuksen aikana yli 100 oppilaaseen. Jokainen koulun tuhannesta oppilaasta tuli kohdatuksi vähintään kerran sosiaalisessa mediassa tai puhelimen välityksellä ensimmäisen etäopiskeluajanjakson aikana.¹³⁷

Kannelmäessä eräänä Me-koulukehittämisen toimintamallien ytimenä on ollut alusta alkaen oppilaslähtöisyys. Toteutetut toimenpiteet ovat perustuneet oppilaiden huomioimiseen ja yhteiseen tekemiseen. Me-koulukehittäjän mukaan toiminnan ydin on muodostunut oppilaiden ideoista.¹³⁸

Me-koulukehittäjän mukaan kodin ja koulun välistä yhteistyötä parantavia toimenpiteitä oli tarkoitus toteuttaa jo keväällä 2020, mutta vanhempien osallistaminen eri toimintoihin oli fyysisesti mahdotonta koronapandemian takia. Vanhempien kanssa on keskusteltu kuitenkin puhelimitse ja sosiaalisessa mediassa etäopetuksen aikana. Oppilaiden vanhemmat ovat osallistuneet myös kesällä toteutettuihin lasten harrastustilaisuuksiin. Me-koulukehittäjän mukaan toimintaa on tarkoitus jatkaa myös koronapandemian jälkeen.¹³⁹

3.4 Malmin peruskoulu

3.4.1 Lähtötilanne ja toiminnan tavoitteet

Hankehakemuksen mukaan Malmin alueella oli paljon perheitä ja lapsia, joilla on kotiarjessa vakavia haasteita. Alueella on esiintynyt ongelmia myös moniammatillisen työn toimivuudessa. Toiminnan tavoitteeksi määriteltiin, että huomiota kiinnitetään erityisesti niin sanottujen huolioppilaiden tarpeisiin. Tavoitteena oli myös parantaa erityisesti kouluun tuotavaa tukea. Eräänä keskeisenä tavoitteena oli kehittää alueen verkostoyhteistyötä yhdessä alueen muiden toimijoiden, kuten lastensuojelun kanssa. Malmin Me-koulu toiminnan tavoitteena oli alkuperäisen hankesuunnitelman mukaan:¹⁴⁰

- kehittää vanhemmuuden tukea ja kasvatusvalmennusta yhteensä 30 perheelle
- edistää harrastusmahdollisuuksia yhteensä 90 oppilaalle
- varmistaa turvallinen aikuinen 30 oppilaalle ja
- oikea-aikaisen tuen edelleen kehittäminen Tarmo¹⁴¹-toimintamallin avulla 60 oppilaalle.¹⁴²

¹³⁷ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹³⁸ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti; Kannelmäen peruskoulun verkolehti 8.11.2019, Oppilaat kehittävät itse omaa kouluaan Kannelmäessä: Luettu 17.12.2020.

¹³⁹ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁴⁰ Malmin Me-koulukehittäminen, 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti: Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

¹⁴¹ Työelämäpainotteinen perusopetus yläkoulussa.

¹⁴² Malmin Me-koulukehittäminen, 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti: Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

3.4.2 Toimenpiteet ja tavoitteiden toteutuminen

Malmin Me-kouluhankkeen tavoitteita on jouduttu muuttamaan merkittävästi verrattuna hankehakemuksen alkuperäisiin tavoitteisiin. Syynä tähän olivat hankkeen käynnistymisvaikeudet ja kouluhenkilökunnan vaihtuvuus. Esimerkiksi Me-koulukehittäjien palkkaamisen jälkeen Tarmo-toimintamalli oli ehditty jo lopettaa Malmin peruskoulussa. Päivitetyksi tavoitteeksi tuli työskennellä 7–8. luokkien kanssa. Toimintaa alettiin kehittää interventiomaisen otteen avulla, mutta käynnistämisessä oli edelleen vaikeuksia. Koska koulun alueella on hyvät verkostot ja myös muut alueen toimijat ovat aktiivisia, yhteistyöhaluisia ja innokkaita toimijoita löytyi lopulta auttamaan ja jalkautumaan koululle. Tavoitteeksi nousi loppujen lopuksi yhteistyöverkoston laajentaminen ja monitoimisen koulun mahdollistaminen.¹⁴³

Alkuperäisien tavoitteiden toteutumista havainnollistaa taulukko 3 ja liitteessä 2 on esitetty Malmin Me-kouluhankkeen määrällisiä tuloksia.¹⁴⁴

Taulukko 3. Malmin peruskoulun tavoitteiden toteutuminen.

Tavoitteet	Toteutuminen	Tarkennus
1. Edistää harrastusmahdollisuuksia 90 oppilaalle	1. Toteutunut	1. Harrastusmahdollisuuksia on pystytty tarjoamaan vähintään 90 oppilaalle
2. Kehittää vanhemmuuden tukea ja kasvatusvalmennusta yhteensä 30 perheelle	2. Kesken	2. Tavoitteen toteutuminen on kesken
3. Varmistaa turvallisen aikuinen 30 oppilaalle	3. Toteutunut	3. Varmistettu turvallinen aikuinen 30 oppilaalle
4. Oikea-aikaisen tuen edelleen kehittäminen Tarmo-toimintamallin avulla 60 oppilaalle	4. Poistunut käytöstä	4. Tarmo-toimintamalli oli poistunut käytöstä ennen Me-kouluhankkeen aloittamista

Tavoitteiden muuttuminen on vaikeuttanut toimenpiteiden seuranta. Harrastusmahdollisuuksia on pystytty edistämään 90 oppilaalle. Vanhemmuuden tukea ja kasvatusvalmennusta yli 30 perheelle on vielä kesken Malmilla. Me-kouluhankkeen alkuvaiheessa Malmin peruskoulussa oli suurta vaihtuvuutta henkilökunnassa, joka hidasti toiminnan aloittamista.¹⁴⁵

¹⁴³ Malmin Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁴⁴ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti; Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 7.1.2021.

¹⁴⁵ Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 7.1.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Malmilla on tehty laajaa moniammatillista yhteistyötä, jonka avulla on pystytty tarjoamaan turvallinen aikuinen yli 30 oppilaalle. Neljäntenä tavoitteena oli oikea-aikaisen tuen edelleen kehittäminen Tarmo-toimintamallin avulla 60 oppilaalle. Tavoitteen toteuttaminen jäi kesken, kyseistä toimintamallia ei sovellettu enää käytännössä Malmin Me-kouluhankkeen alkaessa.¹⁴⁶

Alkuvaiheen käynnistymisvaikeuksien jälkeen Malmilla on pystytty toteuttamaan erilaisia toimenpiteitä syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Me-koulukehittäjän mukaan Malmilla hyvin harva opettaja osaa kuitenkin erikseen nimetä, mikä kehittämisestä on ollut nimenomaan Me-koulukehittämistä. Monet opettajat arvostavat kuitenkin esimerkiksi välitunti- ja kerhotoimintaa, ryhmäytymistä, valinnaisaineita ja talviliikuntapäivää. Malmilla osa lapsista on oppinut tuntemaan Me-koulukehittäjät nimeltä eikä titteleitä käytetä toiminnassa.

Moniammatillinen yhteistyö ja turvallisen aikuisen läsnäolo

Malmilla verkostotoimintaa on kehitetty moniammatillisesti yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Tavoitteena on ollut luoda uusia toimintatapoja, joiden avulla pystyttäisiin tukemaan alueen lapsia ja nuoria. Alueella toimivat verkostot ovat jalkautuneet koululle ja järjestäneet muun muassa ryhmäytymistä, koulutuksia sekä kerho- ja välituntitoimintaa. Erityisen aktiivisia verkostoyhteistyön kumppaneita ovat olleet muun muassa lähiökoutsit, nuorisotyön ohjaaja seurakunnasta, koillisluotsi sekä kerhohetut ja EasySportin toimihenkilö. Osa verkostoyhteistyönä järjestetystä toiminnasta on ollut kertaluonteista, mutta joistakin toimintamalleista on tullut myös vakituksia.¹⁴⁷

Alueen nuoret ovat saaneet verkostotoiminnan jalkautumisen myötä itselleen useamman turvallisen aikuisen läsnäolon. Toiminta on lisäksi rauhoittanut koulun arkea ja luonut mahdollisuuksia varhaiseen puuttumiseen. Me-koulukehittäjien vastuulla on ollut verkostotapaamisien järjestäminen ja osapuolet ovat kokoontuneet säännöllisesti.¹⁴⁸

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen verkostoyhteistyönä

Tunne- ja vuorovaikutustaitoja on kehitetty verkostoyhteistyönä yhdessä alueen toimijoiden kanssa. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen verkostoyhteistyön tavoitteena on se, että oppilaat oppivat luottamaan alueen turvallisiin aikuisiin.¹⁴⁹

Toimenpiteiden toteuttaminen on perustunut erilaisiin leikkeihin, joiden avulla on harjoiteltu erilaisia tunne- ja vuorovaikutustilanteita. Tarkoituksena on, että toiminnalla pystytään ennaltaehkäisemään pitkittyneitä konflikteja, kiusaamista ja yksin jäämistä.¹⁵⁰

¹⁴⁶ Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 7.1.2021.

¹⁴⁷ Malmin Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁴⁸ Malmin Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁴⁹ Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 7.1.2021.

¹⁵⁰ Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 7.1.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Me-koulukehittäjä on lisäksi ollut mukana kehittämässä tunne- ja vuorovaikutustaitojen tuntien sisältöä koulussa. Tarkoituksena on, että keväällä 2021 säännöllisesti pidettävät tunnit alkaisivat Laakavuoren lisäksi myös Kannelmäessä ja Malmilla. Tuntien pitäminen on opettajien vastuulla mutta Me-koulukehittäjä toimii tukena tarvittaessa. Me-koulukehittäjä on ollut laatimassa erillistä käsikirjaa toimenpiteiden toteuttamisen tueksi.¹⁵¹

Pienryhmätoiminta koulupudokkuuden ehkäisemiseksi

Koulussa on käynnistetty pienryhmätoimintaa haastavimpien opiskelijoiden kanssa. Osallistujina pienryhmätoiminnassa ovat olleet häiriökäyttäytyjät sekä oppilaat, jotka eivät tulisi muuten kouluun lainkaan. Pienryhmätoiminnan tavoitteena on oppilaiden kiinnittäminen koulunkäyntiin ja koulupudokkuuden ehkäiseminen. Lisäksi tavoitteena on, että nuoret pääsevät puhumaan asioistaan ja tunteistaan turvalliselle aikuiselle.¹⁵²

Pienryhmätoiminnan tärkeimpänä tekijänä on ollut ulkopuolisen kokemusasiantuntijan osallistuminen tapaamisiin. Toimivuuden edellytyksenä on lisäksi se, että mukana olevat aikuiset pystyvät sitoutumaan pienryhmässä toimimiseen sekä uskaltavat myös itse asettua alttiiksi tapaamisissa. Lisäksi tapaamisiin on osallistunut myös opettajia ja Me-koulukehittäjä.¹⁵³

Ryhmät ovat toimineet pääsääntöisesti keskustellen, mutta välillä on toteutettu toiminnallisia tapaamisia esimerkiksi retkien muodossa. Kokemusasiantuntijat tapaavat tyttöryhmän ja poikaryhmän viikoittain. Tapaamiset on aloitettu aamupalalla, jonka jälkeen ohjelmassa on ollut 2 x 45 minuutin jakso. Tunnit ovat osa koulun valinnaisaineita (elämys- tai toimintakurssi), jolloin oppilaat saavat suorituksista myös merkin. Me-koulujen itsearviointitilaisuudessa todettiin, että kokemukset ryhmistä ovat olleet erittäin positiivisia. Oppilaat ovat tulleet paikalle, vaikka muuten he eivät normaalisti olisi tulleet edes kouluun.¹⁵⁴

Pienryhmätoiminnan aiheet on valittu etukäteen ennen tapaamisia. Toimintamallin toteutus perustuu dialogiseen työotteeseen, jossa myös aikuiset ovat valmiita jakamaan asioita omasta elämästään nuorille. Loppujen lopuksi toiminnan keskustelua ohjaavat kuitenkin ryhmän nuoret itse. Kriminaalihuollon tukisäätiön ohjaaja on lisäksi toiminut toisen ryhmän kokemusasiantuntijana nuorille.¹⁵⁵

Toimintakulttuurin muutos ja toimintojen juurruttaminen

¹⁵¹ Malmin Me-koulukehittäminen, 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti; Projektipäällikön vastaus sähköpostitiedusteluun 17.11.2020; Me-koulukehittäjän vastaus sähköpostitiedusteluun 7.1.2021.

¹⁵² Malmin Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁵³ Me-koulujen itsearviointitilaisuus 1.12.2020 ja <https://www.hel.fi/uutiset/fi/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/lahiokoutsit-opettavat-ylakoululaisille-elamantaitoja-valinnaisaineena-malmilla> "Lähiökoutsit opettavat yläkoululaisille elämäntaitoja valinnaisaineena Malmilla" 08.10.2020.

¹⁵⁴ Me-koulujen itsearviointitilaisuus 1.12.2020.

¹⁵⁵ <https://www.hel.fi/uutiset/fi/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/lahiokoutsit-opettavat-ylakoululaisille-elamantaitoja-valinnaisaineena-malmilla> "Lähiökoutsit opettavat yläkoululaisille elämäntaitoja valinnaisaineena Malmilla" 08.10.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Alueen Me-koulukehittämisessä on nähty erityisen tärkeäksi pysyvän muutoksen aikaansaaminen toimintakulttuurissa. Me-koulukehittäjän mukaan toiminnassa on tavoiteltu avoimen suhtautumisen kehittymistä, uteliasta sekä avointa asennetta ja muutosvalmiutta. Me-koulukehittäminen on sidottu vahvasti yhteisöllisen hyvinvointiryhmän toimintaan ja sitä on toteutettu jo syksystä 2019 lähtien.¹⁵⁶

Me-koulukehittäjät ovat osallistuneet myös koko koulun yhteisiin kokouksiin, joissa on pohdittu muun muassa osallisuusasioita, hyvinvointikyselyitä ja niin sanottua hyvinvoinnin vuosikelloa. Me-koulukehittäjien tehtäväksi on jäänyt ohjata toiminnan suuntaa ja esittää vaihtoehtoisia toteuttamistapamalleja.¹⁵⁷

Me-koulukehittäjän mukaan Malmin peruskoulussa käynnistetyt toimintamallit ovat usein olleet seurausta yhteisestä ideoinnista. Hänen mukaansa kaikista toiminnoista ei voi suoraan sanoa, ovatko ne Me-koulu -toimintamalleja vai koulun omaa hiljaista pääomaa. Pääasia on, että toimenpiteet toimivat käytännössä. Toimenpiteiden pysyvyyden kannalta on parasta, että ideat syntyvät kouluyhteisössä eikä sen ulkopuolella.¹⁵⁸

Me-koulujen palaveriryhmän haastattelun mukaan voidaan jo tässä vaiheessa havaita merkkejä toimintamallien vaikutuksista. Oppilaiden käyttäytyminen on muuttunut rauhallisemmaksi Me-kouluhankkeen aikana.¹⁵⁹

3.5 Me-kouluille yhteisten tavoitteiden toteutuminen

Alun perin Helsingin Me-kouluissa tavoiteltiin sitä, että

- perheet saavat koulun kautta tuen (110 perhettä) ja
- oppilaat saavat koulunkäyntiin tukea siten, että oppimistulokset paranevat (arvosanakehitys). Lisäksi tavoiteltiin sitä, että
- koulupoissaolot vähenevät (80 oppilasta),
- oppilaat saavat aikuisen tuen siten, että heille on nimetty vastuuikäinen,
- oppilaat saavat koulun kautta harrastuksen (180 oppilasta),
- häiriökäyttäytyminen vähenee ja
- kouluviihtyvyys paranee. Näitä oli tarkoitus seurata vaikutusmittareiden avulla.

Koulujen lähtötilanteet ovat olleet toisistaan poikkeavia ja kussakin koulussa on sovellettu hieman erilaista toimintatapaa. Jokaisella koululla on lisäksi ollut edellä mainitut omat tavoitteensa. Määrälliset tavoitteet myös muuttuivat matkan varrella. Näin tapahtui varsinkin Malmilla, kun kehittäminen lähti käyntiin. Me-hankkeen perimmäiset, yhteiset tavoitteet ovat kuitenkin pysyneet samana. Näiden toteutumista kuvataan seuraavassa.

Me-kouluissa tavoitteena on saada pysyviä toimintatapoja lasten, nuorten ja perheiden tukemiseen heidän arkisessa toimintaympäristössään. Tavoitteena on systemaattinen muutos, joka vaikuttaa koulujen rakenteisiin ja toimintakulttuureihin. Me-koulut toimivat pilottina siten, että niissä luotuja onnistuneita tapamalleja levitetään myös

¹⁵⁶ Malmin Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁵⁷ Malmin Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁵⁸ Malmin Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁵⁹ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

muihin kouluihin siten, että kodin ja koulun yhteistyö integroituu osaksi peruskouluja. Me-koulujen yhteisenä tavoitteena oli lisäksi luoda kouluihin rauhallinen työympäristö parantamalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja, vahvistamalla ammattilaisten työtettä, jaksamista ja dialogisuutta sekä kehittämällä toimintakulttuuria ylisektoriaaliseksi ja moniammatilliseksi.¹⁶⁰

Tässä arvioinnissa Me-koulujen henkilökunnalle toteutettiin kysely tammikuun 2021 alussa. Kyselyn aiheena oli Me-koulukehittämisen tavoitteiden toteutuminen. Koko kyselyn kohderyhmänä oli 284 henkilöä, ja vastaukset saatiin 139 työntekijältä, eli vastausprosentti oli 49. Kannelmäen koulussa kysely lähti 140 työntekijälle, ja heistä vastasi 57, eli vastausprosentti oli 41. Laakavuoren koulussa kysely lähti 44 työntekijälle, ja heistä vastasi 22, joten vastausprosentti oli 50. Malmin koulussa kysely lähti 100 työntekijälle, ja heistä vastasi 60, eli vastausprosentti oli 60.

Vastaajista noin 55 prosenttia oli opettajia, 19 prosenttia erityisopettajia, erityisluokanopettajia tai vastaavia, 10 prosenttia koulunkäyntiavustajia ja loput muita työntekijöitä, kuten oppilashuollon työntekijä, rehtori, koulukehittäjä, kouluvalmentaja tms. Vastaajista 64 prosenttia oli työskennellyt koulussa pidempään kuin kaksi vuotta. Vastanneista noin 20 prosenttia oli alle vuoden työskennelleitä ja 16 prosenttia oli työskennellyt koulussa 1–2 vuotta. Kannelmäessä lähes 27 prosenttia ja Laakavuorella 23 prosenttia vastanneista oli uusia työntekijöitä.

Oheessa on raportoitu kyselyn tulokset. Mikäli koulukohtaiset tulokset poikkeavat toisistaan, ero kuvataan. Mikäli pidempään kuin kaksi vuotta koulussa työskennelleiden vastaukset poikkeavat selvästi kaikkien vastausten keskiarvosta, myös tämä raportoidaan. Mikäli opettajien ja erityisopettajien vastaukset poikkeavat keskiarvosta, myös se on mainittu.

3.5.1 Lasten, nuorten ja perheiden tukeminen

Me-kouluhankkeen tarkoitus on tuottaa kokonaisvaltaisen huolenpidon malli, jossa oppilas, hänen vanhempansa, lähipiiri ja koko kouluyhteisö ovat mukana. Laakavuoren koulussa vanhemmuuden tueksi on rakennettu toimintamalleja erityisesti kodin ja koulun yhteistyön lisäämiseksi. Kannelmäessä liikkeelle on lähdetty erityisesti harastamattomien lasten aktivoinnilla toimintaan verkostojen ja vertaistoiminnan avulla. Malmilla on panostettu laajasti erilaisten verkostojen hyödyntämiseen siten, että lapsille ja nuorille löytyisi turvallinen aikuinen, sekä nuorten pienryhmätoimintaan, jolla nuoria tuetaan niin, että he saavat suoritettua koulunsa loppuun. Useista malleista on saatu rohkaisevia kokemuksia jo nyt.¹⁶¹

Me-koulukehittäjät ovat toimineet omalla läsnäolollaan turvallisena aikuisena lapsille ja nuorille Me-kouluissa. Me-koulukehittäjät ovat myös ratkoneet oppilaiden välisiä ristiriitatilanteita ja olleet mukana vanhempainilloissa vastaamassa vanhempien kysymyksiin. Vanhempainilloissa on pyritty myös rakentamaan yhteistyötä vanhempien suuntaan.¹⁶²

¹⁶⁰ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018

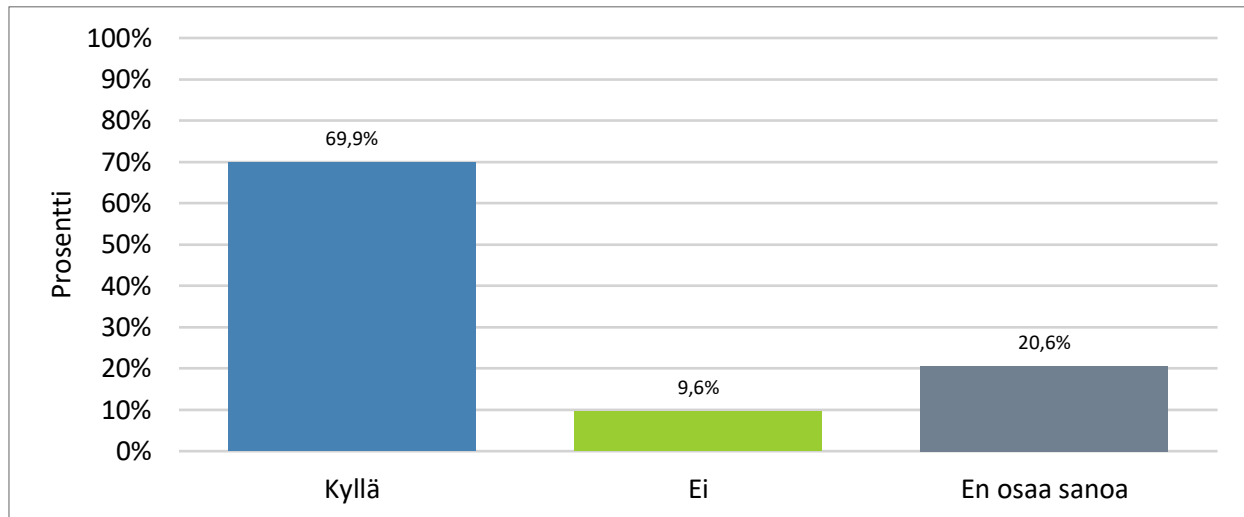
¹⁶¹ Malmin Me-koulukehittäminen, 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁶² Malmin Me-koulukehittäminen, 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

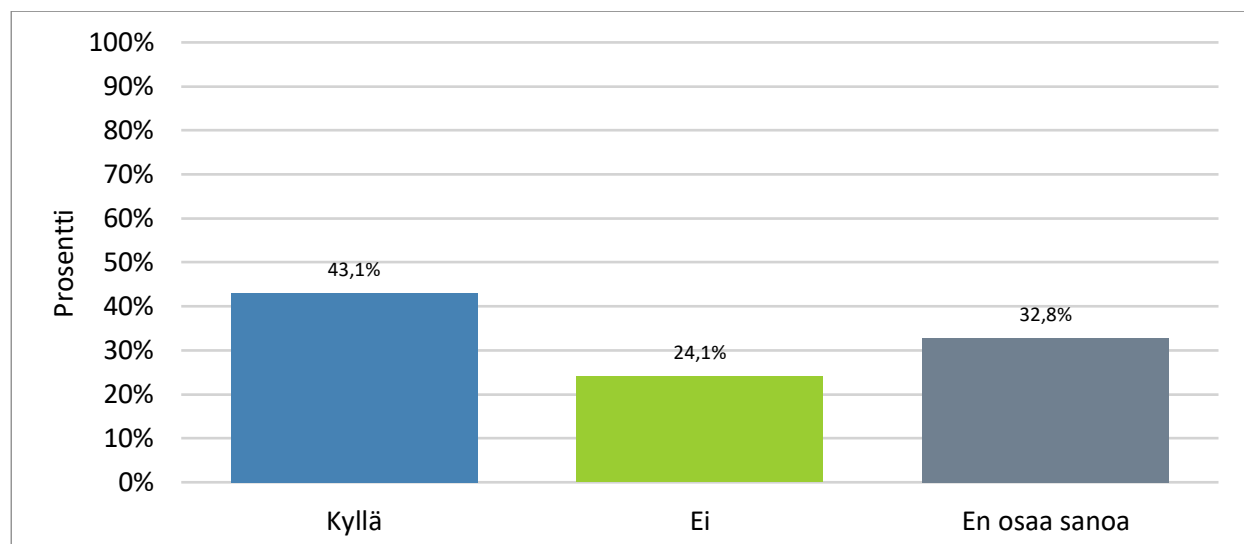
Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Me-koulujen henkilökunnalle suunnatussa kyselyssä kaikista vastanneista noin 70 prosenttia katsoi, että koulusta löytyy kaikille lapsille ja nuorille turvallinen aikuinen (kuvio 4). Luku oli Kannelmäessä 73, Laakavuorella 71 ja Malmilla 66 prosenttia vastanneista.



Kuvio 4 Löytyykö koulusta kaikille lapsille ja nuorille turvallinen aikuinen (N=136)

Vastanneista henkilökunnasta 43 prosenttia oli sitä mieltä, että perheet saavat riittävästi koulusta tukea lapsen tai nuoren koulunkäyntiin. Noin 24 prosenttia oli eri mieltä (kuvio 5). Opettajat ja erityisopettajat olivat kriittisempiä (40 % kyllä, 27 % ei). Laakavuoren vastanneista 57, Malmilla ja Kannelmäessä vähän yli 40 prosenttia vastaajista ilmoitti, että perheet saavat tukea, eli koulujen kesken on eroa.

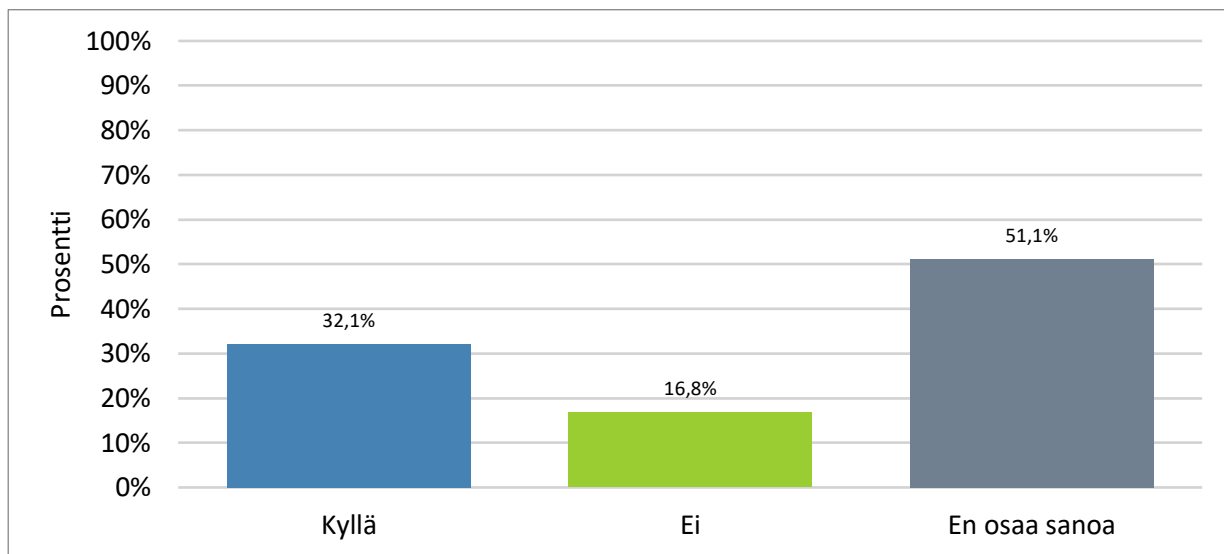


Kuvio 5 Saavatko perheet koulusta riittävästi tukea lasten koulunkäyntiin (N=137)

Kolmasosa vastanneista oli sitä mieltä, että lapset tai nuoret ovat saaneet koulun kautta pysyvän harrastuksen (kuvio 6). Vastauksissa oli suuria eroja kouluittain: Laakavuorella kyllä -vastanneita oli lähes 55, Kannelmäessä 33 ja Malmilla 22 prosenttia. Pääosassa avoimia vastauksia tähän liittyvät kommentit olivat positiivisia.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

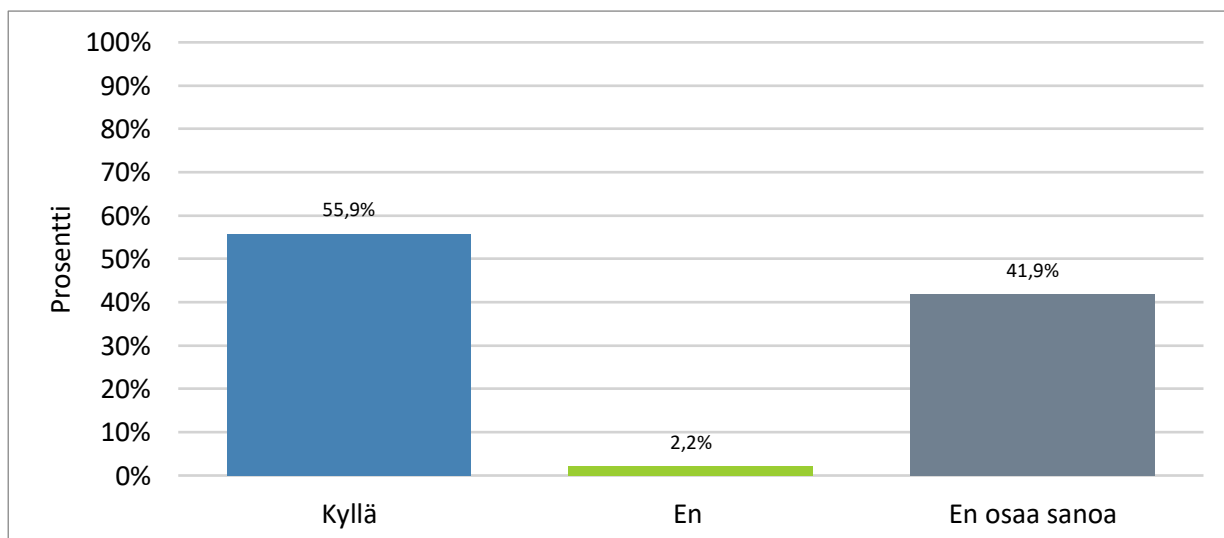


Kuvio 6 Ovatko lapset/nuoret saaneet koulun kautta pysyvän harrastuksen (N=137)

Me-koulujen henkilökunnalle suunnatussa kyselyssä erittäin positiivisena voi pitää sitä, että lähes kaikki vastaajat, myös uudet työntekijät, ilmoittivat tietävänsä, keneen ottaa yhteyttä tilanteessa, jossa lapsesta herää huoli. Lähes kaikki vastaajat (97 %) olivat myös sitä mieltä, että koulun on osallistuttava lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. Osa vastanneista katsoi, että heidän oma päivittäinen, normaali opetus-työnsä on osa lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyä.

Vastanneista 76 prosenttia oli sitä mieltä, että koulussa on otettu käyttöön sellaisia käytäntöjä, että niiden voi sanoa ehkäisevän syrjäytymisen ehkäisyä. Opettajista ja erityisopettajista tätä mieltä oli 78 prosenttia. Laakavuoressa luku oli jopa 86 prosenttia, Kannelmäessä 79 ja Malmilla lähes 70 prosenttia vastanneista, eli koulujen välillä oli eroja.

Kuviosta 7 havaitaan, että henkilökunnasta yli puolet (56 %) arvioi, että toimenpiteillä on pysyviä vaikutuksia. Kaikista vastanneista Laakavuoressa tätä mieltä oli lähes 64, Kannelmäessä 56 ja Malmilla noin 53 prosenttia vastanneista. Opettajat ja pidempään työssä olleet olivat kriittisimpiä (51 %). Vähän yli neljäsosa kaikista vastanneista (42 %) ei osannut sanoa, onko toimenpiteillä pysyviä vaikutuksia.



ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 7 Onko koulussa toteutetuilla lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevillä toimenpiteillä pysyviä vaikutuksia (N=136)

Avovastauksista suurimmassa osassa oltiin huolissaan syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvän toiminnan jatkuvuudesta. Kriitikki Me-koulukehittämistä kohtaan liittyi nimenomaan sen määräaikaaisuuteen. Koronapandemiavuoden katsottiin vääristävän hankkeella saatavia tuloksia, koska toimintaa ei ole voitu toteuttaa suunnitellusti. Pelättiin, että kun Me-hanke loppuu, sen käynnistämä toimintakin loppuu. Me-koulukehittäjien huolena on, että toimintamallien soveltaminen voi lakata hankkeen loppuessa. Siksi he näkevät tärkeänä sen, että kouluvalmentajat voivat jatkaa työtä. Kouluvalmentajan tehtävä nähtiin tärkeäksi vakinaistaa.¹⁶³

3.5.2 Tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen

Hankkeen tavoitteena oli kehittää koulujen työympäristöä rauhallisemmaksi ja oppimista tukevaksi. Merkittävin Me-kouluhankkeen toimenpide tästä näkökulmasta on ollut tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen.

Pisimmällä tunne- ja vuorovaikutusopetuksessa on Laakavuoren koulu, joka toteuttaa tunne- ja vuorovaikutusoppitunteja järjestelmällisesti viikoittain, mutta opetusta on ollut myös Malmilla ja Kannelmässä. Tunteja on toteutettu myös muissa kouluissa ja eri tyypeissä: on muun muassa draamaa tai rentoutusta. Tunne- ja vuorovaikutustunneista on pyritty saamaan pysyviä viikoittain toistuvia oppitunteja. Pohdittavana on edelleen, olisiko se oma, ylimääräinen oppitunti vai osa jotakin oppiainetta.¹⁶⁴

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on arvioinut Laakavuoren ala-asteella pidettyjen tunne- ja vuorovaikutustuntien vaikutuksia. Muutosta arvioitiin kyselyillä oppilaille ja henkilökunnalle ennen (syksy 2019) ja jälkeen (syksy 2020) tuntien käyttöönoton. Oppilaille tehtyjen kyselyiden mukaan ryhmätyötaidot olivat kasvaneet ja yhdessä viihtyminen ja toisten auttaminen lisääntynyt vuodesta 2019 vuoteen 2020. Laakavuoren henkilöstön arviot olivat positiiviset useilla eri mittareilla mitaten vuodesta 2019 vuoteen 2020. Luokkien ilmapiiri ja työskentely on parantunut. Keskittyminen ja ryhmätyöskentely on parantunut. Kiusaamista ja rasismia on aiempaa selvästi vähemmän oppilaiden välillä. Henkilöstö näki selvää parantumista tunnetaidoissa kuten oppilaiden tunteiden säätelyssä, vastoinikäymisten käsittelyssä ja omien taitojen arvioinnissa.¹⁶⁵

Me-kouluhankkeen tarkoituksena oli varmistaa, että jokaisella oppilaalla on tarpeenmukaiset kehittymismahdollisuudet ja tuki. Johtavina ajatuksina olivat välittäminen, kohtaaminen, hyvä johtaminen, dialoginen työote, vuorovaikutus ja verkostotyö. Me-koulujen tavoitteena oli vahvistaa kaikkien oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Lisäksi tavoitteena oli tuoda sosiaalityön ja nuorisotyön toimintamalleja koulujen toi-

¹⁶³ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

¹⁶⁴ Me-koulujen itsearviointitilaisuus 1.12.2020.

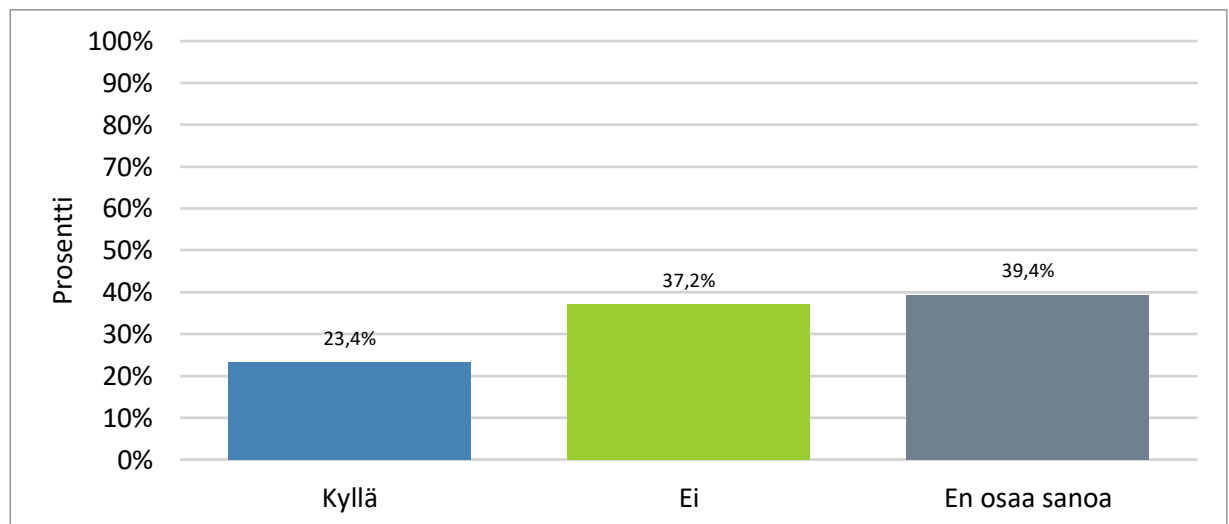
¹⁶⁵ Tunne- ja vuorovaikutustunnit. Me-kouluhanke. Laakavuoren ala-asteella pidettyjen tuntien vaikutusten arviointi 5.1.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

mintaan. Malmilla todettiin, että oppilaiden käyttäytymisessä voidaan havaita merkkejä eri toimintamallien vaikutuksista, sillä oppilaiden käyttäytyminen muuttui rauhallisemmaksi hankkeen myötä.¹⁶⁶

Tässä arvioinnissa tehdyssä Me-koulujen henkilökunnan kyselyssä vastaajista vain 23 prosenttia oli sitä mieltä, että koulun työympäristö olisi kehittynyt rauhallisemmaksi kahden viime vuoden aikana (kuvio 8). Yli kolmasosan mukaan näin ei ole tapahtunut, opettajista ja erityisopettajista tätä mieltä oli 42 prosenttia. Yli kaksi vuotta pidempään koulussa työskennelleistä jopa puolet oli tätä mieltä. Koulukohtaisia eroja oli kuitenkin siten, että Malmilla kolmasosa näki työympäristön kehittyneen rauhallisemmaksi, kun Laakavuoressa samaa mieltä oli vain 10 prosenttia.



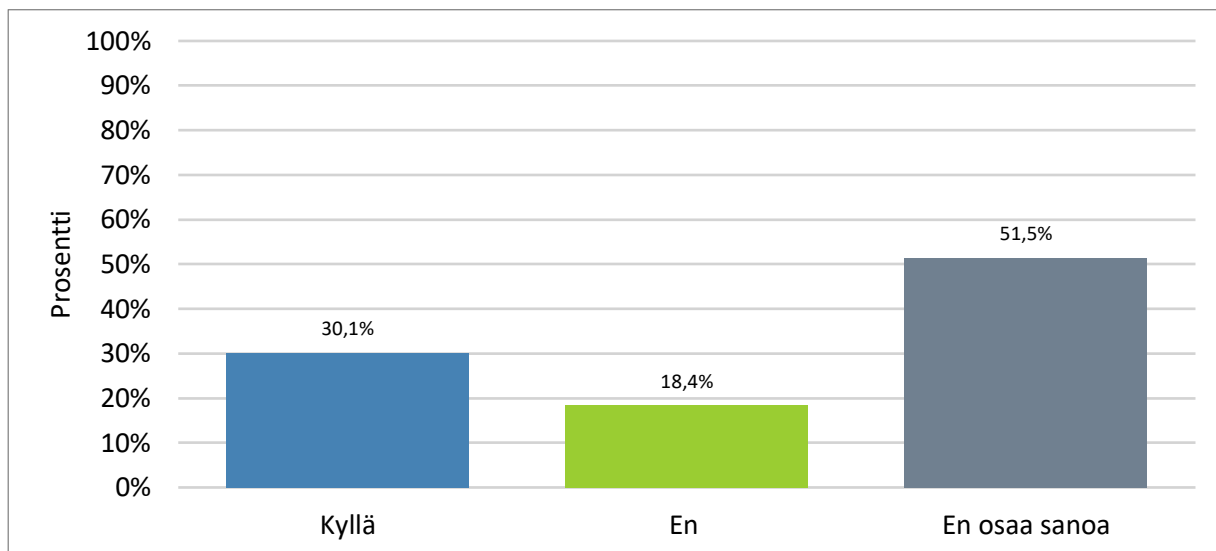
Kuvio 8 Onko koulun työympäristö kehittynyt rauhallisemmaksi kahden vuoden aikana (N=137)

Kuviosta 9 havaitaan, että tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat parantuneet 30 prosentin mielestä (opettajista ja erityisopettajista 26 %), mutta yli puolet vastanneista ei osannut sanoa, onko kehitystä tapahtunut (52 %). Tässä oli erittäin suurta hajontaa: Järjestelmällisimmin toiminnan käyttöön ottaneessa Laakavuoren koulussa 67 prosenttia näki tilanteen parantuneen, Malmilla 29 prosenttia ja Kannelmäessä vain 17,5 prosenttia.

¹⁶⁶ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.; Malmin Me-koulukehittäminen, 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)



Kuvio 9 Ovatko tunne- ja vuorovaikutustaidot parantuneet koulussa kahden viime vuoden aikana (N=136)

Tunne- ja vuorovaikutustuntien vaikutukset ovat hyvät, kun toiminnasta on tullut säännöllistä. Haastattelussa arvioitiin, että tunne- ja vuorovaikutustunnit ja hiljaiset välitunnit parantavat työrauhaa pidemmällä aikavälillä.¹⁶⁷ Me-koulujen ohjausryhmän mukaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta ollaan käynnistämässä järjestelmällisesti vuonna 2021 myös Kannelmäen ja Malmin kouluissa.¹⁶⁸

Haasteena kouluilla on useimmiten se, että toimintamallien toteuttaja ja tekijä puuttuvat; koululla ei ole esimerkiksi kouluvalmentajaa. Tunne- ja vuorovaikutuskoulutuksen levittämistä kaikkien koulujen käyttöön on pohdittu vastauksena koronapandemian tuomiin haasteisiin. Oppilashuollon toiminta on tärkeää etenkin niissä kaupungin kouluissa, joihin kouluvalmentajaa ei ole palkattu. Me-koulujen henkilökunta on pitänyt suurimpana haasteena tunne- ja vuorovaikutustaitotuntien järjestämisessä sitä, että eri ikäisille ja eri tasoille oppilaille ei vielä löydy sopivaa opiskelumateriaalia.¹⁶⁹

3.5.3 Ammattilaisten työskentelyn vahvistaminen ja moniammatillisuus

Toimintakulttuurin muuttuminen sektorirajat ylittäväksi ja moniammatilliseksi on aineiston perusteella onnistunut hyvin. Me-koulujen palaveriryhmän haastattelun mukaan kouluissa ei puhuta Me-hankkeesta, vaan koulun kehittämisestä, mikä useimmiten koostuu hyvin runsaasta määrästä erilaisia toimenpiteitä. Toimintakulttuurin luomisessa olennainen rooli on kehittämiseen sitoutuneella rehtorilla, mutta myös muulla henkilökunnalla. Laakavuoressa vanhempien tuki ja yhteistyö on ollut toiminnan keskiössä. Luottamuksen lisääminen ja yhteistyön luominen on ollut hyvin hidasta työtä, ja se on käytännössä aloitettu jo paljon ennen Me-kouluhanketta, mutta hankkeen myötä asiaan on pystytty panostamaan enemmän.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

¹⁶⁸ Me-koulu Helsinki ohjausryhmä 16.2.2021.

¹⁶⁹ Me-koulu Helsinki ohjausryhmä 16.2.2021.

¹⁷⁰ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Me-kouluhankkeen Me-koulukehittäjät ovat perehdyttäneet kouluvalmentajia omalta osaltaan. Kannelmäen peruskoulun Me-koulukehittäjä totesi väliraportissaan, että kouluvalmentajien perehdyttämisestä työhön ja toimintamalleihin on tullut yksi Me-koulukehittäjien päätehtävistä. Me-koulukehittäjä kuvaili kouluvalmentajien ja Me-koulukehittäjien suorittamaa kohtaavaa työtä niin, että sen toteuttaminen on ollut enemmänkin työote, josta ei voi suoraan kirjoittaa yhtä sovellettavaa toimintapi-dettä.¹⁷¹

Kaikkia Me-kouluja yhdistävä tekijä on ollut se, että opettajat ovat useimmiten orien-toituneet vain työnkuvansa mukaisesti opetustehtäväänsä, ja heitä on hankala saada mukaan muunlaiseen työhön. Heidän saamisensa mukaan vaatii kehittäjiltä runsaasti työtä. Me-koulujen palaveriryhmän haastattelun mukaan uudenlaisten toimintatapo-jen omaksuminen vaatii sen, että koko koulun henkilökunta sitoutuu niihin. Kehittäjien näkökulmasta uudet ajattelutavat pitää aluksi ”myydä” henkilökunnalle ja osoittaa, että niistä on hyötyä. Esimerkiksi Laakavuoressa tässä on onnistuttu tunne- ja vuo-rovaikutustaitojen järjestelmällisen kasvattamisen avulla.¹⁷²

Me-koulukehittäjien haastatteluvastauksissa korostui kouluvalmentajien keskeinen rooli muutoksien mahdollistajana. Heidän mukaansa koululla on nyt tekijä, jolla on oppilaille aikaa ja osaamista. Vaikka koronapandemia keskeytti kehittämisen, yhteis-työlle on luotu pohja. Me-koulukehittäjät ja kouluvalmentajat ovat etsineet uusia väy-liä kohtaavalle työlle koronapandemian aikana.¹⁷³

Me-kouluasiantuntijoiden haastattelun mukaan ongelmaksi muodostuu usein se, että monet kokeilut ja hankkeet ovat pääsääntöisesti lyhytkestoisia, jolloin toiminta on vain ”pintaraapaisu” aiheeseen. Kehittämistä hankaloittaa myös opettajien ja muun henkilökunnan vaihtuvuus, mikä näkyy toimenpiteiden jatkuvuudessa. Ihanne-tilanteena olisi, että kouluvalmentaja voisi pysyä oppilaiden turvallisena aikuisena koko koulumatkan eri nivelvaiheiden ohi. Tällöin kouluvalmentajat pystyisivät toteut-tamaan kohtaavaa ja läsnä olevaa työtä parhaiten.¹⁷⁴

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on arvioitu Me-kouluhankkeesta erillisiä mo-nikielinen ohjaaja -mallia¹⁷⁵ ja kouluvalmentajamallia vuoden 2020 lopulla. Aineisto oli monipuolinen: oppilaiden ja huoltajien haastattelut, henkilökunnan sähköinen ky-sely, monikielisten ohjaajien (13) haastattelut ja kouluvalmentajien sähköinen kysely (6) sekä tilastotiedot. Arvioinnin tulokset puoltavat kokonaisuudessaan molempien mallien käyttöä ja tehtävien vakinaistamista. Monikielisen ohjaaja -mallin merkittä-vimmät vaikutukset kohdistuvat kodin ja päiväkodin tai koulun väliseen yhteistyöhön. Kouluvalmentajamallin vaikutukset ovat suurimmat oppilasryhmien toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Henkilökunta on ollut epätietoinen kouluvalmentajan toimenku-vasta, mutta suhtautunut erittäin positiivisesti uuden ammattilaisen vakiinnuttami-seen kouluun. Ne oppilaat, jotka ovat olleet tekemisissä kouluvalmentajan kanssa,

¹⁷¹ Kannelmäen Me-koulukehittäminen 24.8.2020, Me-koulukehittäjän koonti.

¹⁷² Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

¹⁷³ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

¹⁷⁴ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

¹⁷⁵ Joulukuussa 2020 Helsingin päiväkodeissa, peruskouluissa ja lukioissa toimii yhteensä 18 monikielistä ohjaajaa, joiden työn tavoitteena on, että kaikilla oppijoilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet menestyä opin-noissaan ja elämässään.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

ovat tyytyväisiä ja kokivat saaneensa tukea. Joulukuussa 2020 päiväkodeissa, peruskouluissa ja lukioissa toimi yhteensä 18 monikielistä ohjaajaa. Lukuvuonna 2020–2021 kouluvalmentajia oli 21 yhteensä 20 koulussa.¹⁷⁶

Me-koulukehittämisestä vastaavat järjestivät vuoden 2020 lopulla Me-koulujen itsearviointityöpajan, johon osallistui 29 henkilöä. Työpajassa käsiteltiin kuutta kouluissa kehitettyä toimintamallia. Nämä olivat siirtymävaiheen tuki, kodin ja koulun yhteistyö, kokemusasiantuntijapohjainen pienryhmätoiminta, tunne- ja vuorovaikutustunnit, luova viikko ja vertaisvalmennus. Mallien itsearviointi toteutettiin lomakkeilla, joita palautui 13 kappaletta. Toimintamallien vaikutukset arvioitiin suuriksi kaikissa tapauksissa. Vaikutukset oppilaisiin, oppilasryhmiin ja toimintakulttuuriin arvioitiin vähintään melko suuriksi kaikissa malleissa. Suurimmiksi vaikutukset kaikissa neljässä kokonaisuudessa arvioitiin siirtymävaiheen tuessa, kodin ja koulun yhteistyössä sekä vertaisvalmennuksessa. Kaikilla malleilla koettiin olevan positiivinen vaikutus kouluviihtyvyyteen. Koulun toimintakulttuuriin mallit ovat tuoneet etenkin oppilaslähtöisyyttä. Suuritoisiksi koettiin etenkin siirtymävaiheen tuki, vertaisvalmennus ja luova viikko. Osaamista ja lisäkoulutusta toivottiin etenkin kokemusasiantuntijavetoiseen pienryhmätoimintaan ja vertaisvalmennukseen. Itsearviointiraportissa tuloksia pidettiin suuntaa antavina.¹⁷⁷

Tässä arvioinnissa Me-koulujen henkilökunnalle suunnatun kyselyn tulosten mukaan Me-kouluhanke oli nimenä tuttu 75 prosentille ja jossakin määrin tuttu 20 prosentille vastaajista. Me-koulukehittäjän toiminta oli tuttua lähes 45 prosentille ja jossakin määrin tuttua 39 prosentille vastaajista. Toiminta ei ollut tuttua 16 prosentille. Avo-vastausten perusteella Me-kouluhanke ja -kehittäminen on jäänyt melko etäiseksi osalle varsinkin vähemmän aikaa koulussa työskennelleistä vastaajista.

Kouluvalmentajan työ sen sijaan oli tuttua jopa 72 prosentille ja jossakin määrin tuttua 24 prosentille vastaajista. Kouluvalmentajan palkkaamisesta saatiin enemmän positiivisia kommentteja kuin Me-hankkeesta. Siltikin vastanneista 91 prosenttia näki sekä koulukehittäjän että kouluvalmentajan työn tärkeänä ja vain 4 prosenttia oli toista mieltä.

Noin 39 prosenttia vastaajista oli ollut viimeisen vuoden aikana mukana kehittämässä koulussa toimintaa, joka palvelee syrjäytymisen ehkäisyä. Vastanneiden osuuksissa oli jonkin verran koulukohtaisia eroja. Laakavuoressa luku oli noin 48, Kannelmäessä 42 ja Malmilla vain 33 prosenttia. Noin puolet vastaajista on ollut mukana syrjäytymistä ehkäisevässä toiminnassa, joskin tässäkin on eroja kouluittain (Laakavuoressa 67 %, Kannelmäessä 47 % ja Malmilla 43 %).

Kuviosta 10 havaitaan, että vastaajista 45 prosenttia oli sitä mieltä, että koulun ammattilaisten työote on kahden viime vuoden aikana muuttunut siten, että lasten/nuorten huoltilanteeseen puututaan aiempaa herkemmin. Kouluissa pidempään kuin kaksi vuotta työskennelleistä tätä mieltä oli 52 prosenttia. Opettajista ja erityisopettajista ammattilaisten työotteen näki muuttuneen 38 prosenttia. Malmilla osuus oli kouluista suurin: lähes puolet kaikista vastanneista (48 %) näki ammattilaisten työotteen

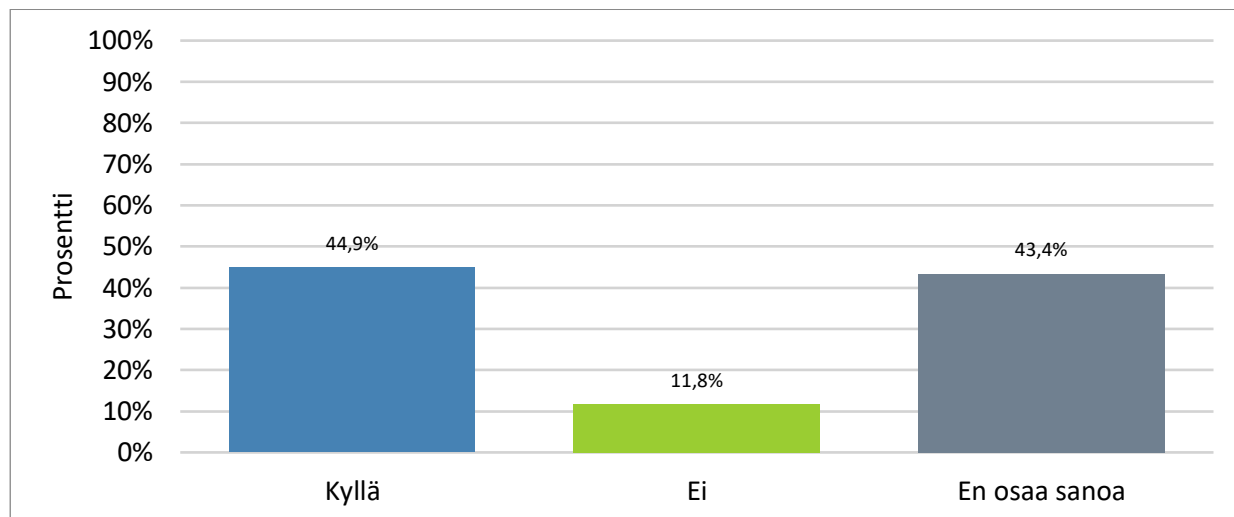
¹⁷⁶ Monikielinen ohjaaja -mallin ja kouluvalmentaja-kokeilun arviointi 5.1.2021 ja Kouluvalmentajamallin arviointi. Koonti tuloksista 15.12.2020.

¹⁷⁷ Me-kouluissa kehitettyjen toimintamallien arviointi 21.12.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

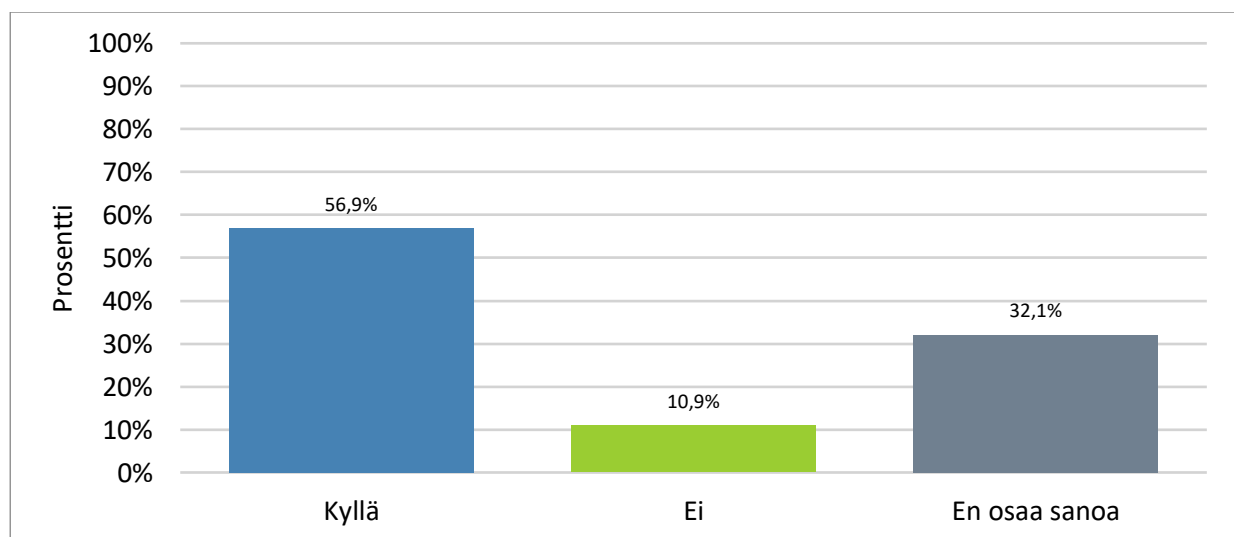
Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

muuttuneen. Koulujen vastauksista 43 prosentissa ei osattu sanoa, onko muutosta tapahtunut.



Kuvio 10 Onko ammattilaisten työote kahden vuoden aikana kehittynyt siten, että lapsen/nuoren huolutilanteeseen puututaan aiempaa herkemmin (N=136)

Kaikista vastaajista yli puolet, 57 prosenttia, oli sitä mieltä, että moniammatillisuus on lisääntynyt (kuvio 11). Opettajista ja erityisopettajista samaa mieltä oli 53 prosenttia. Laakavuoressa tätä mieltä oli jopa 71, Kannelmäessä 60 ja Malmilla 49 prosenttia vastanneista. Moniammatillisuuden kasvuna kuvattiin myös sitä, että oppilashuollon henkilöstö on aiempaa aktiivisempi syrjäytymisen ehkäisyssä. Pidempään kuin kaksi vuotta koulussa työskennelleistä jopa 65 prosenttia näki moniammatillisuuden kasvaneen.



Kuvio 11 Onko moniammatillisuus on lisääntynyt kahden viime vuoden aikana (N=137)

Yhteistyön kaupungin sisällä yli sektorirajojen näki lisääntyneen kaikista vastanneista kolmasosa, yli kaksi vuotta koulussa työskennelleistä jopa 40 prosenttia. Kaikista vastanneista 18 prosenttia katsoi, että se ei ole lisääntynyt. Yli kolmasosa (36 %) oli sitä mieltä, että yhteistyö on lisääntynyt järjestöjen, yhdistysten tai muiden kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kummankin kysymyksen osalta lähes puolet vastanneista ei osannut sanoa, onko yhteistyö lisääntynyt.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

3.6 Sektorirajat ylittävä yhteistyö nuorisopalvelujen kanssa

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelut on ollut aktiivisesti mukana toteuttamassa Mukana-ohjelmaa ja kehittämässä useita sen osatoimenpiteitä. Nuorisotyön kautta koulun toimintaan on tuotu erilaista harrastus- ja kerhotoimintaa, loma-ajan toimintaa, sekä välituntitoimintaa. Kouluissa toteutetaan myös nuorisotyöstä tuttua kohdennetun ryhmän toimintaa, johon on yhteistyössä etsitty kohderyhmän nuoria.¹⁷⁸

Enemmän yhdessä -hanke on nuorisopalveluiden hanke, jonka tavoitteena on kehittää Kannelmäen ja Malminkartanon alueen harrastustoimintaa lasten, nuorten ja perheiden parissa, osoittaa ennaltaehkäisevän, lapsiin ja nuoriin keskittyvän hyvinvointityön vaikutukset syrjäytymisen ehkäisyssä ja myös arvioida toiminnan tuloksia. Malmilla nuorisopalvelut on mukana ilmiöbudjetoinnin palvelumuotoilussa. Kontulan nuorisotyöyksikkö on aktiivinen osallistuja Mukana-ohjelmassa. Alueella on säännöllisiä tapaamisia, joissa suunnitellaan tulevaa toimintaa.¹⁷⁹

Nuorisopalveluilla on yksiköittäin nimetty koulujen yhteyshenkilöt ja verkostoissa työskentelevät työntekijät. Me-kouluissa työskentelee Kannelmäen ja Malminkartanon alueella kolme työntekijää, Malmilla yksi työntekijä. Taustalla on ajatus moniammatillisesta yhteistyöstä ja toiminnasta koulussa. Perheiden sitoutumisella mukaan toimintaan on todettu olevan merkittävä rooli syrjäytymisen ehkäisyssä. Nuorisotyössä yhteistyötä kouluun pyritään jatkuvasti kehittämään ja tiivistämään. Nuorisotyö on ollut mukana yksittäisten nuorten tukemisessa yhdessä koulun henkilökunnan ja nuoren perheen kanssa. Harrastustoiminnasta on keskusteltu perheiden kanssa ja järjestetty harrastustoimintaa yhdessä. Nuorisopalvelun kokemusten mukaan yhteistyö on sujunut hyvin ja varsinkin yhteydet alueen alakouluihin on lisääntynyt. Yhteyttä pidetään säännöllisten palaverien kautta ja erityisesti yhteistyö eri toimijoiden kesken on lisääntynyt. Yhä enemmän hyödynnetään myös kevyempiä ja nopeampia keinoja välittää informaatiota kuten Whatsapp-ryhmät ja Teams.¹⁸⁰

Nuorisopalvelujen ja koulujen yhteistyö on ollut aina aktiivista ja sillä on pitkät perinteet. Mukana-ohjelman kautta yhteistyöhön on tullut mukaan lisää alueellista suunnitelmallisuutta, ja nykyisin myös yhteisiä jaettuja tavoitteita. Nuorisopalvelujen rooli koulussa on vakiintunut, sekä koulun henkilökunta on tietoisempi siitä, että keitä nuorisopalvelujen toimijat ovat ja mitä he koulussa tekevät. Tieto koulun toiminnasta, ilmiöistä ja yleisesti arjesta kantautuu paremmin nuorisotalolle ja nuorisotalon kuulumiset taas koulun suuntaan.¹⁸¹

Kaikkiin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sisällä toteutettuihin hankkeisiin muut toimijat eivät ole päässeet mukaan, vaikka se olisi voinut olla mielekäästä. Tämä saat-

¹⁷⁸ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

¹⁷⁹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

¹⁸⁰ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

¹⁸¹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

taa osittain johtua siitä, että hankkeessa toimivat tahot eivät ole tunteneet nuorisopalvelujen toimintaa. Toisaalta jokin hanke on voitu työstää paikallisella tasolla, mutta johto ole riittävällä tavalla ollut sopimassa asioista. Nuorisopalvelun mukaan yhteistyötä ja tiedon jakamista voitaisiin vielä lisätä ja kehittää tiiviimmäksi ja systemaattisemmaksi, samaten kehittää toimivaa tapaa jakaa informaatiota.¹⁸²

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan näkökulmasta Mukana-ohjelma kohdistuu oikeaan aiheeseen ja on askel oikeaan suuntaan, mutta toimenpiteiltään se on ollut vielä turhan hajanainen. Ison systeemisen muutoksen sijaan on kuitenkin tehty joukko paljon pienempiä toimenpiteitä, mikä ei sellaisenaan ehkä johda systeemiseen muutokseen.¹⁸³

Koronapandemia on lisännyt eriarvoisuutta ja vaikuttanut eniten haavoittuvassa asemassa oleviin oppilaisiin. Jatkossa tärkeää kriisistä on palautuminen ja sen tuoman syrjäytymisen ehkäiseminen, esimerkiksi mielen hyvinvointi, harrastusmahdollisuudet ja työllisyys.¹⁸⁴

Mukana-hankkeen projektipäällikön mukaan tarvitaan vielä henkilökunnan osaamisen kehittämistä, toimintakulttuurin muuttuminen vie aikaa. Koska kehittämishankkeita on useita, koulujen näkökulmasta se on saattanut näyttäytyä pirstaleisena.¹⁸⁵ Vaikka kouluissa ymmärretään, että verkostoituminen ja harrastusmahdollisuuksien edistäminen on tärkeää, suhteiden rakentaminen esimerkiksi järjestöjen tai seurojen kanssa vie aikaa, ellei työtä ole tehty tätä ennen.¹⁸⁶

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan mukaan eriarvoistumisen vastainen työ jatkuu Mukana-ohjelman toimintakauden jälkeenkin. Jatkossakin korostuu toimialojen tiivis yhteistyö, jotta lapsiin ja nuoriin liittyvään huoleen pystytään puuttumaan ajoissa. Koulupäivän yhteydessä tapahtuva harrastustoiminta on nostettu seuraavaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteeksi. Yleisenä huomiona voidaan todeta, että tulevaisuudessa on keskityttävä tarkemmin valikoituihin ja entistä vaikuttavampiin toimenpiteisiin.¹⁸⁷

Mukana-hankkeen ohjausryhmä totesi, että työ edellyttää synergiaetujen hyödyntämistä ja päällekkäisen työn välttämistä. Kouluilla tarvitaan pysyvää ja systemaattista toimintaa.¹⁸⁸ Koska yksi keskeinen ongelma toimenpiteiden jatkumiselle on resurssien vähyys, on mielekästä syventää jo muodostettuja yhteistyösuhteita koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

¹⁸² Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

¹⁸³ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020 saadut tiedot.

¹⁸⁴ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹⁸⁵ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹⁸⁶ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

¹⁸⁷ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020 saadut tiedot.

¹⁸⁸ Mukana-hankkeen ohjausryhmä 16.2.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

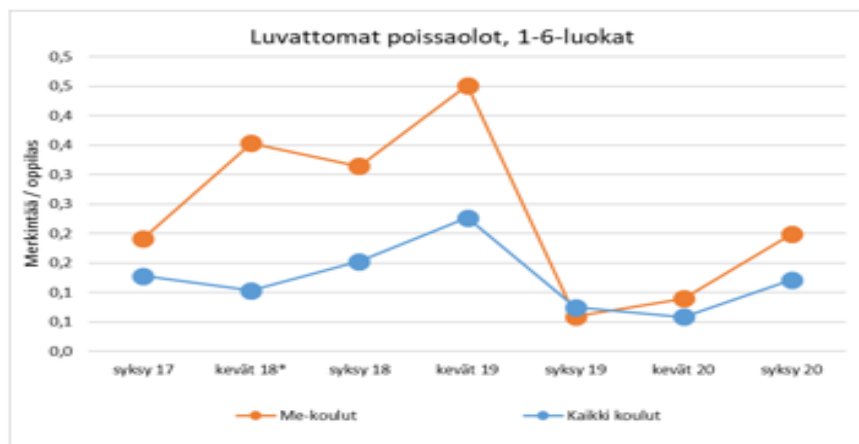
3.7 Oppilaiden hyvinvoinnin kehitys Me-kouluissa

Hankesuunnitelman mukaan Me-koulujen tavoitteena hyvinvoinnin kehityksen suhteen on, että erilaiset oppilaat kokevat olevansa hyväksytyjä ja saavat tukea omaehtoisessa kehityksessään. Syrjäytymisvaarassa olevat oppilaat tulevat nähdyiksi, kuulluiksi ja kohdatuiksi. Oppilaiden kokemukset otetaan todesta ja tarpeet huomioidaan. Tuki järjestetään yhdessä perheen ja muun lähipiirin kanssa. Oppilaiden koettun hyvinvoinnin lisääntymistä oli tarkoitus seurata joko koulun omilla mittareilla tai kehittää mittaristo osana Me-koulu Helsinkiä.¹⁸⁹

Hankehakemuksessa mainittiin puolivuositain tarkasteltaviksi mittareiksi koulun saamista päätökseen, hylättyjen opintosuoritusten määriä, poissaolojen määriä, merkintöjä häiriökäyttäytymisestä ja ilman harrastusta olevien oppilaiden määriä.¹⁹⁰ Mittareita täsmennettiin myöhemmin, ja seurattavaksi valittiin:

- Koulupoissaolot
- Positiiviset ja negatiiviset Wilma-merkinnät
- Kouluviihtyvyys ja koulunkäynnistä pitäminen
- Oppilaiden hyvinvointi ja yhteisöllisyys: yksinäisyys, kaverit ja mielen hyvinvointi, perheen yhteinen tekeminen ja
- Viikoittainen harrastaminen.¹⁹¹

Me-koulujen seurannassa helmikuussa 2021 todettiin, että toimenpiteillä on tavoitettu kaiken kaikkiaan noin 2000 lasta. Tavoitettujen, haastavassa elämäntilanteessa olevien oppilaiden määrä väheni vuoden 2020 syksyllä, mikä johtunee koronapandemiasta.¹⁹² Keväällä Me-koulujen ohjausryhmä totesi, että hankkeen vaikuttavuusmittareina myöhemmässä vaiheessa tullaan tarkastelemaan lastensuojelun avohuollon ja perhesosiaalityön asiakkuuksia ja Me-koulusta valmistuneita nuoria, jotka ovat jääneet työ- ja koulutuspaikan ulkopuolelle.¹⁹³ Seuraavassa tarkastellaan mittareiden kehitystä.



Kuvio 12 Luvattomien poissaolojen kehitys 1–6 luokilla, syksy 2017–syksy 2020¹⁹⁴

¹⁸⁹ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

¹⁹⁰ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

¹⁹¹ Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021.

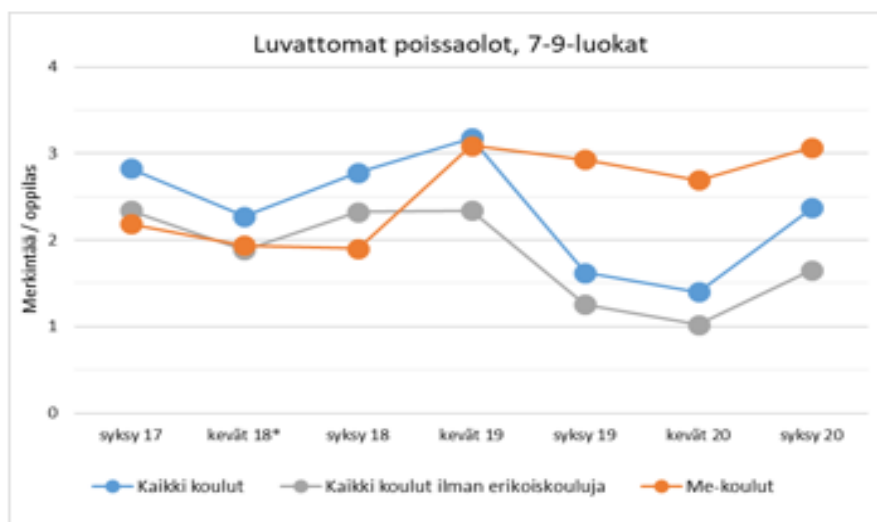
¹⁹² Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021.

¹⁹³ Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021.

¹⁹⁴ Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021.

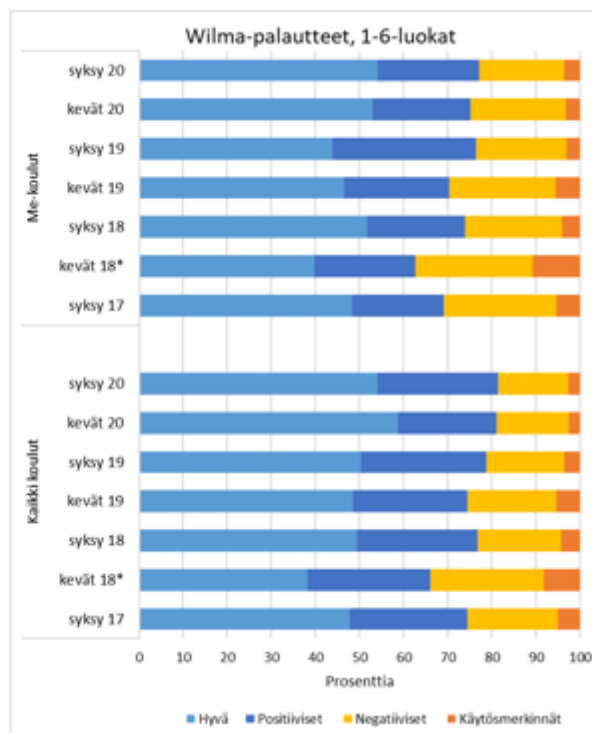
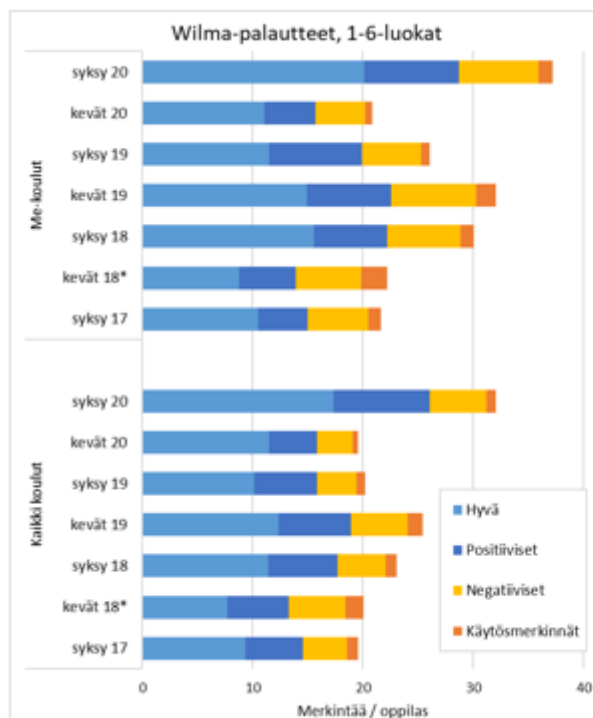
ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)



Kuvio 13 Luvattomien poissaolojen kehitys 7–9 luokilla, syksy 2017–syksy 2020¹⁹⁵

Kuviosta 12 havaitaan, että luvattomat poissaolot ovat vähentyneet helmikuun 2021 seurannan mukaan kaikissa alakouluissa, mutta erityisesti Me-kouluissa syksyyn 2019 ja kevääseen 2020 asti. Kevään 2020 jälkeen on havaittavissa kasvua. Kuvio 13 osoittaa, että yläkoulussa luvattomien poissaolojen määrä kasvoi kevääseen 2019 mennessä, ja on sen jälkeen laskenut vain hyvin vähän. Tulokset eivät täysin tue hankkeen tavoitetta. Tilanteeseen voi vaikuttaa osin siirtyminen etäopetukseen koronapandemian myötä.



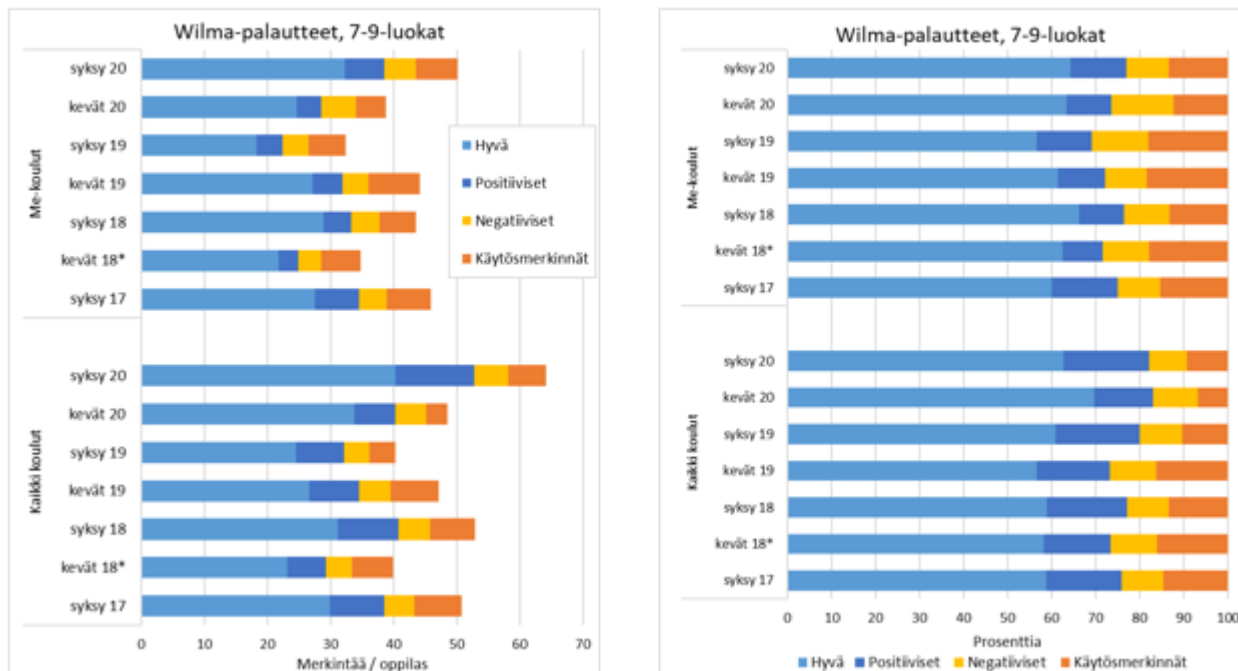
Kuvio 14 Positiivisten ja negatiivisten Wilma-palautteiden määrä ja osuus Me-kouluissa syksy 2017–syksy 2020, 1.-6. luokat¹⁹⁶

¹⁹⁵ Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021.

¹⁹⁶ Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)



Kuvio 15 Positiivisten ja negatiivisten Wilma-palautteiden määrä ja osuus, syksy 2017–syksy 2020, 7.-9 luokat¹⁹⁷

Kuvioista 14 ja 15 havaitaan, että Wilma-palautteiden määrä on pysynyt lukukausittain melko ennallaan kevääseen 2020 asti, jonka jälkeen erityisesti positiivisen palautteen määrä on lisääntynyt. Taustatietojen mukaan Laakavuoreissa Wilma-palautetta annetaan enemmän kuin muissa kouluissa. Erityisesti Malmilla on havaittavissa syksyllä 2020 positiivisen palautteen selvää kasvua. Positiivisen palautteen osuus suhteessa negatiiviseen on lisääntynyt kaikissa kouluissa, myös Me-kouluissa. Tulokset ovat hankkeen tavoitteen mukaisia.

Liitteessä 3 on esitetty kouluviihtyvyyteen liittyviä tuloksia. Kouluviihtyvyyden kuvaajan lähteenä on kouluterveyskysely. Kouluterveyskyselyjen 2017 ja 2019 mukaan luokan oppilaiden viihtyminen yhdessä on heikentynyt alaluokilla. Yläluokilla tilanne on ollut parempi, ja parantunut edelleen. Koulunkäynnistä pitäminen puolestaan on ala-asteella huomattavasti korkeammalla tasolla kuin yläasteella. Mukana-ohjelma ja Me-kouluhanke eivät ole ehtineet vaikuttaa tuloksiin. Seuraava päivitys tietoihin saadaan vuoden 2021 kouluterveyskyselystä, jonka tiedot ovat saatavilla syyskuussa 2021, ja todennäköisesti silloinkin tuloksiin vaikuttavat koronapandemian aiheuttamat poikkeusolot.

Mukana-ohjelma toteutti Mukana-kyselyn Mellunkylän, Malmin ja Kaarelan alueiden peruskouluille syksyllä 2019 ja lyhyempänä kyselynä syksyllä 2020. Liitteessä 4 on esitetty oppilaiden hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen liittyviä kyselyn tuloksia (yksinäisyys, kaverit ja mielen hyvinvointi, perheen yhteinen tekeminen, viikoittainen harrastaminen). Vaikka kyselyjen aikana ei oltu laajasti etäopiskelussa, koronapandemia ja

¹⁹⁷ Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

sen tuomat rajoitukset vaikuttivat kyselyjen tuloksiin. Tämän vuoksi tulokset eivät kerro hankkeen onnistumisesta tai epäonnistumisesta.

Alakoulussa, oppilailla on useammin hyviä kavereita. Yksinäisyyden kokemukset olivat vähentyneet. Sen sijaan yläluokkalaisilla oli kaikissa kouluilla vähemmän hyviä kavereita, ja tilanne on heikentynyt. Oppilaiden mieliala on heikentynyt kouluissa, eniten yläkoulussa. Alaluokkalaisten mielestä aikuisilta saatu tuki on vähentynyt. Sen sijaan positiivista kehitystä oli tapahtunut siinä, että oppilaat tekevät enemmän yhdessä asioita perheen kanssa vapaa-ajalla. Koronapandemian vaikutukset näkyivät ehkä selvimmin harrastamiseen liittyvissä tuloksissa (liite 4).

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

4 Kokoavat havainnot

Seuraavissa taulukoissa on vastattu arvioinnin osakysymyksiin pääkysymyksittäin.

Taulukko 4 Mukana-ohjelman eräiden toimenpiteiden toteutuminen peruskouluissa (I pääkysymys)

Inklusiivisen koulun mallin kehittäminen kaikille sopiva varhaiskasvatus ja perusopetus -hankkeessa	Kehittämistoiminnalle asetettuihin tavoitteisiin päästään suurilta osin.
Minun silmin, Sinun silmin –koulutus osaksi koulujen vuosittaista toimintaa	Koulutusta ei ole saatu kaikkiin kouluihin pysyväksi tavoitteen mukaisesti.
Poissaoloihin puuttumisen prosessin kehittäminen ja koulukeskeytysten ennaltaehkäisy	Toimenpide on toteutunut. Koulujen käyttöön luotiin alkusyksystä 2020 käyttöliittymä, johon kirjataan poissaolot ja toimenpiteet, joita voidaan jatkossa seurata
Erityisesti poikien ja maahanmuuttajataustaisten lasten lukemisen lisäämisen toimintatapojen kehittäminen	Lukemisen edistämiseksi on toteutettu runsaasti erilaisia hankkeita yhteistyössä muun muassa kirjastopalvelujen kanssa

Kaikille sopivan koulun, eli inklusiivisen toimintamallin kehittämistoiminnalle asetettuihin tavoitteisiin päästään suurilta osin, vaikka koronapandemian vuoksi toimenpiteitä ei ole voitu edistää täysipainoisesti. Toimenpiteen toteutumista tukee sille myönnetty lisärahoitus. Kouluissa otettiin käyttöön syksyllä 2020 käyttöliittymä, jonka avulla seurataan oppilaiden poissaolotietoja ja toimenpiteitä niihin puuttumiseksi. Minun Silmin, Sinun silmin -koulutusten jalkauttamisesta kouluihin on tehty päätös, mutta resurssihaasteiden ja jossakin määrin myös koronapandemian vuoksi asiassa ei ole edetty. Lukemisen lisäämiseksi on käynnistynyt parin vuoden sisällä useita peruskoulujen ja kirjastopalvelujen yhteisiä hankkeita muun muassa Opetushallituksen ja kansallisen Lukukeskuksen kanssa.

Koronapandemia on hidastanut ja siirtänyt eteenpäin sekä Mukana-ohjelman että Me-koulujen kehittämistoimia, koska kouluissa on jouduttu toteuttamaan poikkeuksellisia opetusjärjestelyjä. Toimialalla on kuitenkin onnistuttu tavoittamaan niitä oppilaita, jotka ovat etäopetuksessa ”kadonneet” tai jääneet opinnoissaan jälkeen. Tässä on onnistuttu erityisesti Me-koulukehittäjien ja kouluvalmentajien yhteistyön ansiosta.

Taulukko 5 Me-kouluhankkeen toimenpiteiden toteutuminen Me-kouluissa (II pääkysymys)

Me-koulujen työympäristön kehittämisen tavoitteiden mukaisesti	Erityisesti tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus, mutta myös kohdennettu toi-
--	---

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

	minta ja oppilaslähtöisyys ovat parantaneet tilannetta, mutta työympäristön ei vielä koeta rauhoittuneen kouluissa kyselyn perusteella.
Me-koulujen ammattilaisten työskentelyn kehittäminen tavoitteiden mukaisesti	Kohtaava työote, sitoutuminen ja yhdessä tekeminen, dialogisuus, moniammatillisuus ja verkostoituminen ovat kehittyneet erityisesti Me-koulukehittäjien ja kouluvalmentajien työpanoksen ja rehtoreiden sitoutumisen ansiosta. Kiire päätyössä eli opettamisessa vaikeuttaa opettajien osallistumista kehittämiseen. Malmilla oli käynnistysvaikeuksia.
Me-koululle asetettujen omien tavoitteiden toteutuminen	Alkuperäiset tavoitteet muuttuivat hankkeen aikana, joten systemaattista seuranta koulujen tavoitteista ei voitu tehdä. Tavoitteiden arvioidaan toteutuneen Laakavuoren ja Kannelmäen kouluissa.
Me-koulujen oppilaiden hyvinvoinnin parantaminen	Positiiviset Wilma-merkinnät ovat lisääntyneet. Luvattomat poissaolot vähentyivät kevääseen 2020 asti. Oppilaiden hyvinvointi on heikentynyt, mutta tähän vaikuttaa koronapandemia. Me-hankkeen vaikutuksia oppilaiden hyvinvointiin ei voitu seurata.

Me-kouluissa tunne- ja vuorovaikutustaitotunnit ovat olleet yksi merkittävimmistä toimenpiteistä ohjelman aikana erityisesti Laakavuoressa, jossa koulutus on ollut järjestelmällistä ja josta on hyviä tuloksia. Laakavuoressa on myös edistetty kodin ja koulun välistä yhteistyötä runsaasti. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta ollaan käynnistämässä järjestelmällisesti vuonna 2021 myös Kannelmäen ja Malmin kouluissa.

Malmilla on panostettu turvallisen aikuisen kohtaamiseen muun muassa verkostoitumisen ja nuorten pienryhmätoiminnan myötä, joka koetaan onnistuneena. Kannelmäessä yksi keskeisistä tavoitteista oli löytää lapset ja nuoret, jotka ovat jääneet ilman harrastusta, ja löytää heille mielekästä tekemistä oppilaslähtöisesti. Tässä varsinakin vertaisvalmennus koettiin toimivana mallina.

Hankkeen myötä verkostoitumista eri tahojen kanssa on lisätty ja hyödynnetty esimerkiksi harrastusmahdollisuuksien tarjoajana. Koulujen ammattilaisten työote on kehittämisen myötä jonkin verran muuttunut ja keskinäinen yhteistyö on lisääntynyt. Me-kouluhankkeessa havaittiin, että syrjäytymistä ehkäisevän kokonaisvaltaisen huolenpidon mallin luominen on kuitenkin riippuvainen siitä, että koululla on tätä työtä

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

varten resurssi, sillä esimerkiksi opettajat eivät ehdi eivätkä pysty ottamaan tästä vastuuta, eikä tehtävä kuulu sellaisenaan oppilashuollonkaan työnkuvaan.

Me-koulujen kyselyyn vastanneista 45 prosenttia oli sitä mieltä, että koulun ammattilaisten työote on kahden viime vuoden aikana muuttunut siten, että lasten/nuorten huoltilanteeseen puututaan aiempaa herkemmin. Lähes yhtä suuri osa vastaajista ei osannut sanoa, onko tilanne muuttunut. Me-koulukehittäjien ja varsinkin kouluvalmentajien rooli on ollut merkittävä kohtaavassa työssä.

Me-kouluhankkeelle alun perin asetetut tavoitteet muuttuivat hankkeen aikana. Esimerkiksi Malmin Me-kouluhankkeen tavoitteita muutettiin merkittävästi verrattuna alkuperäisiin tavoitteisiin käynnistymisvaikeuksien ja kouluhenkilökunnan vaihtuvuuden takia. Aineiston perusteella Me-kouluhankkeen useimmat toimenpiteet ovat kuitenkin tuottaneet hyviä tuloksia kaikissa Me-kouluissa. Osa kouluissa liikkeelle lähteneestä toiminnasta perustuu koulujen aikaisempaan kehittämiseen, joten on vaikea sanoa, johtuvatko jonkin toimintamallin hyvät tulokset pelkästään Me-koulukehittämisestä. Arviointiajankohtaan mennessä tuloksia on kuitenkin saavutettu varsinkin Laakavuorella ja Kannelmäessä myös alkuperäisiin tavoitteisiin peilaten.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin todetaan parantuneen useiden hankkeen toimenpiteiden ansiosta. Positiivisten Wilma-merkintöjen määrä ja osuus kaikista palautteista on lisääntynyt. Luvattomat poissaolot vähentyivät kevääseen 2020 asti. Mukana-kyselyn tulokset osoittavat oppilaiden hyvinvoinnin heikentyneen, mutta tähän ovat vaikuttaneet koronapandemian seurauksena siirtyminen etäopiskeluun ja kokoontumisrajoitukset. Syrjäytymistä ehkäisevät toimenpiteet eivät muutoinkaan näy vielä tilastoissa, vaan vaikutukset voivat näkyä vasta pidemmällä aikavälillä. Henkilöstön kyselyyn vastanneista 76 prosenttia näkee, että koulussa on otettu käyttöön syrjäytymistä ehkäiseviä toimenpiteitä. Yli puolet, 56 prosenttia vastanneista uskoo, että niillä on pysyviä vaikutuksia.

Toimialan asiantuntijoiden mukaan on otettava huomioon se, että usean toimenpiteen tulokset näkyvät vasta pidemmällä ajanjaksolla. Lyhytkestoisissa hankkeissa näyttää olevan ongelmallista toiminnan juurruttaminen kouluarkeen ja saaminen pitkäkestoiseksi. Tässä mielekkäänä nähtiin syventää jo muodostettuja yhteistyösuhteita koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Kouluvalmentajan palkkaaminen koulumaailmaan nousi esille merkittävänä syrjäytymistä ehkäisevänä toimenpiteenä Me-kouluissa. Kouluvalmentajien rooli oppilaiden tukena nähtiin hyvin tärkeänä. Me-koulukehittäjät näkivät uhkana sen, että hankkeen loppuessa kohtaavalle työlle jäisi vähemmän aikaa, mikäli kouluvalmentajalle siirtyy myös Me-koulukehittäjien työ. Me-koulukehittäjän työhön on kuulunut runsaasti koordinointi- ja organisointityötä hallinnollisen työn ohella.¹⁹⁸

¹⁹⁸ Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Arviointiin valittuja Mukana-ohjelman toimenpiteitä on pääosin alettu toteuttaa peruskouluissa. Arviointiin valituista toimenpiteistä inklusiivisen koulun mallia viedään eteenpäin. Kouluihin on kehitetty poissaoloihin puuttumisen prosessi. Minun silmin, Sinun silmin -koulutus ei ole muodostunut osaksi koulujen vuosittaista toimintaa, mutta se nähdään edelleen tärkeäksi. Lukemista edistäviä toimintatapoja on kehitetty.

Me-kouluissa on pääosin toteutettu Me-hankkeen tavoitteiden mukaisia toimenpiteitä. Työympäristön ei nähty tämän arvioinnin kyselyssä kehittyneen tavoitteen mukaisesti, mutta Laakavuoren koululla tunne- ja vuorovaikutuskoulutuksesta saadut kokemukset ovat olleet sen verran hyvät, että se otetaan käyttöön myös kahdella muullakin Me-koululla. Ammattilaisten työskentelyssä moniammatillisuus ja yhteistyö on lisääntynyt. Me-koulujen omat tavoitteet muuttuivat alkuperäisistä, joten systemaattista seuranta koulujen tavoitteista ei voitu tehdä. Me-kouluissa on kuitenkin onnistuttu saavuttamaan suurin osa tavoitteista. Hankkeen vaikutuksista oppilaiden hyvinvointiin ei saatu tietoa Mukana-ohjelmassa tehdystä kyselystä huolimatta. Oppilaiden hyvinvoinnin havaittiin heikentyneen ja vähentynyt harrastaminen on suoraan seurausta koronapandemian aiheuttamasta poikkeustilanteesta.

Vaikka Me-koulujen tavoitteet muuttuivat hankkeen aikana, kouluissa on tehty aktiivista kehittämistä erilaisten toimenpiteiden avulla. Työympäristöä ja ammattilaisten työskentelyä on kehitetty tavoitteiden mukaisesti. Kehittämisen positiivisia tuloksia oli nähtävillä varsinkin Laakavuoressa ja Kannelmässä. Kodin ja koulun yhteistyötä on lisätty ja pystytty parantamaan turvallisen aikuisen läsnäoloa koulussa. Harrastamattomia lapsia on saatu harrastusten piiriin oppilaslähtöisellä toiminnalla varsinkin Kannelmaen peruskoulussa. Nuoria on saatu sitoutumaan koulunkäyntiin. Tästä positiivisena esimerkkinä on Malmin peruskoulun pienryhmätoiminta, jossa on voitu hyödyntää alueen vahvaa verkostoyhteistyötä. Tässä arvioinnissa toteutetun kyselyn mukaan Me-koulujen henkilökunnasta suurin osa oli sitä mieltä, että koulussa on toteutettu syrjäytymistä ehkäiseviä toimenpiteitä. Vähän yli puolet katsoo, että niillä on pysyviä vaikutuksia.

Muutaman vuoden mittainen projekti ei ole riittävä aikaväli toteuttaa pysyviä, ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisyyn tähtääviä muutoksia. Kouluissa nähtiin erityisen tärkeänä huolehtia siitä, että aikaisemmin aloitettua hanketyötä jatkettaisiin myös tulevaisuudessa. Syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta koulussa on oltava kehittämistä ja kohtaamista varten paikalla henkilö, joka huolehtii tästä. Me-kouluhankkeessa kehittäminen on onnistunut sitoutuneiden rehtoreiden, Me-koulukehittäjien ja kouluvalmentajien avulla.

Arvioinnin perusteella kouluilla on varsin tärkeä rooli syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä. Toiminnan jatkuvuus on riippuvaista moniammatillisen yhteistyön sekä kouluvalmentajien työn jatkumisesta kouluissa. Syrjäytymistä ehkäisevien hankkeiden jatkuminen näyttää lisäksi edellyttävän erillistä vastuuhenkilöä, joka organisoi ja koordinoi hankkeita sekä jalkauttaa ne osaksi koulujen normaalia toimintaa. Koska yksi keskeinen ongelma toimenpiteiden jatkumiselle on resurssien vähyys, on syytä syventää jo muodostettuja yhteistyösuhteita koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

LÄHTEET**Arviointikäynnit ja haastattelut**

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle 9.10.2020.

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle 6.11.2020.

Mukana-ohjelman projektipäällikkö ja projektikoordinaattori, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, talouden ja toiminnan suunnittelu, esihaastattelu 23.4.2020.

Me-koulujen palaveriryhmän haastattelu 28.8.2020. Palaveriryhmään kuuluu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta perusopetuksen aluepäällikkö, Mukana-ohjelman projektipäällikkö, Mukana-ohjelman projektikoordinaattori, hanketoimiston päällikkö, viestintäasiantuntija, Me-koulujen rehtorit ja Me-koulukehittäjät.

Sähköpostitiedustelut ja kirjalliset vastaukset

Kaikille sopiva varhaiskasvatus ja perusopetus: pedagoginen asiantuntija (varhaiskasvatus) ja pedagoginen asiantuntija (perusopetus), kehittämispalvelut, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 24.6.2020.

Minun silmin, Sinun silmin: kouluttaja, hanketoimisto, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 22.6.2020.

Koulupoissaoloihin puuttuminen ja koulukeskeytysten ennaltaehkäisy: oppilashuollon päällikkö ja projektipäällikkö, hallinto- ja tukipalvelut, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 29.6.2020.

Lukemisen lisääminen: pedagoginen asiantuntija, kehittämispalvelut, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 29.6.2020.

Me-koulujen toiminnan seurantamateriaali: Mukana-ohjelman projektipäällikkö 25.2.2021.

Muut lähteet:

Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

Monikielinen ohjaaja -mallin ja kouluvalmentaja-kokeilun arviointi. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala. Helsingin kaupunki 5.1.2021.

Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

Ohje poissaoloihin puuttumiseen koulussa. Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, perusopetuksen palvelut 2017–2018.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Toimintaohje: Toimintatapa oppilaan poissaoloihin puuttumiseksi. Oppilaan säännöllisen koulunkäynnin turvaaminen ja tukeminen. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimintasääntö, kohta 9.1. Voimassa 1.8.2020 alkaen.

LIITTEET

Liite 1 Arvioinnin toteuttamissuunnitelma

Arviointiaihe		
Mukana-ohjelma syrjäytymisen ehkäisemiseksi peruskouluissa		
Suunnitelman laatija Liisa Kähkönen ja Kalle Puttonen		Pvm 19.5.2020
Arvioinnin ohjausryhmä 2 toimikunta		
Aloittamisaika 6/2020	Valmistumisaika 12/2020	Vastaava valmistelija, muut valmistelijat Liisa Kähkönen ja Kalle Puttonen
Arviointiaiheen tausta		
Helsingin kaupunkistrategiassa 2017–2021 todetaan, että Helsinki käynnistää laajan ja kokonaisvaltaisen hankkeen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Eriarvoisuuden vähentäminen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy on yksi kaupunkistrategian kärkihankkeista. Kaupunkistrategian aikana huomiota kiinnitetään erityisesti ylisukupolvisen syrjäytymiseen ja selvitetään keinoja syrjäytymisen katkaisemiseen.¹⁹⁹ Kaupunkistrategian tavoitteisiin pyritään vastamaan Mukana-ohjelman avulla, joka on eriarvoisuuden vähentämisen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn kaupunkistrategiahanke vuosien 2017–2021 välisellä ajanjaksolla. Ohjelman toimenpiteitä kohdennetaan erityisesti alueille, joille huono-osaisuutta ennakoitavia tekijöitä kasaantuu. Ohjelman keskeisimpiä toiminta-alueita ovat Mellunmäki, Kontula, Meri-Rastila, Malmi, Kannelmäki ja Malminkartano.²⁰⁰ Mukana-ohjelmaa valmisteltiin työpajoissa vuonna 2018 ja sen projektisuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 11.2.2019. Hankkeen toimenpidesuunnitelma on päivittyvä, ja alussa kirjatut 32 tavoitetta yhdistettiin vuoden 2019 aikana viiteen osa-alueeseen seuraavasti: 1. Varhaisen vaiheen tukea perheille 2. Harrastamisen ja mielekkään vapaa-ajan edistäminen 3. Kasvatus ja koulutus, jotka pitävät kaikki mukana 4. Toisen asteen koulutuksen suorittaminen ja työelämään siirtyminen 5. Rakenteelliset ratkaisut ja henkilöstö.²⁰¹ Kohdan kolme eli kasvatuksen ja koulutuksen toimenpiteinä on - inklusiivisen varhaiskasvatuksen ja koulun kehittäminen, - Minun silmin – sinun silmin -koulutukset, - koulupoissaoloihin puuttuminen ja koulukeskeytysten ennaltaehkäisy,		

¹⁹⁹ Kaupunkistrategia 2017-2021; Nuorten hyvinvointi Helsingissä 2020.

²⁰⁰ Mukana-ohjelma esittely: Eriarvoisuuden vähentämisen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn kaupunkistrategiahanke 2017-2021.

²⁰¹ Mukana-ohjelman pp-esitys 21.4.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

- Me-koulu -kehittäminen ja
- lukemisen lisääminen.²⁰²

Lisäksi tavoitteena on oppimisen tuki toisella asteella, maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelman edistäminen, kiusaamisen vastainen ohjelma sekä mielen hyvinvoinnin tukeminen.²⁰³ Tässä arvioinnissa tarkastellaan tätä osa-aluetta, sillä siinä on projektipäällikön ja projektikoordinaattorin esihaastattelun 23.4.2020 mukaan pisimmälle edistettyjä toimenpiteitä. Arvioinnin ulkopuolelle rajataan osa-alueen neljä viimeksi mainittua toimenpidettä, koska tarkastuslautakunta on arvioinut niitä vastikään tai arvioimassa vuonna 2020.²⁰⁴

Kaikille sopiva varhaiskasvatus ja perusopetus

Kaupungin yhdeksässä peruskoulussa ja niiden alueella olevissa päiväkodeissa (yhteensä 18) kokeillaan inklusiivisia toimintamalleja varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja leikkipuistotoiminnassa. Perusopetuksessa tavoitteena on mallintaa inklusiivinen koulu.²⁰⁵

Minun silmin, sinun silmin -koulutus

Nuorille suunnataan Minun silmin, sinun silmin -koulutusta, joka antaa ymmärrystä erilaisiin näkökulmiin ja kehittää vuorovaikutustaitoja. Toimenpideohjelman mukaan ”Nuoret saavat työkaluja moniulotteisen maailmankuvan rakentamiseen ja radikalisoitumisen maaperänä toimivan mustavalkoisen ääriajattelun välttämiseen.” Koulutuksen on tarkoitus tulla osaksi kaikkien Helsingin kaupungin yhtenäisten peruskoulujen, yläasteiden ja toisen asteen jatkuvaa vuosittaista toimintaa.²⁰⁶

Koulupoissaoloihin puuttuminen ja koulukeskeytysten ennaltaehkäisy

Kouluihin ollaan kehittämässä poissaoloihin puuttumisen prosessia, jonka myötä ennaltaehkäistään keskeytyksiä. Tässä koulukuraattorien, ja -psykologien sekä kouluterveydenhuollon rooli voi olla merkittävä. Kouluissa on tarkoitus myös seurata muusta ryhmästä poikkeavaa käytöstä, kuten syrjään vetäytymistä tai alakuloisuutta.²⁰⁷

Lukemisen lisääminen

Päivittyvän toimenpideohjelman mukaan ”kehitetään toimintatapoja, joilla erityisesti poikia ja maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria saadaan innostettua lukemaan, käymään kirjastossa ja lisäämään lukemistaan.”²⁰⁸

Me-koulut

²⁰² Mukana-ohjelman projektipäällikön ja projektikoordinaattorin esihaastattelu 23.4.2020.

²⁰³ Mukana-ohjelman pp-esitys 21.4.2020.

²⁰⁴ Mukana-ohjelman projektipäällikön ja projektikoordinaattorin esihaastattelu 23.4.2020.

²⁰⁵ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

²⁰⁶ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

²⁰⁷ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

²⁰⁸ Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma 6.11.2019.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Me-koulut on hanke, jossa edistetään tavoitteita 2–3 yhteistyössä eri toimialojen välillä valituilla alueilla, tavoitellen systeemistä muutosta.²⁰⁹ Hankkeessa luodaan yhdessä Me-säätiön²¹⁰ kouluyhteisön ammattilaisten, oppilaiden ja vanhempien kanssa pysyvä syrjäytymistä ja sen aiheuttamia kustannuksia vähentävä malli. Hanke käynnistyi vuonna 2019 ja sen on tarkoitus kestää vuoden 2021 kevääseen asti, eli 2,5 vuotta. Hanke kohdistuu Kannelmäen (880 oppilasta) ja Malmin (690 oppilasta) peruskouluihin, vuosiluokkiin 1.–9. sekä Mellunmäessä toimivaan Laakavuoren alakouluun (250 oppilasta²¹¹). Kaiken kaikkiaan hankkeessa tavoitetaan vuosittain noin 1 820 nuorta, joista arvion mukaan 145 voi olla vaarassa syrjäytyä. Heidät on tarkoitus tunnistaa ja kohdentaa toimenpiteitä erityisesti heihin ja heidän perheisiinsä.²¹²

Helsingin Me-kouluissa on tarkoitus tuottaa kokonaisvaltaisen huolenpidon malli, jossa oppilas, hänen vanhempansa, lähipiiri ja koko kouluyhteisö ovat mukana. Yhteisenä tavoitteena on luoda kouluihin rauhallinen työympäristö, parantaa kaikkien tunne- ja vuorovaikutustaitoja, vahvistaa ammattilaisten työtettä, vahvistaa jaksamista ja dialogisuutta sekä kehittää toimintakulttuuria ylisektoriaaliseksi ja moniammatilliseksi.²¹³

Helsingin Me-kouluissa tavoitellaan sitä, että perheet saavat koulun kautta tuen (110 perhettä), oppilaat saavat koulunkäyntiin tukea siten, että oppimistulokset paranevat (arvosanakehitys), koulupoissaolot vähenevät (80 oppilasta), oppilaat saavat aikuisen tuen siten, että heillä on nimetty vastuuikäinen, oppilaat saavat koulun kautta harrastuksen (180 oppilasta), häiriökäyttäytyminen vähenee ja kouluviihtyvyys paranee. Näitä seurataan vaikutusmittareiden avulla, joista yksi on positiiviset/negatiiviset Wilma-palautteet. Koska koulujen lähtötilanne on erilainen, kussakin koulussa sovelletaan hieman erilaista toimintatapaa ja kullakin koululla on omat tavoitteensa.²¹⁴

Tuloksellisuusnäkökulmat

Ainakin Me-kouluhankkeessa on omia vaikuttavuusmittareita. Niiden ohella tarkastellaan hankkeeseen varattuja määrärahoja.

Arviointi koko kunnan toiminnan laajuudessa

Arvioinnissa otetaan huomioon koulujen Mukana-ohjelmassa olevat toimijat.

Aiheeseen liittyvien suositusten jälkiseuranta

Ei jälkiseurantaa.

Arviointikysymykset ja -aineisto

Arvioinnin

I pääkysymys:

Onko Mukana-ohjelman toimenpiteitä toteutettu peruskouluissa?

²⁰⁹ Mukana-ohjelman projektipäällikön ja projektikoordinaattorin esihaastattelu 23.4.2020.

²¹⁰ Me-säätiön perustivat Supercell-yrittäjät lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

²¹² Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

²¹³ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018.

²¹⁴ Me-koulu Helsinki. Hankehakemus 11.6.2018 ja Me-koulujen toiminnan seuranta 27.1.2020.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

II pääkysymys:

Onko Me-kouluissa toteutettu Me-hankkeen tavoitteiden mukaisia toimenpiteitä?

Pääkysymyksen I osakysymykset:

1. Onko perusopetuksessa laadittu inklusiivisen koulun malli?
2. Onko Minun silmin, sinun silmin -koulutus muodostunut osaksi koulujen vuositteista toimintaa?
3. Onko kouluihin kehitetty poissaoloihin puuttumisen prosessi?
4. Onko kehitetty toimintatapoja erityisesti poikien ja maahanmuuttajataustaisten lukemisen lisäämiselle?

Osakysymyksiin vastataan tulkitsemalla arviointiaineistoa.

Pääkysymyksen II osakysymykset:

1. Onko Me-koulujen työympäristöä kehitetty tavoitteiden mukaisesti?
2. Onko Me-koulujen ammattilaisten työskentelyä kehitetty tavoitteiden mukaisesti?
3. Ovatko kullekin Me-koululle asetetut tavoitteet toteutuneet?
4. Onko Me-koulujen oppilaiden hyvinvointi lisääntynyt?

Ensimmäisen osakysymyksen kriteerinä on, että Me-kouluissa on mittareiden ja haastatteluaineiston perusteella luotu rauhallinen työympäristö ja tunne- ja vuorovaikutustaitoja on vahvistettu.

Toisen osakysymyksen kriteerinä on se, että haastatteluaineiston perusteella ammattilaisten työtä on vahvistettu, jaksamista ja dialogisuutta on parannettu sekä toimintakulttuuria kehitetty sektorirajat ylittäväksi ja aiempaa moniammatillisemmaksi.

Kolmannen osakysymyksen kriteerinä ovat seurantatietojen osoittamat tulokset siitä, että perheet ovat saaneet koulun kautta tarvitsemaansa tukea, oppilaat ovat saaneet koulunkäyntiin tukea siten, että oppimistulokset paranevat, oppilaat ovat saaneet koulun kautta turvallisen aikuisen tuen (heille on nimetty vastuuikäinen) ja oppilaat ovat saaneet koulun kautta harrastuksen. Kullakin koululla tavoitteet painottuvat hieman eri tavoin ja koskevat vaihtelevaa määrää perheitä/oppilaita. Osakysymyksen kriteerinä käytetään myös haastatteluaineistosta tehtävää tulkintaa.

Neljännän osakysymyksen kriteerinä on se, että oppilaiden hyvinvointia kuvaavat mittarit osoittavat kehittymistä parempaan. Oppilaiden hyvinvointia kuvataan (mahdollisesti) kouluterveyskyselyn ja toimialan oman seurantakyselyn avulla, koulupoissaoloilla, häiriökäyttäytymisellä ja Wilma-palautteilla. Osakysymyksen kriteerinä käytetään myös haastatteluaineiston tulkintaa.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Arviointiaineistona käytetään tiedustelua Mukana-ohjelmasta vastaaville, Mukana-ohjelman ohjausryhmän jäsenten ja Me-koulukehittäjien haastatteluita, koulujen työntekijöiden haastattelua ja/tai kyselyä, kouluterveyskyselyn tuloksia, toimialan hankkeen seurantakyselyn tuloksia sekä projektin ja koulujen omia seurantatietoja.

Rajaukset

Arviointi on rajattu koskemaan tiettyjä toimenpiteitä Mukana-ohjelman osa-alueelta ”3. Kasvatus ja koulutus, jotka pitävät kaikki mukana”. Koska maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelmaa on arvioitu vuonna 2019 ja kiusaamisen teemaa käsitellään vuoden 2020 tarkastuslautakunnan oppilashuollon arvioinnissa, niitä ei käsitellä tässä arvioinnissa. Toimenpidettä liittyen yksilölliseen tukeen ja mielen hyvinvointiin käsitellään lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin pääsyyn liittyvien suositusten vaikuttavuuden arvioinnissa vuonna 2020. Oppimisen tukea toisella asteella arvioitiin vuonna 2018 lukioden osalta, joten tähän arviointiin valittiin peruskoulut.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Liite 2 Me-koulujen kehittäminen, määrällisiä tuloksia

Tilastot ovat Me-koulukehittäjien alkusyksyllä 2020 kokoamia

Malmin lukuja:

- pienryhmä alkaen syksy 2019
- pienryhmä alkaen kevät 2020
- Salatut elämäntaidot alkaen kevät 2020/ noin 100 oppilasta
- Tunne- ja vuorovaikutustunnit syksyllä 2019: noin 100 oppilasta
- Verkostotyö alkaen kevät 2019 noin 300-400 oppilasta
- Kouluvalmentajan työn kehittäminen syksyllä 2020: noin 300 oppilasta
- Osallisuusryhmät / YHR-toiminta / Workshopit ym. työpajat / Ryhmytykset / muu toiminta: noin 200 oppilasta

Kannelmäen lukuja 2019-2020:

Mielekäs vapaa-aika ja harrastamisen mahdollistaminen

Vertaisvalmennus:

Kamppailulajikerho: 18 oppilasta (koulukehittäjä)

Futsalkerho: 32 oppilasta (kouluvalmentaja + Me-koulukehittäjä)

Jääkiekkokerho: 17 oppilasta (Me-koulukehittäjä)

Cheerleadingkerho: 18 oppilasta (Me-koulukehittäjä)

Vertaisvalmentajat: 11 oppilasta (Me-koulukehittäjä + kouluvalmentaja)

yhteensä 96 oppilasta

Alkamassa kiipeilykerho: n. 10 oppilasta / 1 vertaisvalmentaja (Me-koulukehittäjä)

Punttisryhmä: 8 oppilasta (Kouluvalmentaja, Me-koulukehittäjä ja liikuntapalveluiden Meri)

Rumputunnit: 5 oppilasta (Me-koulukehittäjä + nuorisopalvelu)

Kalastuskerho: 3 oppilasta (Me-koulukehittäjä)

Harrastuskaruselli: noin 30 oppilasta / kerta. (Enemmän yhdessä -hanketyöntekijä, kouluvalmentaja, Me-koulukehittäjä)

Perjantaipuuro: noin 20-30 oppilasta / kerta (Kouluvalmentajat)

Harrastedemovälkä: noin 450 oppilasta (koko yläkoulu) (Me-koulukehittäjä + harrasteverkosto)

Opettajien kerhot (politiikka, kuvis + tulossa oleva pienten jalkapallokerho): noin 30-40 oppilasta. Kerhot ovat avoimena kaikille, joten kävijämäärät vaihtelevat (Opettajat)

Harrastetapahtumat: Cheertapahtuma 186 oppilasta / Cheervälkä 40 oppilasta / viikko (Kouluvalmentaja, Me-koulukehittäjä + oppilaita 4.luokilta)

Kilpailuton futisturnaus / alkamassa olevat futisvälkä: koko alakoulu noin 450 oppilasta (Me-koulukehittäjä + kouluvalmentajat)

Kesäajantoiminnat: noin 30-50 oppilasta /päivä + noin 10 vanhempaa/ päivä. Koko kesän kävijämäärä yli 1300 lasta (nuorisotoimi, Me-koulukehittäjä, kouluvalmentajat ja 3 kesätöihin palkattua 8-9.luokkalaista)

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Koulunkäynnin tuki

Siirtymävaiheen tuki: Kannelmäki kevät 2019 - 25 tukioppilasta+ noin 120 viidesluokkalaista oppilasta. Syksy 2020 - 20 tukioppilasta + noin 120 viidesluokkalaista oppilasta. Malmi syksy 2020 10 tukioppilasta+ noin 52 viidesluokkalaista. (Me-koulukehittäjä ja kouluvalmentajat)

Hiljainen välkkä: noin 10 oppilasta /kerta (Me-koulukehittäjä ja kouluvalmentajat)

Vertaisleikittäminen: 62 leikittäjää 3.-4 luokkalaisista + noin 200 1-2.luokkalaista (Me-koulukehittäjä + kouluvalmentaja)

Ryhmäytystunnit: kohteena koko Kannelmäen koulu noin 1000 oppilasta. Toiminta on jatkuvaa (Me-koulukehittäjä + kouluvalmentajat)

Turvallinen aikuinen + kohtaavatyö

Kohtaamisen määrästä on mahdoton antaa tarkkaa lukumäärää. Välitunnit, erilaiset tunneilla vierailut, riitojen selvittelyt, vapaa-ajan toiminnot jne. kautta ollaan saatu turvallisten aikuisten jatkuva läsnäolo Kannelmäen peruskouluun. (noin 70 % Me-koulukehittäjän työajasta / 90 % kouluvalmentajien työajasta)

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Laakavuoren lukuja:**KODIN JA KOULUN ILLAT kevät 2019**

- 1. luokka-aste 28.3. 19 vanhempaa / 26 lasta = 45 osallistujaa
- 2. luokka-aste 14.3. 10 vanhempaa / 15 lasta = 25 osallistujaa

KODIN JA KOULUN ILLAT syksy 2019

- 1. luokka-aste 4.11. 16 vanhempaa / 24 lasta = 40 osallistujaa
- 2. luokka-aste 13.11. 18 vanhempaa / 25 lasta = 43 osallistujaa
- 3. luokka-aste 20.11. 6 vanhempaa / 11 lasta = 17 osallistujaa

TUNNETAIDOT KOTONA JA KOULUSSA 2.12.2019

- 17 vanhempaa / 23 lasta = 40 osallistujaa

YHTEISÖLLINEN AAMUPALA PERHEILLE (kouluhenkilöstön ulkopuoliset osallistujat)

- 16.1.2020: 31 osallistujaa
- 23.1.2020: 21 osallistujaa
- 30.1.2020: 51 osallistujaa
- 6.2.2020: 43 osallistujaa
- 13.2.2020: 48 osallistujaa
- 27.2.2020: 65 osallistujaa

VANHEMPI-LAPSI TOIMINTA

- 13.1.2020: 25 osallistujaa
- 20.1.2020: 21 osallistujaa
- 27.1.2020: 19 osallistujaa
- 3.2.2020: 23 osallistujaa
- 10.2.2020: 12 osallistujaa
- 17.2.2020: 15 osallistujaa
- 24.2.2020: 8 osallistujaa

ÄITIENPÄIVÄKAHVIT 10.5.2019 (Aamulla kahvit ja tutustuminen lapsensa opetukseen luokassa)

- 42 vanhempaa tai isovanhempaa

KODIN JA KOULUN PÄIVÄ 27.9.2019 (Aamulla kahvit ja tutustuminen lapsensa opetukseen luokassa)

- 30 vanhempaa tai läheistä

ISÄNPÄIVÄTAPAHTUMA

- 32 vanhempaa / 38 lasta = 70 osallistujaa

CHEER-KERHO (oppilaiden ohjaama – 4 oppilasta + osallistujat)

- 16.1.2020: 23 osallistujaa
- 23.1.2020: 27 osallistujaa
- 30.2.2020: 25 osallistujaa
- 6.2.2020: 29 osallistujaa
- 13.2.2020: 21 osallistujaa

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

TAIDEKERHO Syksy 2019 – Kevät 2020

- viikoittain kaksi ryhmää: noin 20-34 lasta osallistuu viikoittain)

LUOVA VIIKKO

Syksy 2019 (kaikki koulun oppilaat) (Näyttely töistä esillä vanhempainillassa)

- 260 osallistujaa
- 60 vanhempaa

Syksy 2020 (kaikki koulun oppilaat)

- 260 osallistujaa

KESÄTOIMINTA KOHDENNETTU

kesäkuu 2019 (kahden viikon leiri, 4h / päivä) +6 alueen nuorta töissä

Kesäkuu 2020 kohdennettua tukea

KOHDENNETUT PIENRYHMÄT

- 2019 syksy / 2-lk / viikoittain 1h
- 2020 kevät / 3lk / viikoittain 1h
- Syksy 2020 / 4lk / viikoittain 1h

HILJAINEN VÄLITUNTI

- Joulukuu 2019 / kerran viikossa n. 20 osallistujaa per/kerta
- Kevät 2020 / kerran viikossa n. 20 osallistujaa per/kerta

TUNNE- JA VUOROVAIKUTUSTUNNIT

Lukuvuodet 2019-2020 ja 2020-2021

- Kaikki koulun oppilaat (260 oppilasta) / viikoittain 1 h

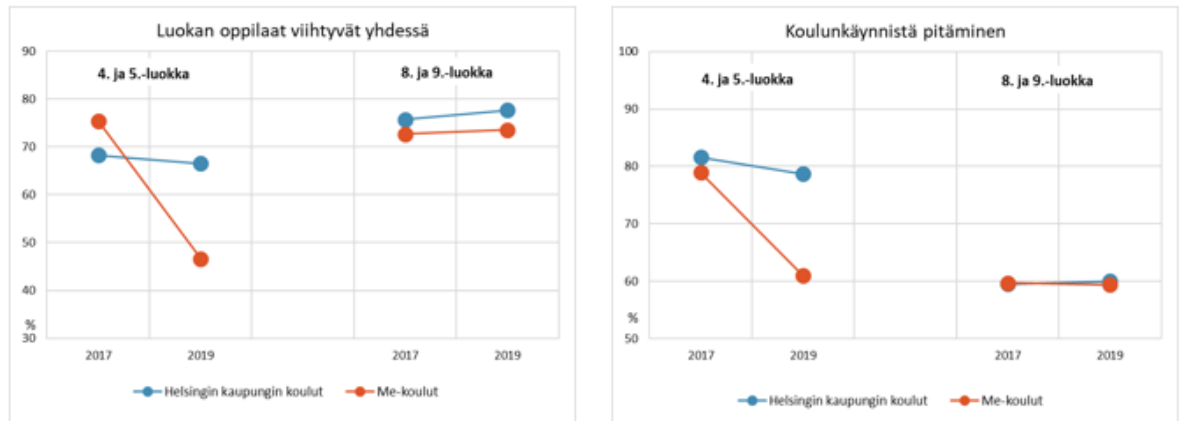
LÄKSYKERHO:

- Kevät (maaliskuu-toukokuu) 2019
- Syksy 2020 / alkaen 1.9.2020

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Liite 3 Kouluviihtyvyys ja koulunkäynnistä pitäminen kouluterveyskyselyjen 2017 ja 2019 mukaan

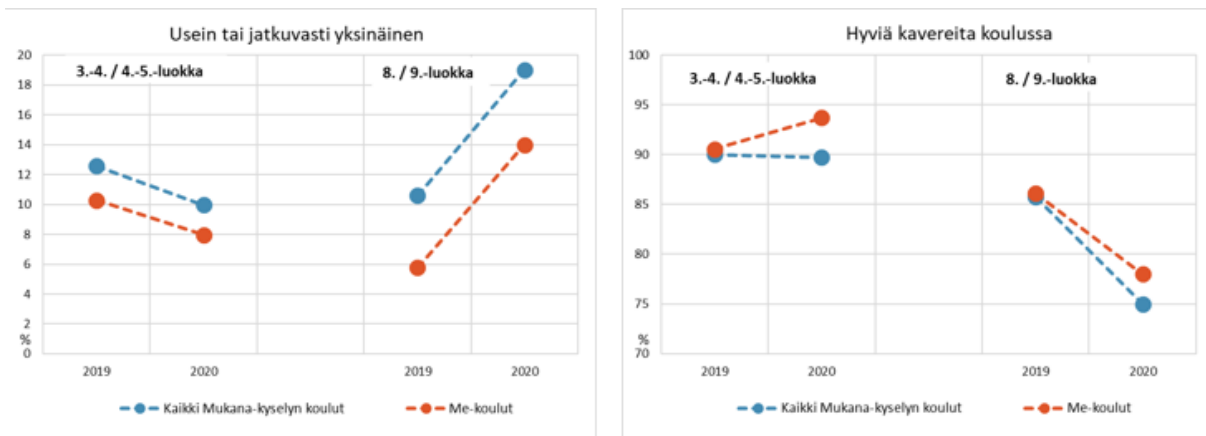


Luokan oppilaiden viihtyminen yhdessä ja koulunkäynnistä pitäminen, syksy 2017–keväät 2019, 7.-9 luokat²¹⁵

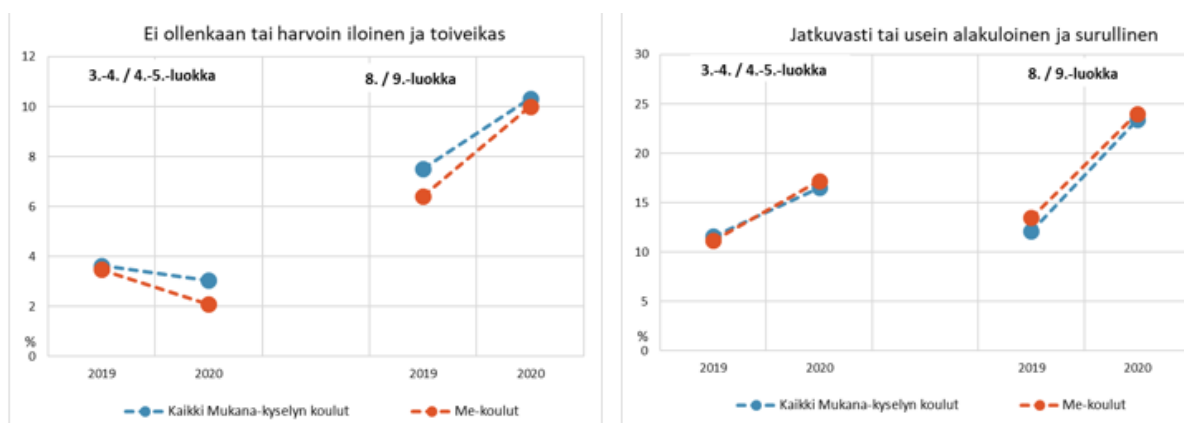
²¹⁵ Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

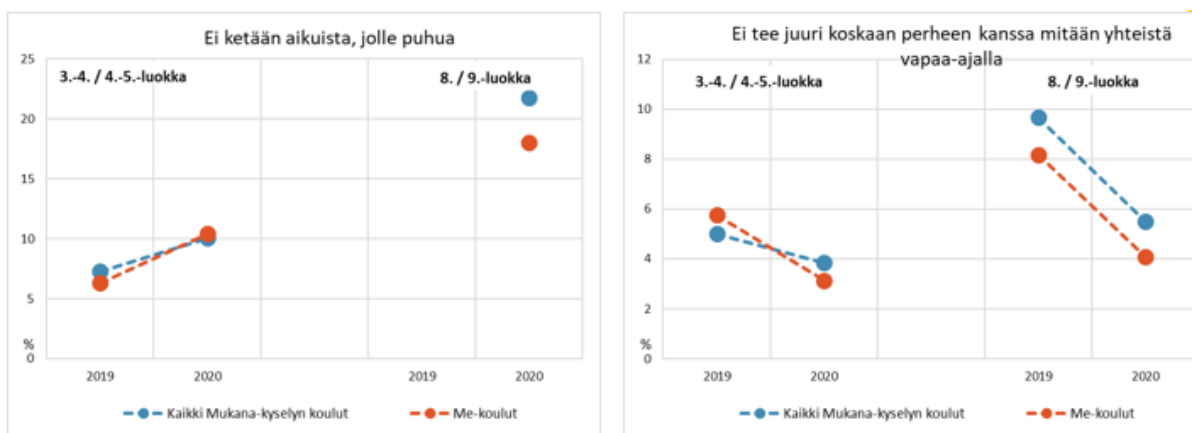
Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Liite 4 Mukana-kyselyn tulokset²¹⁶

Yksinäisyyden kokemuksen kehitys syksy 2019–syksy 2020 Mellunmäen, Malmin ja Kaarelan alueiden kouluissa²¹⁷



Iloisuuden ja toiveikkuuden kokemuksen kehitys syksy 2019–syksy 2020 Mellunmäen, Malmin ja Kaarelan alueiden kouluissa²¹⁸



Kokemus aikuiselta ja perheeltä saadun tuen kehityksestä, syksy 2019–syksy 2020 Mellunmäen, Malmin ja Kaarelan alueiden kouluissa²¹⁹

²¹⁶ Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021.

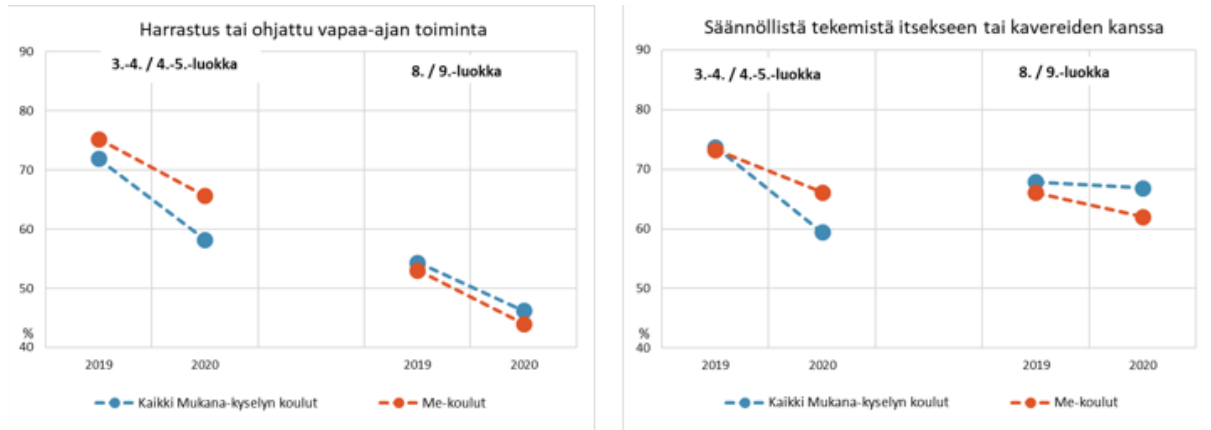
²¹⁷ Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021, Mukana-kysely.

²¹⁸ Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021, Mukana-kysely.

²¹⁹ Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021, Mukana-kysely.

ARVIOINTIMUISTIO 5.3.2020

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2020 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)



Harrastamisen kehitys, syksy 2019–syksy 2020 Mellunmäen, Malmin ja Kaarelan alueiden kouluissa²²⁰

²²⁰ Me-koulujen toiminnan seuranta 25.2.2021, Mukana-kysely.